

PREČO MÁM RÁD

SLOVENČINU
PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO

30. ročník

POD ZÁŠTITOU:

Natália Milanová
ministerka kultúry
Slovenskej republiky

 MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Otakar Klein
primátor mesta
Nové Zámky

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**PREČO MÁM RÁD
SLOVENČINU,
PREČO MÁM RÁD
SLOVENSKO**

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
2022

Ó, Bože, daruj nám deti, ktoré sa stanú žiarivým príkladom,
bohatstvom a požehnaním pre náš národ.

Jozef Ondrej Markuš 1966

Prehliadka víťazných prác jubilejného 30. ročníka
celoslovenskej súťaže s medzinárodnou účasťou na tému

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

Zodpovední redaktori Lucia Konturová, Denis Valent
Jazykové redaktorky Ľubica Kepštová, Adriana Ferenčíková

Znak súťaže navrhol Rado Kováčik 1993

Dizajn obálky Lucia Konturová, Denis Valent

Vydalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
Tlač KO & KA, spol. s r. o., K-PRINT

NEPREDAJNÉ

ISBN 978-80-972297-9-5

*Slovenčina, kto ti dal
tolko nežných krás,
že vždy ako potôčik
zažblnkoceš v nás?*

*Slovenčina najdrahšia,
ty si poklad náš.
To preto, že mamkino
srdce v sebe máš.*

(Táto báseň Štefana Moravčíka
zhudobnená Milanom Novákom
sa od roku 1994 každoročne spieva
na úvod slávnostného vyhodnotenia
súťaže v Nových Zámkoch.)

Podakovanie

Slová uznania a vďaky už tradične patria všetkým vyhlasovateľom, organizátorom, porotcom, sponzorom a priaznivcom, ktorí prispeli k úspešnému priebehu súťaže a k jej slávnostnému vyhodnoteniu **19. mája 2022** v Nových Zámkoch. Po dvoch rokoch, v ktorých pre epidemickú situáciu súvisiacu s ochorením Covid-19 nebolo možné usporiadať slávnostné vyhodnotenie a osobne odovzdať ceny víťazom, sme sa stretli a naživo prežili radosť z odovzdávania ocenení a kultúrneho programu.

Najväčšie uznanie za krásne vyznania slovenčine a Slovensku však patrí všetkým súťažiacim žiakom a študentom aj ich zaniieteným a obetavým pedagógom i rodičom.

Jubilejný tridsiaty ročník súťaže sa niesol v znamení **160. výročia vzniku prvého slovenského gymnázia v Revúcej** a **220. výročia osídlenia srbskej Kovačice Slováckmi**.

Tridsiaty ročník súťaže je venovaný aj výročiam významných osobností – **260. výročiu narodenia Antona Bernoláka**, **200. výročiu narodenia Janka Kráľa**, **150. výročiu narodenia Ludmily Podjavorinskej**, **150. výročiu úmrtia Andreja Sládkoviča**, **120. výročiu narodenia Ludovíta Fullu**, **100. výročiu narodenia Kláry Jarunkovej** a **80. výročiu úmrtia Aurela Bohuslava Stodolu**.

Z významných zahraničných Slovákov sme súťažiacim dali do pozornosti **120. výročie narodenia akademického maliara Kolomana Sokola**, kľúčovej osobnosti slovenskej grafickej tvorby 20. storočia, pôsobiaceho v Mexiku a Spojených štátoch amerických, **100. výročie narodenia Zlatka Klátika**, autora literatúry pre deti a literárneho vedca zo Srbska, a **40. výročie úmrtia Jána Čajaka**, redaktora, učiteľa a spisovateľa pôsobiaceho v Srbsku a Maďarsku, ktorý sa vo svojej tvorbe zameriaval na život Slovákov na Dolnej zemi.

Vyhlasovatelia 30. ročníka súťaže

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
Matica slovenská
Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied
Spolok slovenských spisovateľov
Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s. r. o.
Štátny pedagogický ústav
Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí
Vydavateľstvo Matice slovenskej

Partneri

Literárne informačné centrum
Základná škola Gábor Bethlena, Nové Zámky

Sponzori 30. ročníka súťaže

HABAKUKY, Dobšinského svet, o. z., Banská Bystrica
Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s. r. o.
Vydavateľstvo Matice slovenskej, Martin

Projekt je realizovaný s finančnou podporou

Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky
Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

a s podporou

Nitrianskeho samosprávneho kraja
Mesta Nové Zámky
Miestneho odboru Matice slovenskej Nové Zámky

Tridsať rokov radosti

Slovenské kroje, pesničky, útulná ľudová architektúra, to všetko vzniklo zo skromnosti, neraz z nedostatku. Podobne aj naša súťaž: na začiatku nebol vo vydavateľstve Mladé letá spisovateľ na besedu do knižnice v Senici. Práve v roku 150. výročia povýšenia slovenčiny na spisovný jazyk. O tom sa rozhodlo v neďalekom Hlbokom – čo keby deti senických škôl najskôr odpovedali na otázku, prečo sa im páči rodná reč? Kým úlohu napíšu, spisovatelia vyzdravejú, vrátia sa z ciest, dokončia rukopisy – prideme. Tamojšiu tajomníčku miestneho odboru Matice slovenskej to neodradilo, ani pani učiteľky, ani deti – napísali štyridsaťsedem pozoruhodných úloh. A hneď boli na besede dvaja spisovatelia, Anton Habovštiak a Vladimír Ferko, rozprávalo sa o slovenčine a o Slovensku. Odmenou pre všetkých bola Ferkova kniha o Slovensku a pozdrav predsedu Matice slovenskej Jozefa Markuša na pohľadnici. Na besedu s Máriou Ďuričkovou do Šale išli Mladé letá s rovnakým želaním, ďalšie deti písali. Samé krásne slohové úlohy o slovenčine!

V Bratislave sa práve zišli metodici slovenčiny – no nepovedali by ste im, čo ste práve objavili v deťoch? A že bola medzi nimi odvážna PaedDr. Jana Garajová, zapáleným slovom už tam a v tej chvíli rozhodla, že slávnostné vyhodnotenie bude každý rok v Nových Zámkoch, meste Antona Bernoláka. Metodici slovenčiny potvrdili myšlienku vyhlásiť celoslovenskú súťaž o najkrajšiu slohovú úlohu a Milan Ferko, ktorý bol dušou Umeleckého odboru Matice slovenskej, pošepol: „Bude to jediná súťaž na svete, v ktorej budú žiacke úlohy hodnotiť spisovatelia“. Mária Ďuričková, Marianna Grznárová a Jozef Pavlovič hneď súhlasili a po rokoch pribudli ďalší a nechýbali ani na slávnostiach: Peter Andruška, Ireney Baláž, Július Balco, Ján Beňo, Miroslav Demák, Dušan Dušek, Ivona Ďuričová, Gabriela Futová, Eleonóra Gašparová, Peter Glocko, Marta Hlušiková, Ivan Hudec, Andrej Chudoba, Margita Ivaničková, Roman Kaliský, Ľubica Kepštová, Drahoslav Machala, Štefan Moravčík, Ján Navrátil, Miroslav Pius, Dana Podracká, Toňa Revajová, Jaroslav Rezník, Lena Riečanská, Vincent Šikula, Pavol Števec, Marta Šurinová, Ján Turan.

Čoskoro sa pridali jazykovedci z našej najvýznamnejšej vedeckej inštitúcie, Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV (Adriana Ferenčíková, Iveta Gáfríková, Matej Považaj a mnohí ďalší), pedagogickí odborníci – úsilie žiakov a učiteľov dostávalo veľa pochvál. Najmä učiteľia

– bez nich by sme neboli, ako mnoho ráz v dejinách. Nastalo, ako napísala Mária Ďuríčková, „celonárodné rojenie“. V školách nezostali iba pri písaní – predchádzali mu exkurzie na pamätné miesta, spoznávanie krás Slovenska, cesty do Matice slovenskej – samé výborné nápady, vrúcna vlastenecká výchova. Signál, že takáto súťaž v školách chýbala.

Naša súťaž vznikla v historicky vzácnom čase. Práve sa zrodila samostatná Slovenská republika s vlastnou ústavou, zápasilo sa o slovenčinu, stávala a stala sa štátnym jazykom. Tieto a mnohé ďalšie historické medzníky, udalosti a výročia dejín aj osobností školákov každý rok inšpirujú.

Od 2. ročníka sa ustálil názov Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko, súťaž získala znak (navrhol ho vtedy ešte študent Rado Kováčik) a hymnu (slová Štefana Moravčíka zhudobnil Milan Novák), od 3. ročníka vychádza zborníček víťazných prác, od 8. ročníka ju sprevádza Ráfusova Modlitba za deti tretieho tisícročia. Organizačne sa konsolidovala ako ďalšie celoslovenské a medzinárodné súťaže – ibaže táto, možno jediná, prekročila hranice do celého slovenského sveta. Od 4. ročníka poverilo Ministerstvo školstva SR jej zabezpečením Štátny pedagogický ústav, rozšíril sa zoznam vyhlasovateľov...

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko? Inšpiratívna otázka aj pre slovenské deti za hranicami. Pre slovenský svet, ba svet takmer doslova, veď úlohy od samého začiatku prichádzali z Česka, Maďarska, Rumunska, Ukrajiny, ba aj od zopár detí, čo chodili do školy v Rakúsku (Kitsee). Čoskoro boli s nami aj žiaci z bývalej Juhoslávie – iba vtedy chýbali, keď prežívali to, čo deti poznať nemajú: vojnu. A odvtedy už píšú z Chorvátska, Srbska a Čiernej Hory. Prvé lastovičky prileteli až z Austrálie (Rockingham), z Nemecka (Mníchov), z Anglicka (Londýn), z Kanady (Ottava), z USA (Chicago, New York, New Jersey), z Cypru (Nikózia), zo Švédska, Švajčiarska (Zürich)...

A že sa všetci nemôžeme vidieť? Pre výmyselných školákov ľahké: načo máme video a internet?

Kto prežíva radosť a lásku, potrebuje stretnutia: najúspešnejší autori úloh sa každoročne schádzajú v Nových Zámkoch, na mieste pre slovenčinu osobitne vzácnom a pamätnom, kde pätnásť rokov pôsobil a kde je pochovaný Anton Bernolák. Malou slávnosťou pri jeho soche sa tradične začína vyhlásenie víťazov – vtedy sa kamenný monument na okamih usmeje a z blízkej veže cinkne zvon.

Každoročne sa s deťmi na slávnosti o vzácny čas a talent delia najvýznamnejší slovenskí umelci. Krásne chvíle s nami prežili: Ján

Babjak, Martin Babjak, Štefan Bučko, Vladimír Dobřík, Ján Galla, Ladislav Chudík, Júlia Jamrišková, Dušan Jarjabek, Otokar Klein, Eva Kristinová, Terézia Kružliaková, Darina Laščiaková, Jozef Malík, Milan Moniš, Milan Novák, Ivan Ožvát, Július Pántik, Ida Rapaičová, Richard Rikkon, Mária Schlosserová, Stanislav Šteпка, Juraj Sarvaš...

Slávnosť si nemožno predstaviť bez roztancovaného domáceho folklórneho súboru Matičiarik.

Každý rok si podľa malebných opisov opakujeme slovenskú vlastivedu, hľadáme dedinôčky, čo ani nie sú na mape, usmievame sa nad vtipnosťami dialektov, porotcovia vidia to, čo by bez detských očí nikdy nezazreli. A chválimo pani učiteľky. Nenosia síce „vypípané“ kabelky, ba možno nikdy nebudú ani v televízii, no vypiplali vo svojich žiakoch slovenskú hrdosť.

Niekdajšie deti z prvých ročníkov súťaže vyrástli. Nevieme, koľkí odišli študovať alebo pracovať do zahraničia, koľkí sa na Slovensko nevrátili, ale vieme – ako písali, – že sa im všade sníva po slovensky.

Celoslovenské poroty sa za tridsať rokov šťastne trápili: vyhodnotili takmer 27 000 najkrajších úloh. Každý rok mali málo cien na ocenenie všetkých...

Mnohí, čo s nami zapalovali svetielko, sú už v našej vďačnej pamäti: Ján Krpčiar, Mária Ďuričková, Anton Habovštiak, Milan Ferko, Jozef Pavlovič, Vincent Šikula, Milan Rúfus, Milan Novák, Pavol Števcík, Eleonóra Gašparová, Ján Beňo, Peter Glocko, Július Balco, Ivan Hudec...

Zo zborníčkov ocenených úloh by v krajšej grafickej úprave mohla byť celá edícia bibliofílií o Slovensku, rozprávkach, ľudových zvykoch, milovaných knihách, významných ľuďoch, rodine, krásnej prírode. A ako veľmi si museli dať záležať dospelí, ak sa v nich na úvod chceli prihovoriť šikovným deťom! A čo perličiek sa vysypalo z neocenených úloh!

Slovenčina spieva v mori jazykov. Práve preto by jej číry potôčik malo byť počuť.

V roku 1993 deti debutovali výberom z úloh v Slovenských národných novinách v čase Svetového festivalu slovenskej mládeže a čoskoro aj v Slovenských pohľadoch. Najmladších každoročne predstavuje Slniečko. Hoci súťaž nevyhľadáva literárne talenty, z jej radov vyrástli tri debutujúce poetky: Zuzana Okuliarová, Katarína Džunková a Nina Kollárová.

Každý rok nezabudneme pochváliť, ale zabudneme sa verejne poďakovať nezabudnuteľnému zákulisiu novozámockých slávností –

obetavým nadšencom, bez ktorých by nebolo vždy všetko najkrajšie pripravené, vyzdobené, pohostinné a plné radosti.

Nuž všetkým, čo sa pričínili, za všetky tri desaťročia srdečná vďaka!

Magda Baloghová
zakladateľka súťaže

SLOVO NA ÚVOD

Vážené dámy a páni,
milé deti,

materinský jazyk nás verne sprevádza po celý život. Jeho znalosť si prirodzene odovzdávame z generácie na generáciu a vyjadrujeme ním to najosobnejšie a najintímnejšie, čo sa v nás skrýva. Jeho historické vrstvy sú pevnou súčasťou nehmotného kultúrneho dedičstva každého civilizovaného národa, s tými aktuálnymi kráčajú generácie po svojej často neľahkej ceste do budúcnosti. Materinský jazyk je živým dedičstvom, hodnotou, ktorej kultivovaním zároveň zásadne obohacujeme aj sami seba.

Jednou z najväčších výziev súčasnosti je globalizácia. Nástojčivo kladie aj neľahké otázky o našej identite a mieste v rýchlo sa meniacom svete. Je nevyhnutné, aby sa do tohto úsilia aktívne zapájala aj mladá, nastupujúca generácia. Aj v tomto kontexte je potrebné podčiarknuť význam celoslovenskej literárnej súťaže žiakov a študentov základných a stredných škôl s medzinárodnou účasťou *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko*, ktorá je už tri desaťročia tradičnou súčasťou nášho kultúrneho života. Rovnako sú už pevnou súčasťou literárneho života aj viaceré laureátky a laureáti súťaže z ročníkov minulých. A som veľmi rád, že sa tak už dlhé roky deje aj s aktívnou spoluúčasťou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Rád by som na tomto mieste poďakoval všetkým súťažiacim žiakom a študentom za ich odvahu predstúpiť so svojou literárnou tvorbou pred súťažnú porotu. V dnešnej mladej generácii to rozhodne nie je *cool*, a o to cennejšie je Vaše odhodlanie. Rovnako úprimná vďaka patrí aj všetkým obetavým organizátorom uplynulých a aj budúcich ročníkov súťaže.

Radoslav Ragač
generálny riaditeľ sekcie kultúrneho dedičstva
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

30. ročník súťaže v čísloch

Do celoslovenského kola súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko sa v školskom roku 2021/2022 zapojilo spolu **53** škôl z celého Slovenska.

Z uvedeného počtu slovenských škôl bolo:

- 34 základných škôl,
- 6 základných škôl s materskou školou,
- 2 spojené školy,
- 1 základná umelecká škola.

Zo stredných škôl sa do súťaže zapojilo:

- 5 gymnázií,
- 1 hotelová akadémia,
- 2 stredné odborné školy,
- 2 stredné priemyselné školy.

Počet zapojených škôl podľa krajov:

- Nitriansky kraj – 14 škôl,
- Prešovský kraj – 12 škôl,
- Banskobystrický kraj – 9 škôl,
- Košický kraj – 6 škôl,
- Trenčiansky kraj – 4 školy,
- Trnavský kraj – 4 školy,
- Bratislavský kraj – 3 školy,
- Žilinský kraj – 1 škola.

Hodnotilo sa celkovo **260 literárnych prác zo Slovenska**. V 1. kategórii (práce žiakov 1. stupňa základných škôl) bolo posudzovaných 74 literárnych prác. V 2. kategórii (práce žiakov 2. stupňa základných škôl a žiakov 1. až 4. ročníka osemročných gymnázií) bolo posudzovaných 149 literárnych prác. V 3. kategórii (práce žiakov stredných škôl) bolo odborne posúdených 37 prác. Žiaci zo zahraničia súťažili v **4. kategórii**, do ktorej prišlo **42 súťažných prác**.

Súťažné práce posudzovalo 15 porotcov v štyroch kategóriách. Porotcovia udelili v 1. kategórii 1 hlavnú cenu, 1 cenu poroty, 1 osobitnú cenu poroty a 10 čestných uznaní; v 2. kategórii udelila porota 2

hlavné ceny, 2 ceny poroty, 3 osobitné ceny poroty, 20 čestných uznaní a v tejto kategórii bola udelená aj cena primátora mesta Nové Zámky; v 3. kategórii 1 hlavnú cenu, 1 cenu poroty, 1 osobitnú cenu poroty, 10 čestných uznaní a v tejto kategórii bola udelená aj cena referátu štátneho jazyka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky; v 4. kategórii 2 hlavné ceny, 1 cenu poroty, 1 osobitnú cenu poroty, 10 čestných uznaní a v tejto kategórii bola udelená aj cena predsedu Matice slovenskej. Poroty ocenili 5 pedagógov a 5 škôl.

Zloženie odborných porôt

Päť odborných porôt posudzovalo práce v jednotlivých kategóriách v tomto zastúpení:

Iveta Baloghová, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí,
Karol Csiba, hlavný redaktor časopisu Slovenská literatúra,
Lubica Dvornická, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej
akadémie vied,
Ivona Ďuričová, autorka literatúry pre deti a mládež,
Adriana Ferencčíková, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej
akadémie vied,
Marta Hlušíková, autorka literatúry pre deti a mládež,
Lubica Kepštová, šéfredaktorka časopisu Slniečko,
Lucia Konturová, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky,
Mária Malperová, Miestny odbor Matice slovenskej v Nových
Zámkoch,
Zuzana Pavelcová, Krajanské múzeum Matice slovenskej v Martine,
Viera Rosinová, pedagogička,
Milina Sklabinská, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí,
Dagmar Šimunová, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej
akadémie vied,
Olga Škorecová, dlhoročná členka organizačného výboru súťaže,
Vanda Vámošová, Vydavateľstvo EXPOL PEDAGOGIKA, s. r. o.

Zastúpenie miest a obcí zo Slovenskej republiky

Bánov, Bánovce nad Bebravou, Banská Bystrica, Bratislava, Budča
Dudince, Dunajská Lužná
Fričovce
Giraltovce
Handlová, Hertník
Jacovce
Kojatice, Košice
Levice, Lučenec
Maňa, Medzilaborce, Moldava nad Bodvou
Nitra, Nové Zámky
Pata, Poprad, Poprad-Matejovce, Prešov, Prievidza, Pružina
Rimavská Sobota
Slatinské Lazy, Sliač, Stará Ľubovňa, Strážske, Šurany
Topoľčany, Trnava, Tvrdošovce
Vranov nad Topľou
Zákamenné, Zemné, Zvolen

Zastúpenie miest a obcí zo zahraničia

Chorvátsko – Ilok, Josipovac, Našice, Punitovci
Maďarsko – Békešská Čaba, Budapešť, Mlynky, Slovenský Komlós,
Sarvaš
Srbsko – Báčsky Petrovec, Erdevik, Kovačica, Kysáč, Padina, Pivnica,
Selenča, Stará Pazova
Švajčiarsko – Zürich
Ukrajina – Užhorod

Milan Rúfus

***Modlitba
za deti tretieho tisícročia***

*Čo budeš ďalej, Bože, robiť
s mláďatami nie už Tvojej doby?
Podržiš ruku nad nimi?*

*Nedovoľ blúdiacemu času,
aby ich obral o ich krásu
a prestali byť šťastnými.*

*Aby im vzal ich melódiu
a trávil studne, z ktorých pijú,
a pustošil im srdiečka.*

*Voda, čo nikdy nezamfza,
tá najsvätejšia voda – slza,
im nesmie padať spod viečka.*

*Rob všetko, čo len môžeš robiť,
aby si deti chorej doby
uchránil, Bože, od zlého.*

*Ostaň ich chrániť pri kolíske.
A nechaj čistým, čo je čisté.
Zomreli by sme bez neho.*

(Túto báseň venoval v roku 2000 Milan Rúfus ako pozdrav a poďakovanie
„ostrovu kanárikov“, ako nazval deti zo súťaže
Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko.)

PREHLIADKA OCENENÝCH PRÁC

Ceny udelené v 1. kategórii

Hlavná cena v 1. kategórii:

Pohorelá

Pohorelá je malá dedinka na Slovensku. Máme v nej chatu. Je malá, útulná a celá z dreva. Na dvore mám hojdačku, na ktorej sa rada hojdám. Okolo chaty rastie mnoho kvetov. Sú tam černice i lesné jahody. Keď sú zrelé, rada ich oberám a jem. Mňam!

Na dvore sa čato naháňam s mojimi bratrancami Hugom a Félixom. Chytajú nás naši ockovia, čiže ujo Dušan a môj ocko Martin. Vždy je to veľká sranda. Niekedy nás naháňajú s metlami. Hrávame sa aj na schovávačku. Radi sa skrývame za chatu. Keď sa schováme v chate, najlepší úkryt je v skrini. Niekedy sa pred chatou vozíme na kolobežkách.

V Pohorelej žije veľa mačiek. Aj naša suseda ich má. Volá sa teta Dupčuľa. Vždy, keď idem okolo, hodím jej do okna skalku a pozdravím ju. Ona mi dá čokoládu. Často chodím po vodu pod Skalku. Chutí ako voda z potoka.

Okolo našej chaty sú krásne hory. Z okna vidím na Orlovú. Je na nej dvojkríž ako v našom štátnom znaku. Boli sme aj na Andrejcovej. Je tam útulňa pre turistov. Videla som odtiaľ Tatry. Bola tam aj horská studnička, ktorú stráži mačka. Do Pohorelej sa vždy rada vraciam. Aj toto je kúsok nášho Slovenska.

Ema Mojžítová, 2. ročník, ZŠ Námestie mládeže, Zvolen

Cena poroty v 1. kategórii

Štvorlístkové šťastie

Cez prázdniny som začal čítať starú rozprávkovú knihu, ktorú kúpila ešte moja babička mame. Pri otvorení z nej vypadol veľký vylišaný štvorlístok. Opýtal som sa mamy: „Prečo si ho odložila?“ „Štvorlístok prináša šťastie tomu, kto ho nájde, aj tomu, koho obdaruješ,“ odpovedala mi. „Aj tebe priniesol šťastie?“ zaujímal som sa. „Samozrejme, veď sa pozri. Máme krásnu

rodinu, teba, tvojho brata, ocka, dom, psíka, prácu, máme sa radi, sme zdraví a dobre sa nám spolu žije,“ s úsmevom ma pohľadila po vlasoch.

Knihu som na chvíľu odložil a začal som skúmať štvorlístok. Krásne srdiečkové listy boli krehké, tak som ho opatrne položil na stôl a skúsil som nakresliť podobný na papier. Bol veľký, kostrbatý, ale to vôbec neprekážalo. Premýšľal som, čo to vlastne šťastie je a čo pre mňa znamená...

Do každého srdiečka som napísal, čo robí šťastným mňa. **DOMOV, láska, pomoc, zdravie.**

DOMOV: Keď som doma, som spokojný, mám svoju izbičku, záhradu, rodičov, brata a milovaného psíka, s ktorým sa rád naháňam vonku. Domovom mi je moja dedinka Bánov, kde stále spoznávam krásnu prírodu a je tu veľa dobrých ľudí. Domovom sú pre mňa aj Kysuce, kde žije moja babka a dedko. Vychutnávam si tam prechádzky hustým ihličnatým lesom a bezstarostné šantenie v zime v snehu, ktorý nám tu na „Dolníkoch“ chýba. Domovom mi je celé krásne Slovensko, spoznávam ho najmä cez prázdniny na rodinných výletoch a túrach. Potom sa vyšantíme na toboganoch a v bazénoch s liečivou vodou v našich perfektných akvaparkoch a kúpaliskách.

LÁSKA: Nie je nič lepšie, ako sa večer pritulíť k maminke a ockovi. Aj brata, hoci sa často hádame a dohadujeme, mám vlastne rád. Veľakrát mi pomáha, keď potrebujem vysvetliť úlohu či preniesť ťažkú vec. Babkine škrabkanie po chrbte a rozprávky, hoci už mám 10 rokov, sú najlepší uspávací prostriedok. Lásku cítim aj pri prechádzke našou prírodou, keď vidím, ako nádherne hýri farbami, ako poskytuje úkryt a potravu všetkým živým tvorom a nám pocit pokoja a priestor na oddych a premýšľanie.

POMOC: Rád pomáham druhým, mám to asi po mojej mame. Vždy sa spoločne vyberieme do prírody s vreckom, do ktorého zbierame odpadky. Toto som naučil aj mojich spolužiakov a spoločne sa staráme, aby príroda v našej obci bola krásna a bezpečná pre ľudí a zvieratká. Minule som pomohol starej babičke v obchode s nákupom a stratený mobil na zemi cestou do školy som odovzdal jeho majiteľovi, ocko ma za to veľmi pochválil a cítil som sa v tej chvíli veľmi šťastný a hrdý. Áno, pomáhať druhým, pomáhať prírode, pomáhať mojej krajine je krásny pocit šťastia.

ZDRAVIE: Keď som zdravý, som šťastný, pretože môžem hrať svoj obľúbený šport – futbal. S kamarátmi dokážeme naháňať loptu dlhé hodiny. Bolo mi však veľmi smutno, keď som sa s nimi pre pandémiu nemohol stretávať. Hrať s nimi hry na počítači či mobile nie je ono. Najlepší je pocit, keď po úspešnom zápase alebo dobrej akcii si spoločne zakričíme, objímeme sa, tancujeme a usmievame sa. Tie úsmevy mi veru veľmi chýbajú, cez rúška ich nevidieť.

Nabudúce pôjdem veru s mojou mamou hľadať štvorlístky, vylišované ich budem rozdávať všetkým, ktorí to šťastie naozaj potrebujú. Uvedomil

som si, že som sa narodil vo fantastickej krajine – Slovensku. Na mieste, kde máte na skok krásne hory, horúce liečivé pramene, nádherné hrady, zámky, dobrých ľudí, pokojný život, môžeme naozaj každý nájsť to svoje.... šťastie.

Matúš Villem, 4. ročník, ZŠ s MŠ, Ulica kpt. Nálepku, Bánov

Osobitná cena poroty v 1. kategórii:

Výlet do rozprávky

Blížil sa koniec školského roka a ja som sa už nevedela dočkať, kedy sa začnú letné prázdniny. Hlavou mi vírili myšlienky o tom, kde pôjdeme celá rodina na dovolenku. Chodievali sme k moru, ale tento rok sme pre pandemické opatrenia zahraničie vylúčili.

„Môžeme spoznávať Slovensko,“ napadlo mi, „veď je toľko pekných miest, ktoré ešte nepoznám.“

A potom sa to stalo... Ráno som si obliekla pekné šaty, učesala sa, do ruky vzala kytičku a s úsmevom na tvári utekala do školy. Pani učiteľka mi do ruky okrem vysvedčenia podala aj malú bielu obálku s mojím menom. Vôbec som netušila, čo ukrýva. Čakalo ma v nej milé prekvapenie v podobe darčeka za literárnu súťaž. Doma som z obálky pyšne vytiahla dve vstupenky do rozprávkovej dedinky Habakuky a utekala som sa pochváliť rodičom a svojmu bratovi.

Bolo rozhodnuté. Ide sa na rodinný výlet. Ocko začal pomocou mapy plánovať trasu a miesta, ktoré by sme mohli navštíviť. O pár dní prišiel deň D, na ktorý som už netrpezlivo čakala. Vyrazili sme skoro ráno a čakalo nás približne 200 km do cieľa. Naša cesta sa začínala v Malej Domaši a počas jazdy po diaľnici sme videli mestá Prešov, Levoča, Poprad, prechádzali Ružomberkom a približne po troch hodinách jazdy nám navigácia zahlásila, že sme v cieľi. Keď sme vystúpili z auta v obci Donovaly, obklopovala nás čarokrásna príroda Veľkej Fatry a Nízkych Tatier.

Netrpezlivo som čakala, čo uvidíme a zažijeme v rozprávkovej dedinke. Urobili sme niekoľko krokov a odrazu sme boli v rozprávke. Pri vchode nás privítali striga s vílou, ktoré nás oboznámili s programom a aktivitami v celom areáli. Z diaľky bolo počuť hlasy Janička, Marienky a hlasný smiech detí. Rýchlym krokom sme sa presunuli k medovníkovej chalúpke a pozreli si celú rozprávku. Divadelné predstavenie na motívy rozprávky Pavla Dobšinského bolo vtipné, napr. ježibaba poznala mobil a vedela, že sa deti vzdelávajú počas pandémie dištančnou formou, tancovala s deťmi z publika a žiadala ich, aby ju naučili sadnúť si na lopatu.

Po skončení rozprávky sme sa celá rodina odfotili s hercami a pokračovali v obhliadke dedinky. Videli sme rozprávkové domčeky plné fantázie, jazierko, veľký hovoriaci mlynček, drevené hojdačky v podobe drakov, tvorivú dielničku Negrambľoš, v ktorej mi animátorky pomaľovali tvár a ja som sa zmenila na motýľa.

Domčeky zobrazovali postavy, predmety a javy zo slovenských ľudových rozprávok. V niektorých z nich sme stretli remeselníkov, ktorí predvádzali svoje umenie. Kováč vyrábala zvončeky, pernikárka zdobila perníčky a rezbár vyrábala drevené hračky. Ocko mi za rozprávkové dukáty Habakuky kúpil perník v tvare srdiečka. Mal to byť suvení, ale keďže vyzeral veľmi chutne a mňa premohol hlad, zjedla som ho pár minút po jeho zakúpení. Približne po hodine sme stretli bubeníka, ktorý hlasným bubnovaním pozýval všetky deti na ďalšiu rozprávku *O dvanástich mesiačikoch*. Vošli sme do veľkej drevenej stodoly a Maruška nás vtiahla do deja rozprávky.

Keď zazvonil zvonec a rozprávky bol koniec, ocko zmenil ešte pár eur za dukáty a v obchodíku sme si kúpili suveníry na pamiatku. Keď nám už v brušku všetkým poriadne vyhrávalo, najedli sme sa v rozprávkovej reštaurácii U Paroma. Unavení, ale spokojní a rozprávkovo naladení sme pokračovali v ceste za dobrodružstvami. Ešte v ten deň sme dorazili do Bojníc, kde sme strávili nasledujúce tri dni. Počas nich sme navštívili ZOO, kúpele a jeden z najkrajších slovenských zámkov. Cestou domov sme si vychutnali kúpanie v bazénoch s teplou termálnou vodou v Turčianskych Tepliciach, kde sme si najviac užili divokú rieku a tobogány. Počas cesty domov sme sa ešte na krátku chvíľu zastavili v obci Budiš, kde ocko z prameňa načerpal do fľaš osviežujúcu minerálnu vodu.

Neskoro večer sme sa šťastne vrátili domov a celé leto spomínali na našu krásnu a nezabudnuteľnú dovolenku. A keď sa ma niekto opýta: „Julka, ako sa ti páčil výlet po Slovensku?“, nemusím dlho rozmýšľať. S úsmevom na perách odpoviem: „Bol jednoducho úžasný.“ A verte, či neverte, ešte aj dnes si spomínam na vílu, mesiačikov či zlú macochu, ktorých som stretla v Habakukoch. Ktovie, možno v lete opäť stretnem pyšnú princeznú, sedemhlavého draka alebo odvážneho princa. Možno budú ďalšie prázdniny opäť rozprávkové.

Juliana Lacká, 3. ročník, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Vtáčia hora

„Znace, co je Vtača hura?“

Vtáčia hora je kopec, ktorý je vysoký 689 m.n.m. Nachádza sa medzi Fričovcami, Hendrichovcami a Chminianskymi Jakubovanmi. Dozvedel som sa, že tam bola veľmi dávno staroslovanská osada „Vtáčia hora“. Hradisko, ktoré sa tam zachovalo, patrilo keltským predkom.

Niekedy prespávam u dedka a on ma tam bráva. K Vtáčej hore chodíme tak, že ideme po lúke okolo jazera, z ktorého vypustili vodu. Potom zase po lúke, kde sa pasú kravy. Zájdeme aj do lesa, kde môžeme nájsť huby. Potom vyjdeme hore a sme tam.

Ja si myslím, že preto sa to volá Vtáčia hora, lebo tam vždy pekne spievajú vtáčiky. Keď chceme ísť dole, tak keď sme už pri potoku, môj dedko vraví, že ku nim je smer „breza“. Znamená to, že majú bránku pri breze.

O tom, že Vtáčia hora naozaj existovala, sa spieva aj v jednej ľudovej piesni.

*A na Vtačej hure
stala še novina,
zarezal svu milu,
s knižki še modlila.
Ani neverila
v svojej pobožnosti,
že na Vtačej hure
zloží svojo kosci.*

Som rád, že mám takého dobrého dedka, ktorý mi rozpráva o minulosti našej obce.

Adam Dzivý Balucha, 3. ročník, ZŠ Fričovce

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Zázraky sa dejú každý deň

Pavučina

Keď fúka,
je ako pletený nadúvajúci sa padák.
Keď na ňu spadne rosa,

ligoce sa, akoby mala oblečenú diamantovú košeľu.
Pavúčik ju pletie vo dne v noci.
Vždy sa snaží vytvoriť nové vzory.
A my nad tou fantáziou žasneme.

Šál

Keď je zima, zohreje ma.
Biely, žltý, zelený..
Môžem naň maľovať svoje sny.
Urobiť z neho hada
alebo poletujúceho vtáka.

To všetko dokáže môj hrejivý šál.

Hniezdne

Na biele plátno maľujem
modrou a zelenou zázračnou farbičkou.
Dokreslím oblaky, kvety,
červenú strechu na našom dome.
Žltou osvetlím čiernu oblohu.
Nakoniec dopíšem príbeh
o najkrajšom mieste na Zemi.

Anjel

Nespustíš ma z očí. Ani keď spím.
Sedíš pri mne v školskej lavici.
Z domu nikdy neodídeš bez ruženca.
Každý deň sa za mňa modlíš.
Vidíš všetky moje skutky,
počuješ, čo hovorím..
Lietaš s bielymi holubicami.
Máš nádherné krídla z najjemnejšieho peria.
Si jednoducho môj ANJEL.

*Sofia Mária Danielovičová, 3. ročník, ZUŠ Jána Melkoviča,
Okružná ulica, Stará Ľubovňa*

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Moje malé objavy

S rodičmi často chodím na prechádzky do prírody. Vždy objavujem nové a nové miesta. Na každej prechádzke nájdem nejakú drobnosť, ktorú si zoberiem domov. Tých drobností mám už dosť. Farebné, trblietavé kamienky, rôzne vtáčie pierka, neznáme kvetinky a rastliny. Doma ich potom vyhladávam v knihách. Poprosím staršieho brata, aby mi nájdené vecičky vyhládal na internete. To preto, aby som vedela, čo som našla. Ukladám si ich, kvietky a rastliny vysuším. Teším sa všetkému... Často sa pozabudnem v prírode, zjdem ďaleko, ledva sa vládzem vrátiť domov. Som však rada, keď vyrazíme na ďalšiu vychádzku. Viem, že bude opäť super a určite nájdem čosi nové. A v mojej krabici objavov zase niečo pribudne. Dá sa povedať, že je to môj koníček. Som na čerstvom vzduchu, v prírode a objavujem vždy niečo nepoznané.

Dorka Ďuricová, 2. ročník, ZŠ, Školská ulica, Zemné

Čestné uznanie v 1. kategórii:

V kráľovstve školy

Keď som prvý raz prišla do školy, moja škola bola ako z rozprávky. Vošla som do triedy a zdalo sa mi, že som ako princezná v rozprávke. Na stenách boli písmená, skákali čísla, no, hotové kráľovstvo. Prekvapilo ma, že v kráľovstve vládol kráľ Zoli. To je náš pán učiteľ. Náš kráľ je spravodlivý, niekedy nás vyhreší, ale sa aj zasmieje. V kráľovstve nám vymýšľa matematické hry. Učíme sa počítat, násobilku, delilku, a dokonca rysujeme strašidelné čiary. Niektorí naši princovia a princezné urobili v triede z kociek malé kráľovstvo.

V našom kráľovstve sa rozprávame po slovensky a vládne tam aj kráľovná. Tá sa volá Marcelka. Milujem našu kráľovnú slovenčiny Marcelku, pretože ma naučila čítať. Keď som sa pozrela na písmenká, Marcelka čarovnou paličkou spravila zázrak. Spolužiačky princezničky Emka a Dáška už vedeli čítať, ale pozor! Bez pomoci „paličky“. Chcela som aj ja vedieť pekne čítať! A tak sa ma kráľovná dotkla čarovnou paličkou a stal sa zázrak. Haló, ja už čítam! Potom ešte prišli ďalšie zázraky, a tak som sa naučila aj písať a aj iné veci. Kráľovná nás všetkých naučila písať listy a dokonca sme písali listy škriatkom z iného kráľovstva. Bola to sranda, lebo ja som si našla nového škriatka, kamarátka

Ninku, ktorá chodila do iného kráľovstva v našom meste. Napísali sme si už tretí list. Ninka je bláznivý škriatok. Skoro ako ja.

Teraz som už tretí rok v kráľovstve a učím sa vybrané slová. Cítim sa ako ryba vo vode. Niekedy sa ich naučím ako rýchla kobyľa, ale niekedy som ako pyšná princezná. Nechce sa mi, ale nie som namyslená. Bývam v prepychovom paláci v Novej Dedine. Viem už bylinkárčiť a doma si občasne umývam ruky v zlatom umývadle. Kamarát princ Riško popýtal princeznú Tamarku o ruku. No svadba ešte nebola. A princ Michal mal na desiatu ryžu. Ráno som z kráľovského okna uvidela hladné sýkorky. My princezné sme išli von a mykli sme sa, lebo skočil rys. Nakrmili sme ryžovými semenkami sýkorky v našom hradnom parku, lebo nám ich bolo ľúto. Urobili sme dobrý skutok.

Dejú sa aj iné zázraky. Maľujeme, striháme, lepíme a aj spievame. Hudobnú máme s vílou. Víla Renátka s nami veselo spieva všelijaké pesničky a robí motýlie kúzla.

Sova Jarka nás učí o našej vlasti. Nezablúdím... lebo na vlastivede som nakreslila plán. Je tajný. Morská panna Evka nás učí zase o prírode. Všetkým princom našej triedy sa páčia pokusy. Vždy sa smejú, ale aj žalujú.

Zo všetkých kráľov a kráľovien v celom kráľovstve mám najradšej kráľa Zolihu. Niekedy je športovým kráľom a niekedy sa premení na anglického kráľa a rozpráva a rozpráva. Už mu aj rozumiem. On je výmyselník! Vymyslel vynikajúci výlet a mohli sme sa kúpať. Dokonca sme si ako škriatkovia opekali pri ohni. Na výlete sme behali po celej záhrade, niektorí princovia skočili hneď do vody a striekali sa vodnými pištoľami.

Som rada, že bývam v takomto peknom a smiešnom kráľovstve. Som zvedavá, čo zase v ňom vymyslíme. Veď som princezná a učím sa.

Katarína Horniaková, 3. ročník, ZŠ Andreja Kmeťa, Levice

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Moje dva domovy

Slovensko mám rada preto, lebo je mojím domovom a je to najkrajšia krajina. Žijem na východnom Slovensku v malom meste Medzilaborce. Moje mesto, aj keď je malé, je veľmi pekné. Mám blízko školu, obchody aj cukráreň. Môžem sa bicyklovať po celom sídlisku s kamarátkami, lebo tu nemáme toľko áut ako vo veľkých mestách. Každé leto sa teším na prázdniny, pretože stále cestujeme na dovolenku do Vysokých Tatier. Ubytovaní sme vo veľkom dome v malej dedine Štrba a odtiaľ chodíme do hôr. Boli sme už na vodopáde

Skok, Popradskom a Štrbskom plese, len škoda, že sa nemôžeme kúpať v tom čistom jazere. Ešte sa mi páči na Hrebienku a aj na tých chatách, kde môžeme jesť zmrzlinu. Okrem Tatier každé leto cestujeme aj do Bratislavy. Bývajú tam teta Denisa a krstná Dominika. Stále sme cestovali nočným rýchlikom v noci z Humenného. Je to super, keď môžete spať vo vlaku. Ale teraz v lete sme išli autom počas dňa a ja som videla tú krásnu prírodu, kopce a hory, ktoré máme na Slovensku. Bratislava je hlavné mesto Slovenska, je veľmi veľká. Najviac sa mi páči, keď cestujeme električkou, chodíme sa kúpať na Zlaté piesky a Senecké jazera, lebo v našom meste nemáme žiadne kúpalisko. Bola som aj na Bratislavskom hrade a v zoologickej záhrade. Mama sa teší, že môže nakupovať vo veľkých obchodných centrách. Stále nám nakúpi veľa oblečenia a topánok, ktoré nám musí doviezť krstná, pretože tie veci sa nám nezmestia do kufrov. Z Bratislavy sa teším domov, pretože aj keď bývam v malom meste, je tu najlepšie. Blízko mesta máme drevenú chalúpku po prarodičoch v malej dedinke Suchá. Trávime tam všetok voľný čas, víkendy aj prázdniny. Ja ju volám chata preto, lebo tam kúrime drevom v peci. Nie je tam žiaden obchod a žije tam len osem ľudí. Autobus tam chodí len jeden deň v týždni, a to v pondelok. Nejazdia tam autá a ľudia prichádzajú do tých drevených domčekov len v lete. Príroda je tam čistá a pekná. Blízko záhrady sa pasú srnky a videla som už aj jeleňa s veľkými parohami. Na jar a v lete zbierame bylinky, ktoré sušíme na čaj. Keď je horúco, kúpeme sa v potoku, kde nám ocko postavil hrádzu z kameňov. Na jeseň zbierame hríby, ktoré tam po daždi rýchlo rastú. V zime si robíme kryty zo snehu, rozbíjame ľad na potoku a sánkujeme sa na blízkych kopcoch.

Keď sme na dovolenke v Tatrách, hovorím, že som doma tam, keď som v Bratislave a vraciame sa ku krstnej, tiež hovorím, že ideme domov. Ale v skutočnosti mám dva domovy. Jeden je v meste Medzilaborce, kde sme cez týždeň, keď chodím do školy, a druhý na chate v Sucheji, tam trávime víkendy a všetky voľné dni.

Nelly Kačalová, 3. ročník, ZŠ, Duchnovičova ulica, Medzilaborce

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Šťastie sa ukrýva v maličkostiach

Raz večer, keď som už spala, sa v mojej izbe rýchlo roztikali hodiny. Začala som sa prehadzovať, až som sa zobudila. Pošúchala som si oči, ľahla si a prikryla si hlavu vankúšom.

Aj tak mi v nej stále bzučalo: „Tik-tak, tik-tak.“ Keďže mama s ockom mali izbu hneď vedľa mňa, počuli to tiež. Teda, ocko sa nezobudil, len mama vycupotala von z dverí a zamierila rovno ku mne. Začala som sa tváriť, že spím. Mama si hneď všimla tikajúce hodiny na polici. Dala ich dolu a začala nimi triasť, mykať a robiť všeličo možné i nemožné. Stláčala všetky gombíky a tlačidlá, ale nič nepomohlo. Nemohla som sa prestať v duchu smiať.

Mama prešla okolo mojej postele. Hodiny na chvíľu prestali, ale hneď aj pokračovali. Keď mame už naozaj došla trpezlivosť, zatvorila dvere do detskej izby a išla po schodoch na povalu. Hodiny od zlosti hodila o zem, zhasla a ľahla si.

Ráno mi zazvonil budík. Vylakane som po ňom capla. Takmer som zabudla, že sú prázdniny. Započula som Jakuba, môjho mladšieho brata, na chodbe vykrikovať: „O päť dní sú Vianoce, o päť dní sú Vianoce!“ Nechala som ho tak a prezliekla som sa z pyžamy do pekných domácich šiat a išla som sa naraňajkovať. Sadla som si k stolu a jedla som chlieb s maslom a s medom. Bol výborný!

„Blížia sa vianočné sviatky, deti, čo by ste chceli pod stromček?“ spýtala sa nás mama.

„Ja by som chcel plyšového mačka,“ zvolal Jakub.

„Ale no tak, tých máš predsa plno a vôbec sa s nimi nehráš,“ pripomenula mu mama.

„Alééé, tak stavebnicu Lego ninjago.“

„Ja by som zase chcela pracovný zošit. Vieš, ten modrý zo slovenčiny. Čo by si si priala ty, mami?“ spýtala som sa jej.

„Keď tak nad tým rozmýšľam, tak nové hodiny. Tie staré sa u teba v izbe skoro zbláznilo.“ Samozrejme, vedela som o tom.

„Nebudeš sa hnevať, mami, keď budem večer u kamarátky?“

Zaklamala som. Chystala som sa k jednému kamarátovi, ktorý sa naučil opravovať hodiny.

„Jasné, že môžeš, ale nezabúdaj, najneskôr o pol piatej buď doma! Ó, takmer som zabudla. Cestou naspäť kúp šesť jabĺk, peniaze máš v taške.“

Prikývla som. Zobrala som *ruksak* a vyšla na povalu tak, aby si ma nikto nevšimol. Zobrala som hodiny. Ešte stále tikali, no o čosi tichšie a o trošku pomalšie. To je pre mňa výhoda. Zišla som dolu a zakývala ostatným na rozlúčku. O poschodie nižšie je malá chodbička, v ktorej máme každý svoju poličku s topánkami. Obula som si svoje červené snehule a vyšla som von.

Peter, tak sa volá snáď najlepší hodinár v meste, býval v slepej ulici na konci mesta. Aj keď je to ďaleko, nevadilo mi to. Aspoň sa prejdem. Asi za polhodinu som prišla do rodinného domu Klimovcov. Pani Klimová práve pred domom odhrňala sneh, keď si ma všimla.

„Ahoj, Zuzka, ideš za Petrom?“ spýtala sa.

„Áno, potrebujem opraviť jedny hodiny. Darček pre maminu na Vianoce,“ prezradila som jej.

„Dobre, choď ďalej.“

„Ďakujem“, odvetila som. Vnútri som sa vyzula, vyzliekla a zobrala som tašku s hodinami na vrchné poschodie. Zaklopala som na dvere, na ktorých bolo napísané PETER. Ozvalo sa: „Ďalej!“

Vošla som. Izba bola plná jeho vlastných vynálezov.

„Ahoj, Peter!“ pozdravila som sa.

„Á, Zuzka! Ahoj, potrebuješ niečo?“

„Áno, potrebujem opraviť tieto staré hodiny. Prosím, pomôžeš mi?“

„Pozriem sa na ne.“

„Stihneš ich do Vianoc opraviť?“

„Pokúsím sa, ale mám nápad! Príď na Štedrý deň ráno na námestie. Tvoji rodičia budú určite chcieť dlho spať. Ja ťa tam počkám a donesiem ti tie hodiny. Ak neprídem, znamená to, že sa mi nepodarilo opraviť hodiny včas. V tom prípade choď domov, doručím ti ich neskôr. Dobre?“

Chvilku som premýšľala.

„Tak dobre. Ďakujem!“

Vyšla som von celá naradovaná, že sa hodiny možno budú dať opraviť. Za pár minút som prišla na námestie, kde bol obchod s potravinami. Vybrala som do košíka najkrajšie červené jablká a pri pokladni mi ich pani predavačka odvážila.

„Dve eurá, prosím,“ povedala predavačka. Poďakovala som a spokojne som išla domov. Pred dverami ma už čakala mačka Tyty a odhodlane sa dobýjala dnu. Otvorila som jej dvere a ako blesk preletela po schodoch. Mama sa na mňa podozrivo pozrela s nadvihnutým obočím.

„Nechcela si byť u kamarátok až do večera? A ešte mi sem púšťaš tú mačku, keď varím? Zase sa mi bude pliesť popod nohy.“

Našťastie maminu pozornosť úplne upútala mačka a už sa ma viac nepýtala, prečo som prišla domov tak skoro. Vložila som nákup a zavrela som sa vo svojej izbe.

Ďalšie štyri dni ubehli ako voda. A na ten piaty ráno mi zazvonil budík. Hneď som ho umlčala. Rýchlo som sa obliekla a bez raňajok som vybehla z domu. Celú cestu na námestie som utekala. Na námestí svietil opustený vianočný stromček, nebolo tam ani jediného človeka. Zosmutnela som. Pomaly som sa otočila, že idem naspäť, keď v tom na mňa niekto zvolal.

„Zuzka, počkaj!“

Za mnou bežal udychčaný Peter. V rukách držal škatuľu obalenú modrým baliacim papierom a previazanú červenou stužkou. Úplne som onemela. Že by sa mu to predsa podarilo opraviť včas? Stála som tam bez jediného slova.

Peter mi podal krabicu so slovami: „Pribalil som tam ešte jedno prekvapenie, s ktorým sa už dávno nehrám. Krabicu neotváraj, len ju polož pod stromček.“

Podakovala som a popriala som mu pekné sviatky.

Keď som prišla domov, všetci ešte spali. Rýchlo som darček šupla pod stromček a zaliezla do postele. Celý deň prebehol v pokojnej atmosfére. Pomáhala som v kuchyni s prípravou štedrej večere. Po večeri prišla tá chvíľa otvárania darčiekov. Všetci sme z nich boli nadšení! Keď prišiel rad na mamu, zalapala po dychu, zdvihla zrak od hodín a pozrela na mňa.

„Nie sú to tie hodiny, čo viseli v tvojej izbe?“

Vyzerali ako nové.

„Áno, sú to ony. Dala som ich Petrovi opraviť.“

Matka sa div nerozplakala. Objala ma tak silno, že som prestala dýchať.

„Tati, môžeš nás, prosím, odpotiť?“

Otec zobral mobil a urobil nám veľmi peknú fotku, ktorú som hneď poslala Petrovi.

Najkrajším darčekom preňho bolo, že to, čo opravil, sa dá znovu využiť. A že mi tým urobil veľkú radosť!

Veď šťastie sa ukrýva v maličkostiach.

Nina Kelleriková, 4. ročník, ZŠ, Školská ulica, Handlová

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Malé dievčatko s veľkými nápismi

Malá Ludmilka si sadla do hojdacieho kresla, mamička jej priniesla voňavý čaj a začala čítať ďalšiu rozprávku.

Mamičkine rozprávky boli čarovné a nádherné a predstavivosť Ludmilky pri ich počúvaní pracovala na plné obrátky. Privrela oči, zatajila dych a zrazu sa ocitla v lese, kde Janko s Marienkou kráčajú nocou netušiac, že sa blížia k chalúpke starej ježibaby.

Keď sa rozprávka skončila, Ludmilka bežala do záhrady a zastavila sa pod starým košatým dubom. V jeho tieni sa najlepšie snívalo. Lahla si do trávy, ale, čo to? Z krika vyskočil zajačik. Začal sa triasť, len čo ju uvidel, a učupený čakal, čo sa bude diať. Ludmilka si pomyslela: „Veď on sa ma asi bojí.“ Usmiala sa na ušiačika a povedala: „Odteraz buď Zajko-Bojko!“ Zajačik zastrihal ušami, prestal sa triasť a niečo v zajačtine zaňufkal.

O pár dní neskôr sa začala škola. Ludmilku už jej ocko doma naučil veľa vecí, ako čítať, písať, počítat, no ona milovala vyučovanie o prírode

a zvieratkách. Aj dnes im pani učiteľka rozprávala o domácich zvieratkách a Ludmilka si vo svojej fantázii vymýšľala verše o tom, ako idú zvieratka do školy. Keď prechádzala okolo potoka, spozornela. Spod dreveného mosta sa ozýval zvláštny koncert. Zvedavé dievčatko sa naklonilo nad hladinu a čo uvidelo? Zelené žabiatko! Kfálo svoju pieseň spolu s ostatnými žabkami. Ludmila veselo poskočila. Nad hlavou jej čvirikali šantivé vrabce, v záhrade bzukotali usilovné včielky. Tolko krásy videla okolo seba!

Keď Ludka vyrástla, začala tvoriť prvé básničky, ktoré venovala deťom. S radosťou s nimi pracovala a rozprávala im zážitky z detských čias. Vedela, čo ich trápi, čo ich baví, a od malých čitateľov sa dozvedala, ako vnímajú svet, aké príbehy sa im páčia, aké hry majú rady. A aj ona sa rozhodla priložiť ruku k dielu. Prinášala im nepoznané čaro veršovaných rozprávok, smiech a zábavu. Zvieratka, o ktorých písala, sa stali ich spoločnými kamarátmi. Meno, ktoré pre ňu deti vymysleli, teta Ludmila, sa jej páčilo a s úsmevom sa nechala tak oslovovať.

Prešlo veľa rokov. Knižky Ludmily Podjavorinskej poznáme všetci. I ja som hrdou kamarátkou Bodríka či Čima a myslím, že viem, prečo deti i dnes milujú jej básničky. Pani spisovateľka, hoci už dospelá, vnímala totiž svet zvedavými detskými očami. Šťastím ju naplňala nielen príroda a písanie, ale aj deti samotné.

Martina Kušnierová, 4. ročník, ZŠ s MŠ, Vančurova ulica, Trnava

Čestné uznanie v 1. kategórii:

O Sninskom čertovi

V jednom malom mestečku na východe Slovenska bývam ja, Ninka. Naše mesto sa nazýva Vranov nad Topľou. S rodičmi radi chodíme na výlety spoznávať okolie blízko aj ďaleko.

V jeden pekný letný deň sme s ockom boli na túre nad mestom Snina, ktoré leží ešte ďalej na východe ako to naše. Sú tam skaly s výhľadom na všetky strany, dokonca až na Ukrajinu a do Poľska. Miesto volajú Sninský kameň.

Niekde v strede výstupu sme prišli ku kamennej soche, na ktorej bola vytesaná čudná tvár. Keď som sa lepšie prizrela, zistila som, že je to tvár nejakého čerta. Veľké oči, ústa, celý vráskavý bol, aj pekné rožky vystrkoval. Spýtala som sa ocka, prečo je tam ten čertisko. Ocko mi tam porozprával povest' o Sninskom čertovi.

Boli raz traja čerti kamaráti, ktorí žili a vystrájali v týchto horách. Lenže jednému z nich sa dvaja posmievali, že má kratšiu nohu. Nemysleli to zle, ale on bol z toho smutný. Raz sa na nich ten čert s krátkou nohou tak nazlostil, že už ďalej nezniesol vysmievanie. Zobral z mora veľký balvan. Vyniesol ho až na horu a nahnevaný hodil obrovský kameň na svojich kamarátov. Balvan sa zlomil na polovicu a kamaráti zmizli. Nikdy potom ich nevidel. Čert zostal sám. Po čase mu kamaráti začali chýbať. Smútil aj plakal, no kamaráti čerti boli už navždy fuč. Chýbali mu až tak veľmi, že jedného dňa sám skamenel. Odvtedy tá socha v strede cesty na Sninský kameň čaká na svojich kamarátov.

Netrvalo dlho a ocitli sme sa na samom vrchole Sninského kameňa. Výhľad bol neopísateľný. Navôkol som uvidela veľké priekopy s korunami stromov. Predstavila som si príbeh, ktorý mi ocko vyrozprával. Zamyslela som sa.

Aká som bola šťastná, že mám mamku a ocka, rodinu, s ktorou prežívam každý deň radosti, ale aj starosti.

Aká som šťastná, že mám kamarátov, spolužiakov a najlepšiu kamarátku Julku.

Pochopila som, čo prežíval čert „samotár“. Vážme si ľudí okolo seba, nech sú akíkoľvek, s chybami, nedostatkami, zraneniami, smútkom... Vždy je čo týmto ľuďom dať, podarovať. A oni sa ti zavďačia tým, že sú s tebou. Že nie si na svete SÁM.

Nina Věsna Leško, 3. ročník, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Letné kino

Bývam od narodenia v malej dedinke Dvorníky. Táto leží blízko najmenšieho mesta na Slovensku – Dudinec. Je tu nádherne. Leto tu býva úplne super! Asi preto sem chodí na prázdniny k rodine či na chalupu veľa nových kamarátov.

Jedného slnečného dňa takto prišiel z Levíc kamarát Kubo. Hneď bežal k nám a povedal mi, že večer tu bude kino pod holým nebom. Fú, veľmi som sa čudovala. Aké kino? Tak toto sme tu ešte nemali. Perfektný nápad! Vraj sa bude na lúke za humnami premietiť rozprávka. Tak to pôjdem určite aj ja! Dozvedela som sa to napoludnie a do večera zostávalo veľa času. Slnko žiarilo na oblohe ako žeravá guľa. Najradšej by som ho bola potiahla za nohu, nech je už konečne tma. Sledovali sme prípravu na večerné premietanie. Čas sa vliekol, tak sme si ho vyplnili bicyklovaním. Išli sme sa spúšťať na bicykloch

z kopca. Bolo to aj veselé, aj nebezpečné, no nám sa to riadne zapáčilo. Takto nám čas plynul rýchlejšie. Pretekali sme sa, až kým slniečko nezapadlo.

Kubo ma večer čakal pred bránou aj s dekou. Išlo sa. Fíha! To bolo ale obrovské plátno! Na lúke boli samozrejme všetky deti z dediny a aj tie, ktoré tu prázdninovali. Celé to bolo vážne super! Rozprávka bola skvelá, ale aj hviezdy, ktoré nám žiarili nad hlavami. Ležali sme na deke a sledovali obrazy na nebi. Hviezdy žiarili ako nebeské lampáše.

Keď sa skončila rozprávka a dosýta sme sa vypozerali na nebeské divadlo, pobrali sme sa domov. Našťastie bývam blízko, pretože vonku som bola v ten deň skoro až do polnoci! No a to sa teda nestáva. Všetko som vyrozprávala rodičom, pretože takýto skvelý zážitok sa nedá nechať len pre seba. A preto o ňom píšem aj vám. Za dobrodružstvom niekedy netreba chodiť ďaleko. Stačí len za humno v našej dedine.

*Adriana Lietavová, 4. ročník, Spojená škola Dudince,
Ulica Ľudovíta Štúra, Dudince*

Čestné uznanie v 1. kategórii:

Ako v zlom sne

Včera sme boli u prababky. Kým som sa hral s mobilom, mamka sa s ňou rozprávala o dávných časoch. Ani neviem ako, zaspal som.

Zobudil som sa na to, že ma mamka budí do školy. „Kde som to?“ zobudil som sa niekde úplne inde. Nebola to moja izba. Ležal som na lavičke a vedľa mňa moje sestry. Prečo je tu taká tma a zima? Kde je vypínač? Mama mi podala do rúk oblečenie.

„Čo sú toto za handry? Kde je moje oblečenie? A prečo tento dom vyzerá ako v skanzene? Prečo má mama na hlave šatku?“

Vošiel som do kuchyne a uvidel som na stole noviny.

Písal sa dátum 15. 1. 1943. Ocitol som sa v minulosti. Mama mi dala suchý chlieb s mliekom.

„A kde je nutela? Veď ja mlieko nepijem!“

Do školy som išiel v kabáte a gumákoch. Všade bola kopa snehu. Uf, skoro mi odmrzli nohy!

Vošiel som do triedy, kde bolo príjemne teplo. Učili sa tam deti od prvákov po piatakov. Nevedel som, ktorú učebnicu si mám nachystať, mali čudné názvy: Mluvnica, Počtovnica... Ktorú teraz? Musel som sa sústrediť, lebo učiteľ bol veľmi prísny a bál som sa, že mi dá po prstoch. Po pár hodinách som išiel domov na obed. Mali sme halušky s kyslou kapustou.

„Fuj, kapusta!! Zase sa nenajem!“

Potom som išiel znova do školy. Ten učiteľ sa mi vôbec nepáčil. Chýbala mi moja pani učiteľka zo súčasnosti.

Keď som prišiel domov, tak som musel pomôcť rezať drevo. Priniesť vodu zo studne. Nakŕmiť dobytok. Potom som sa išiel hrať so sestrami von. Sánkovali sme sa, stavali sme pevnosti, guľovali sme sa. Prišli sme dnu zmrznutí a hladní.

Na večeru sme mali chlieb s lekvárom. Nuž nezostávalo mi nič iné, len ho zjesť. Unavený som si ľahol pod perinu, keď tu zrazu... Dvere sa otvorili a v nich vojak. Kričal: „Evakieren! Evakieren!“ A mieril na nás zbraňou. Strašne som sa zľakol.

Zrazu som sa zobudil u babky na gauči. Plakal som. Mamka ma objímala. Keď som zistil, že je to len sen, ulávil sa mi. Som rád, že žijem v tejto dobe a nie pred osemdesiatimi rokmi.

Peter Magura, 3. ročník, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou

Ceny udelené v 2. kategórii

Cena primátora mesta Nové Zámky:

Pandémia a my

Nedá mi nezamyslieť sa nad touto aktuálnou témou... Je to, čo postihlo tento svet, vôbec možné? Verili by ste niečomu takému pred dvoma rokmi, že nás postihne akási chrípka katastrofických, ba až smrteľných rozmerov? Často nad týmto doma uvažujeme a neveriacky krútime hlavou.

Pandémia nám obrátila život naruby. Úplne sa zmenil náš každodenný život, režim sa nám otočil, do života nám vstúpili obmedzenia, prestali sme navštevovať školy, venovať sa svojim záľubám, priateľom, prestali sme z dôvodu opatrnosti kontaktovať našich najbližších. Nevyhnutnou súčasťou nášho života sa stalo rúško. Mnohí známi prišli o prácu, životné istoty, prevládajú obavy z chudoby, nezamestnanosti a žiaľ, niektorí stratili i členov rodiny.

Musíme si však uvedomiť, že pandémia nás naučila žiť inak. Prehodnotili sme otázky o kvalite života, o prioritách, či je potrebné byť až takým konzumným národom, akým sme. Naučila nás byť ústretovejšími,

nápomocnými jeden druhému, ohľadupľnejšími, tolerantnejšími. Viem, že súčasná pandémia je za posledné desaťročia najväčšou hrozbou pre duševné zdravie. Čítal som, že o našej generácii budú hovoriť ako o tzv. „generácii C“. Je to len na nás, na našej disciplinovanosti, na dodržiavaní protipandemických opatrení a zaočkovaní väčšiny obyvateľstva, ako rýchlo táto nočná mora pominie a náš život sa dostane do normálu.

A čo povedať na záver?

Strach je len myšlienka, buď ju ignorujeme, alebo prijmeme. Neverme všetkému, čo nám médiá naservirujú, nečítajte bulvárne články, ktoré sa nezakladajú na pravde. Vytvárajú v nás emócie, strach a nevidíme, že nás ovládajú a ničia naše zdravie.

„Existuje tisíc chorôb, ale len jedno zdravie.“ (Karl Ludwig Borne)

Matúš Gregor Krajčí, 8. ročník, ZŠ, Nábrežná ulica, Nové Zámky

Hlavná cena v 2. kategórii:

A možno to bolo takto

Som obyčajný chalan. Šiestak. Musím však priznať, zaujíma ma množstvo vecí. Príroda, zvieratá, vesmír, futbal. Vždy po niečom pátram, sledujem internet, encyklopédie a často, veľmi často využívam svoju fantáziu. Nedávno som čítal výrok od Ľudovíta Štúra: „Pre nás sú naše kroje krásne a milujeme ich ako sokol vrchol hory a ako jeleň lesnú tíš.“ A opäť som sa začal zaoberať, ako vlastne mohli vzniknúť. Dočítal som sa: Sú to umelecké diela plné tajomstiev, sú naším kultúrnym dedičstvom, nosia v sebe bohatú slovenskú históriu. Ako to vlastne bolo?

V mojej fantázii mohli kroje vzniknúť takto: Kedysi ľudia nosili jednoduchý odev. Jedného dňa sa vybrala v takom odevu Dorka Kvetinkovie na prechádzku. Išla na líku plnú kvetov. Kvietky sa jej náramne páčili, pár si ich odtrhla a vyzdobila si nimi svoje obyčajné šaty. Lenže kvety jej po chvíli zvädli, na šatách viseli ich smutné hlávky. Dorka zosmutnela. Napadlo jej však zvečniť kvety pomocou ihly a farebných nití. Podarilo sa jej na svojich jednoduchých šatách vyčarovať rozkvitnutú líku. Videli to i ostatné dievčence, zatúžili po takej kvetinovej kráse. I Zuzka Ružičkovie, Marka Púpavovie, aj Anička Nevádzkovie, aj všetky ostatné dievčatá z dediny vyšivali a vyšivali. Všetky mali rovnaký kvetinkový vzor, podobný ako Dorka. Celá dedina bola z tých farieb akási veselšia. Zbadali to ostatné dievčatá z okolitých dedín. Tiež chceli mať také krásne šaty. Keďže nechceli po nich opakovať, vyšivali nielen kvietky, ale aj srdiečka, vtáčiky. Onedlho mali dievčence jedinečné vyšivky

na šatách. Táto móda neobišla ani mužov. Podľa zdobenia a výšiviek sa dalo rozlíšiť, kto odkiaľ pochádza. Tieto odevy začali nazývať kroj. Rôzne kroje znamenali iný región, inú kultúru, iné náboženstvo. Dnes už viem: medzi najkrajšie kroje na svete patria tie slovenské. Viem, už ich málo vidím na ľuďoch v tradičnej podobe. Prichádzajú však do módy na košeliach, tričkách, bundách, čiapkach... Dnes by ani Dorka Kvetinkovie nevedela, ktorú parádu si vybrať.

Asi takto to vzniklo v mojej predstave. A viem, milujeme ich ako sokol vrchol hory a ako jeleň lesnú tíš. Tak, ako to kedysi vystihol Eudovít Štúr.

Lukáš Kuchar, 6. ročník, ZŠ, Školská ulica, Zemné

Hlavná cena v 2. kategórii:

Krajina v mojom srdci

„Vlast nežije na mape, ale v srdciach ľudí.“ Tieto slová síce vyriekol poľský spisovateľ Adam Mickiewicz, ale myslím si, že platia pre každý národ a pre každé bijúce srdce. Dokonca slovenský spisovateľ Martin Rázus ho dopĺňa: „Opravdivo milovať vlast môže len ten, kto cíti, že korene jeho bytosti sú zapustené v milovanej pôde.“

Súhlasím s oboma autormi týchto výrokov. Poľský autor vo svojom výroku naráža na minulosť, keď nielen ľudia v Poľsku, ale rovnako aj na Slovensku vyhnaní chudobou hľadali záchranu pre svojich potomkov za hranicami svojej rodnej hrudy. Mnohí členovia rodín išli rôznymi svetovými stranami, ale v ich srdciach ostala len jediná vlasť, Slovensko. Mnohí sa sem už nikdy nevrátili, ale až pri odchode z tohto sveta v nich dotieklo slovenské srdce. Pre toto musím súhlasiť aj so slovenským básnikom Martinom Rázusom, že naši predkovia mali svoje korene zapustené v slovenskej milovanej pôde. Som pyšná na svojich predkov, ktorí sa vždy hrdó prihlásili k svojej rodnej vlasti.

Ako je to dnes? Aj dnes mnoho ľudí odchádza za hranice tejto krajiny, no pohnútky a ciele sú veľmi odlišné. Jedni utekajú za vidinou kvalitnejšieho vzdelania, iní za lepším príjmom alebo zdanlivo zaujímavejšou prácou. No môžeme povedať, že aj ich korene sú hlboko spojené so slovenskou zemou. Mám pocit, že pre mnohých je jediné puto so Slovenskom vyjadrenie názoru na sociálnej sieti, lajknutie obrázku našich veľhôr alebo pridanie komentára pod príspevok „priatelia“ z rodnej krajiny. Je to smutná realita dnešných dní. Naša krajina si zaslúži viac a ja som hrdá na všetko, čo mi ponúka a dáva. Krásny materinský jazyk, typické slovenské zvyky a tradície, prekrásne nárečia, zamatovú prírodu, pohostinných a dobrosrdečných obyvateľov.

Mám rada Slovensko. Rada si obúvam túlavé topánky, obdivujem krásy miest, dolín a kopcov, ako aj tajomstvá múzeí, hradov a zámkov. Obrazy z ciest sa hlboko vrývajú nielen do mojej mysle, ale aj srdca. Nepotrebujem žiť v krajine, ktorá je slávna, veľká a bohatá. Potrebujem však mať okolo seba všetky tieto dôverne známe obrazy a, samozrejme, ľudí, ktorých mám rada.

Žijem v malej krajine, ktorá leží v srdci Európy. V mojom srdci leží táto malá krajina.

Ema Tóthová, 9. ročník, ZŠ Gábor Bethlena, Nové Zámky

Cena poroty v 2. kategórii:

Slovensko

Milé Slovensko!

Volám sa Miška. Chcem Ti predstaviť svoju najlepšiu kamarátku Emku a jej babku Evu.

Od mala sa chodím k Emke hrať. Bývame oproti cez ulicu. Emka má veľmi dobrú babku, ktorá sa o nás stará, keď sú naši rodičia v práci. Babička Evka je super. Nie preto, že by nám všetko dovolila, to teda ozaj nie, skôr je na nás prísna. Keď sme boli menšie, často nás karhala, že vrieskame ako malé opice, a teraz, keď sme už väčšie, vraví, že sa ako opice rehoceme. Teda opice, tie sa majú! Ale nie o opiciach som chcela.

Keď už babka nevedela, čo s nami, tak nás ohlásila k nej do izby a rozprávala nám. Rozprávala o tom, ako vyvádzali jej deti, teda Emkin tatino a jeho brat. Teda fakt by sme sa v bláznivosti mohli od nich učiť. No čím ďalej, tým častejšie hovorila o tom, že žijeme ťažkú dobu. Mne sa táto doba až taká ťažká nezdá, veď to, že sa každú chvíľu učíme online z domu, mi už príde normálne. Ale jej sa to normálne nezdá a tvrdí, že máme veľké šťastie, že máme jedna druhú a neprešedíme celé dni pri počítači alebo s mobilom v ruke.

Babka Eva si myslí, že táto doba onedlho pominie.

Tvrdí, že keď sa začnú ľudia k sebe lepšie správať, potom sa začne na Slovensku lepšie žiť.

Opäť ožijú kúpaliská, otvoria sa obchody, bude sa chodiť na školské výlety, na lyžovačky. Ľudia sa znova budú na seba usmievať, lebo ich tváre nebudú zakryté rúškom. Ale nebude to hneď, hovorí babka. Podľa nej sa musia ľudia najskôr naučiť byť k sebe dobrí, milí, pravdovravní. Musia sa naučiť slušne správať nielen k sebe, ale aj k zvieratám, k prírode, k obvyčajným veciam.

Babička Evka je fakt múdra, lebo keď som sa jej spýtala, kedy tá „ťažká“ doba bude vedieť, že sa má skončiť a môže prísť doba „ľahká“, tak povedala, že presne vtedy, keď sa ľudia prestanú starať o druhých a začnú sa starať hlavne o seba. Potom sa zasmiala a povedala, že si nemáme robiť žiadne starosti, lebo všetko je presne tak, ako má byť.

Takto som to povedala aj doma maminke a tatinovi, lebo mám pocit, že sú stále viac a viac nervózni. Tatino iba pokýval hlavou a mamina mi s vytreštenými očami povedala, že mám babku dobre počúvať, lebo je múdra. Tak som si iba potvrdila, čo som už o nej vedela.

Ja viem, že online vyučovanie nie je až také dobré. Chalani dokážu tak vyrušovať, že učiteľka musela jedného spolužiaka z hodiny odpojiť. Ach! Keď som to hovorila babke, smiala sa a ubezpečila ma, že aj z takýchto nezbedníkov raz vyrastú dobrí ľudia. Páči sa mi, ako vo všetkom vidí dobro, dokonca aj v nás dvoch, keď vyvádzame ako tie opice.

Milé Slovensko, ja Ti prajem, aby boli všetci Slováci takí úžasní, ako babka Eva. Potom bude naozaj radosť žiť tu – na Slovensku! Ja sa o to budem snažiť, veď sa mám od koho učiť.

S prianím všetkého dobrého Miška.

Michaela Mičeková, 5. ročník, ZŠ s MŠ, Ulica kpt. Nálepku, Bánov

Cena poroty v 2. kategórii:

Kolko rečí vieš...

Cez hlasný smiech a vravu žiakov sa nevýrazné zvonenie, ohlasujúce prvú hodinu, ledva predralo. Aj tak ho ktosi započul a vykřikol na celú triedu:

„Zvoníiiiiiiiiiiiiiiii!“

V sekunde si všetci posadali do lavíc a trieda stíchla. Ozýval sa len šepot. Naznačoval, že niečo nie je s kostolným poriadkom. Nebolo tajomstvom, čo to je. Na konci minulého školského roka odišla naša slovenčinárka a teraz, v septembri, mala nastúpiť úplne nová učiteľka. Všetci sme boli nedočkaví, prvá pondelková hodina bola slovenčina.

Šum pomaly utíchol, vo vzduchu sa vznášalo priam hmatateľné napätie. Keď sa otvorili dvere, niektorí div nevypadli z lavíc, tak sa vykláňali. V otvorených dverách do triedy zastala nízka štíhla učiteľka. Havranie vlasy mala vzadu zopnuté do drdola, schytené žltou sponou. V belostnej blízke a hnedej károvanej sukni vyzerala trošku ako z iného storočia. Bola mladá a tvárila sa, akoby nás všetkých poznala. Premeriavala si nás prenikavo hnedými očami.

„Dobrý deň, žiaci,“ pozdravila. Nikto ani nemukol, ona však asi nepotrebovala počuť odpoveď.

„Som Katarína Čižmáriková,“ pokračovala, „vaša nová slovenčinárka a prístáhovala som sa z Trenčína. Budeme sa stretávať každý deň. Očakávam od vás výborné výsledky.“

„Bagandža“ zaškeril sa Jančo. Bol to vysoký hnedovlasý chlapec, ktorý žartoval pri každej príležitosti. Všetci učitelia už od neho dostali nové pomenovanie. Ani Čižmáriková nebola výnimkou. Celá trieda sa nad Jančovou poznámkou rozosmiala a učiteľka, ktorá ju zrejme nepočula, na nás čudne zazrela.

„Okamžite prestaňte!“ vyštekla, „na čom sa smejete?“

Stíchli sme ako na povel. Okrem Janča. Ten sa veselo smial ďalej. Bagandža k nemu pristúpila a prebodla ho pohľadom. Namiesto poriadneho vyhrešenia sa ho spýtala:

„Mali ste cez prázdniny nejakú domácu úlohu?“

Jančo sa na nás nenápadne pozrel a trieda prikývla.

„Hej, mali,“ bez záujmu pokrčil plecami.

„Tak mi ju ukáž.“

Dobre sme vedeli, čo Jančo odpovie. Jeho otrepaný vtíp už každý poznal. Len Čižmáriková nie.

„Ta hneeee?“ zatiahol.

„Nehovor po východniarsky a odpovedaj celou vetou!“ povedala presne to, čo chcel počuť.

„Ta hneeeemám...“

Hoci sme ten žart počuli snáď tisíckrát, bolo počuť smiech z každej strany. Čižmárikovej sa to vtípné nezdalo, snažila sa zachovať ľadový pokoj.

„A prečo ju nemáš?“

„Bo som nebiroval“ pokrčil plecami.

„Lebo si čo?“ Čižmáriková sa zarazila.

„Tá... som nebiroval,“ zopakoval Jano a v očiach sa mu objavili šibalské iskry. Vedel, že mu učiteľka nerozumie. Chápala som ju. Ani ja som netušila, čo to znamená.

Naša trieda sa rozdelila na dve časti: na tých, čo Jančovi rozumeli a smiali sa s ním, a na druhých, čo vyvažovali oči a nechápali.

Bagandža sa rozhodla uskutočniť výsluch.

„Dobre... skús mi preložiť, čo znamená birovať.“

„Tá... ja neznam. Birovac, to je... birovac.“

„Aha. A čo robíš, keď biruješ?“

„Šicko! Murujem, rubem drevo, kopem bandurky...“

„Tak muruješ, rúbeš drevo alebo kopeš?“ stále to Čižmárikovej nedochádzalo. Aj keď sa snažila ostať prísna, v jej hlase bolo počuť smiech.

My sme sa už smiali na plné hrdlo.

„Šak šicko robim! Bo birujem!“

„Hm... A čo potom robíš, keď nebiruješ?“

„Kec nebirujem, ta nič nerobim. Bo šak nebirujem! Ňemurujem, ňerubem drevo, ňekopem.“ Bagandžin hlas úplne opustil prísny podtón.

„Aha, a ani si nerobíš domáce úlohy.“

„Tak, tak, bo šak nebirujem, ne?“ Jančo bol spokojný, ako dobre jej to vysvetlil.

„Takže nebirovať znamená nerobiť?“ skúsila Čižmáriková.

„Neeeee,“ Jančo sa zatváril otrávene, že je taká nechápavá, „nerobic je nerobic. A nebirovac je nebirovac robic.“

Bagandža si skryla tvár za učebnicu slovenčiny a po červenej tvári jej tiekli slzy smiechu. Bezmocná sa obrátila so zúfalou prosbou na rozjašenú triedu:

„Prosím vás, vie mi niekto povedať, čo znamená birovať?“

„Vládať!“ vykrikol niekto zo zadného radu.

Každému hlavou prebehol celý predchádzajúci dialóg. Veci zrazu dostali zmysel.

V priebehu jednej vyučovacej hodiny sa z prísnej Bagandže stala veselá Čižmáriková. Vyhlásila, že si založí nárečový slovník. Domáca úloha na nasledujúcu hodinu: doniesť päť nárečových slov, ktoré nebude poznať.

„Ale aj s prekladom!“ dodala.

Čižmáriková svoje slovo dodržala a na ďalšej hodine som sa dozvedela o slovenčine viac ako za celý život. Spolužiaci doniesli slová, o akých sa mi v živote nesnívalo. A nasmiali sme sa toľko, že sme na konci hodiny nebirovali nič.

Ema Michelčíková, 7. ročník, ZŠ, Kúpeľná ulica, Prešov

Osobitná cena poroty v 2. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu?

Prečo mám rád slovenčinu? Hm, tak to je veľmi ťažká otázka. Môžeme sa pozrieť na to z dvoch hľadísk. Slovenčina ako predmet a slovenčina ako nástroj na dorozumievanie sa.

V tom prvom prípade budem musieť asi trochu dlhšie porozmýšľať kvôli tomu, že s mojím krasopisom a talentom na gramatiku sa počas hodiny cítim ako Alenka v ríši divov. Okolo mňa samé záhady a samé nečakané veci, no keď už som presvedčený, že mám konečne pravdu a všetko mám správne napísané, nejakým záhadným spôsobom sa do môjho zošita dostane zákerný tvor, ktorý

mi v ňom vygumuje mäččene, písmenká, čiarky a väčšinu správnych í-čok vymení za ypsilony a naopak. No a potom sa nečuduj výsledku ako naša spomínaná Alenka! A keby len to! Okrem nevysvetliteľných strát, dokonca aj nechcených nálezov v mojom zošite, mi nedá nespomenúť akúsi záhadnú čiernu dieru počas diktátov, kde je plynutie času veľmi, ale akože fakt veľmi relatívne. Kým ja mám pocit, že práve sa začal odsýpať môj čas určený na písanie a ja som zrovna v zápale hľadania vhodného pera v mojom peračníku, pani učiteľka v svojom ponímaní toho istého časového úseku došla k názoru, že nastal vhodný okamih diktovať ďalšiu vetu. Pritom môj spolužiak napísal dávno celú vetu dopredu, a pani učiteľka ju ešte ani nevyslovila a v jeho relativite sa daný časový úsek extrémne vlečie. Ako vravím, záhada za záhadou. Aby som sa v tejto čiernej diere príliš nezamotal.

No poďme sa teraz pozrieť na slovenčinu z tej druhej strany. Slovenčina ako nástroj dorozumievania. Všetci vraj rozprávame rovnakým jazykom. Schválne píšem vraj, lebo moja mamina mi dosť často vraví, že nerozumie jazyku môjho kmeňa (môj kmeň je o niečo mladší ako jej kmeň – poznámka autora). Ešteže v slovenčine existuje univerzálne slovíčko „oné“, ktorým sa dokáže dať všetko na správnu mieru. Tomuto vzácnemu skvostu našej ľúbozvučnej slovenčiny rozumie každý. Dokonca aj pani učiteľky – niekedy.

Pri komunikácii s domorodcami môjho kmeňa hlavne písomnou (upresňujem digitálnou) formou nastanú chvíle, keď mám pocit, že niektoré slová v slovenčine sú až zbytočne dlhé. A tak komunikáciu s radosťou obmedzujem len na spoluhlásky. Uvediem príklad: „K, j mzm dc?“ Vyzerá to možno ako zvláštny druh morzeovky či nejakého tajného kódu. Pritom len pomocou sociálnej siete odpovedám kamošovi, že sa môžeme stretnúť na discorte a pokecať si. Tento skrátený systém má ale háčik. Môžem ním komunikovať len s osobami takisto jazykovo zdatnými, ako som ja sám. Takže, našťastie, je tu pre nás tá stará dobrá slovenčina, v ktorej sa vieme dorozumieť s každým kmeňom. Je predsa len lepšie počúvateľná a viem ňou rodičom úplne jednoducho povedať: „Mám vás rád.“

Dominik Ferianc, 6. ročník, ZŠ, Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

Osobitná cena poroty v 2. kategórii:

Prečo milujem Slovensko a slovenčinu alebo čo ma učil môj dedko

Môj dedko vždy končil všetky oslavy spevom. Miloval ľudovú hudbu, ale jeho poslednou piesňou pred našou rozlúčkou bola pieseň *Rodná zem*. Spieval tak precítene, no nám, deťom, pripadal vtedy komický. Často sme si

ho pre jeho spev doberali. Dnes však musím priznať (keď už tu medzi nami nie je), že mi jeho oduševnenie a láska, s akou spieval všetky svoje piesne, veľmi chýba.

Ani neviem ako, začala som si uvedomovať, že to bol práve on, ktorý ma takto nenápadne naučil vnímať krásu svojej rodnej vlasti. A keď nastalo obdobie, že som bola vo veku, keď som mohla poznávať svoje okolie, brával ma na výlety. Postupne sme okruh vychádzok rozširovali a začali objavovať aj vzdialenejšie miesta našej vlasti. Vo štvrtom ročníku, na hodinách vlastivedy, som zrazu zistila, koľko miest som už s dedkom navštívila, koľko učiva ovládam bez toho, aby som sa ho musela učiť. Ba ešte viac, vďaka nemu som sa nebála určovať slepú mapu v škole, hravo som zvládala určiť polohu miest, riek, pohorí....

Bol to on, môj milovaný dedko, ktorý ma naučil o Slovensku najviac. On mi ukázal, čo je to vlastne láska k vlasti, i keď o nej kvetnato nehovoril. On ju mal v sebe. Mne však ukázal, ako ju spoznávať cez jej jedinečné zákutia, ako ju milovať. Keby tu bol dnes so mnou, bol by na mňa pyšný, za nič na svete by mi to však nedal najavo. Len by mi povedal: „Ty sa teda nezdáš, už si celkom chytrá...“

Spomínam si, že som sa ho často pýtala, čo má na Slovensku najradšej, no nikdy mi nedal priamu odpoveď. Len povedal: „Zavri oči, zavri oči a cíť! To je vlasť, ten pocit, ktorý nemá meno. Keď budeš naozaj, úprimne, zo srdca hľadať, to meno nájdeš v svojom srdci. Bude jedinečné, individuálne, jednoducho tvoje meno, ktorým nazveš svoj domov. A vtedy pochopíš, že miluješ. Miluješ celým svojím srdcom. A na to netreba slov. Len zavri oči a cíť. Lebo v živote platí: Koľko lásky rozdáš, toľko dostaneš.“

I keď asi ani dnes celkom nerozumiem jeho slovám, nechcem na dedka a jeho poslanstvo nikdy zabudnúť. I jeho pieseň ma bude viesť mojou cestou života. Dnes sú to rodičia, ktorí objavujú so mnou to malé – veľké Slovensko. Malú bodku na mape sveta. Malú a pritom giganticky veľkú. A vždy, keď vyrazíme na nové, neobjavené miesto, verím, že dedko je tam s nami.

Iba nedávno sa mi naskytla príležitosť ukázať kúsok našej krásnej domoviny príbuzným z Česka, konkrétne mojej sesternici Verunke. A bola som z nej veľmi sklamaná. Po mnohých rokoch prišli k nám opäť na návštevu a ja som sa ponúkla, že Verunku prevediem po našom hlavnom meste, od ktorého bývame len pár kilometrov. Očakávala som, že bude očarená krásou našej domoviny tak ako ja. Ju ale fascinovali iba nákupné centrá. Ja som ju viedla po stopách našej histórie, ktorú sme s dedkom spolu objavovali, a ju lákali výklady obchodov a McDonald's.

Všetky miesta blízke môjmu srdcu prechádzala s viditeľným nezaujímom. Bratislavský hrad bol pre ňu maličký, nádvorie s osemdesiat metrov hlbokou studňou nezaujímavé, nudil ju výklad o stavebných úpravách hradu od

stredovekých čias i jeho veľkolepé dejiny, fakty o jeho úpadku i prestavbe. Neocenila nič.

Samozrejme, ja som sa nevzdávala! Z hradu naše kroky viedli ku Grassalkovičovmu palácu. Palác je síce pre verejnosť zatvorený, pretože v súčasnosti je sídlom kancelárie prezidenta Slovenskej republiky, park za ním je však voľne prístupný verejnosti. Tak smelo, vstúpme! Stojí tu socha cisárovnej Márie Terézie na koni. Zrazu Verunku socha zaujala. Ale len preto, že sa jej hodila ako zaujímavá kulisa na jej novú selfie. Po polhodinovom fotení sme sa sklamané vracali späť. Obe. Už som sa ani nesnažila povedať jej, čo všetko mi o paláci dedko vravel, čo som sa o ňom sama naučila.

Z radostného výletu sa v okamihu stala nevydarená vychádzka. Rezignovala som. Pozvala som ju do cukrárne na zmrzlinu. Radšej. Sedeli sme tam, jedli zmrzlinu a ja som rozmýšľala o tom, aké sme odlišné. Dedko by povedal: „Verunka je tak trochu do vetra!“ Nešlo mi to do hlavy. Naozaj sa moji rovesníci nezaujímajú o svoju vlasť, domovinu? A čo sa nestalo?! V rádiu zrazu hrali dedkovu pieseň – Rodná zem. Pieseň sa rozliehala prázdnu cukrárňou:

*Najkrajší kút v širom svete je moja rodná zem,
zelený sad v plnom kvete je moja rodná zem.
Čierne hory pyšno stoja, až sa nebies dotýkajú
a pod nimi šíre polia kvetmi posiate na zemi raj vytvárajú...*

V tej chvíli mi začali tiecť slzy. Samy mi tiekli po tvári a neprestávali tiecť. Akoby mi niekto počaroval. Verunka sa s údivom na mňa dívala. A čím vyjavejšie na mňa hľadela, tým viac sa mi slzy ako hrachy rinuli po tvári. Prešla hodná chvíľa, kým sa mi podarilo prestať plakať. Odrazu som jej začala rozprávať o našom dedkovi. Ako sme spolu spoznávali okolie, ako ma učil milovať svoj rodný kraj...

Zverila som sa jej s tým, že mi učarovali jeho názory, jeho pohľad na život, že mi náš dedko chýba... Vždy, keď prišla na pretras téma vlasti, nešetril slovami, vtedy mu slová nechýbali, naopak, rozplýval sa nad každou dolinou, pôvabnými romantickými uličkami historických centier miest, ktoré rozprávajú príbehy dávnych čias, nad tajomnými hradmi a zámkami. Ospevoval všetko. Priezračné, v slnečnom svite trblietajúce sa jazerá, hrdé štíty našich hôr. Často mi hovoril: „Pod slovom vlasť môžeme rozumieť našu krajinu, dedinu, dom, ulicu, po ktorej sa môžeme prechádzať so zatvorenými očami, pretože všetko je tam drahé a známe. Milujem prírodu našej vlasti, jej obyvateľov, históriu našej krajiny, som na svoju vlasť hrdý.“

Ešte dlho sme sedeli v cukrárni a mne sa ústa nie a nie zastaviť. A Verunka bola odrazu pozorný poslucháč! Hltala všetko, čo som jej rozprávala.

O dedkovi, o Bratislave, o tom, v čo dedko veril, o tom, že pre mňa vlast veľmi veľa znamená. Že svoju rodinu nadovšetko milujem, že nadovšetko milujem svoju vlasť – Slovensko.

Každá z nás bola odrazu zahľbená do seba. Mlčky sme sa vracali domov. O pár dní sme sesternicu vyprevádzali, návšteva sa skončila. A po niekoľkých dňoch sa stal zázrak! Moja sesternica Verunka mi napísala: „Teraz to už vidím celkom inak. Vidím, ako veľmi je potrebné milovať svoju vlasť a snažiť sa, aby bolo moje milované mesto krajšie a jeho obyvatelia šťastnejší. Teraz to už viem. Nikdy neprestanem milovať svoju vlasť. Raz chcem zmeniť svet k lepšiemu, chcem, aby moja vlasť bola šťastná, svetlá a radostná. A to, že som si to uvedomila, je iba tvoja zásluha!“ Neverila som vlastným očiam!

Verunka mi odvtedy často volá i píše. Vždy, keď mám čas, opisujem jej moje potulky s rodičmi po milovanej vlasti. A jej sa opisy mojich výletov po Slovensku páčia. Občas mi aj ona rozpráva o svojich potulkách po Českej republike. Najčastejšie sa naše rozhovory zvrtnú na dedka – na toho najdôležitejšieho člena našej rodiny. Myslím si, že i za to môže on, môj dedko. Zblížil nás s Verunkou.

Vanesa Sátorová, 5. ročník, ZŠ, Školská ulica, Dunajská Lužná

Osobitná cena poroty v 2. kategórii:

Jozef Mak

Jozef Mak. Notoricky známe dielo od autora Jozefa Cígera-Hronského, ktoré má prečítané hádam každý absolvent strednej školy na Slovensku vrátane mojich rodičov. Ja som tento román zatiaľ nečítal, ale cez vianočné sviatky som mal možnosť pozrieť si jeho filmovú podobu. Zahľadel som sa do príbehu očami človeka, ktorý si žije svoj spokojný život v milujúcej rodine. V hlave sa mi rojili myšlienky a porovnával som svoj spokojný život s jeho. Režisér vykresľuje ťažký osud mladého Slováka z doby Rakúsko-Uhorska. Ukazuje nám, čím všetkým je ľudská bytosť schopná v živote prejsť. Jozef Mak – človek milión, ako ho v knihe aj vo filme nazývajú. Malé zrnko v nekonečnom vesmíre. Nemanželské a nechcené dieťa, odmalička nenávidené nevlastným bratom Janom. Od prvej sekundy na tomto svete je absolútne podriadený svojmu osudu. „Kam ma pošlete, tam pôjdem!“ bola najčastejšia veta Jozefa Maka, človeka, ktorý prijal utrpenie ako nevyhnutnú súčasť svojho života. Trpel ako tisícky ďalších obyčajných ľudí v jeho dobe. Aj v dnešnej dobe máme medzi sebou ľudí, ako bol Jozef Mak. Trpia a znášajú pre niekoho možno nepredstaviteľné ťažkosti v tichosti a stávajú sa človekom

miliómom. Človekom, ktorý sa len poddá a v tichosti trpí. Sú však aj ľudia ako Jozefov brat Jano. Ľudia, ktorí šíria nenávisť v „zúfalej nádeji“ na zmenu. Ani jeden z nich v živote nebol šťastný. Jozef sa príliš poddával a Jano bral život príliš kruto. Aj v dnešnej dobe máme takýchto ľudí, ktorí v živote nenašli rovnováhu medzi smútkom a šťastím, starosťami a radosťami, drsnosťou a nehou. Ľudí, čo už zanevrelí na všetko a všetkých. Je ťažké sa pri ťažkostiach aj dnešnej doby radovať, ale stále máme v sebe ľudskosť a na tú by sme nemali v živote zabúdať. Šíriť okolo seba radosť a pozitívnu energiu aj v ťažkých časoch, keď mnoho ľudí stráca nádej, dokáže veľmi človeku pomôcť a uľahčiť život. My Slováci máme v sebe ľudskosti dosť. To je to, prečo mám rád našu krajinu a jej obyvateľov. Aj napriek ťažkostiam, ktorými sme si v minulosti ako národ prešli, ale i dnes prechádzame, máme v sebe nádej, že prídu lepšie časy. To je vlastnosť, ktorá je v živote veľmi potrebná a človek ju nikdy nesmie stratiť. Bez nádeje sa človek stane človekom miliómom. A človek milión nikdy nebude sám sebou. Nikdy sa nedokáže pozrieť za hranice svojho smútku a beznádeje! Je dôležité byť sám sebou a mať nádej, že všetky ťažkosti, ktoré v živote prídu, aj odídu. Je len na nás, či budeme sami sebou, alebo sa z nás stane človek ako Jozef Mak.

Človek milión, ktorý sa poddá svojmu osudu.

Šimon Oravec, 8. ročník, ZŠ, Gorazdova ulica, Bánovce nad Bebravou

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Dedinská svadba

(na motívy Ludovíta Fullu)

Ťahá sa voz začepčený
cez dedinu zvedavú.
Vezú sa v ňom muži, ženy,
piesne hádžu do davu.

Vyzerá to ako fotka.
Omyl! To je umenie!
Zo steny sa dielo díva,
v teplých farbách ladené.

Obdĺžniky, štvorce, kruhy,
kone, ľudia, slnko aj strom.

Na plátne sa všetko hmýri,
pán Fulla je veľkým majstrom.

Lukáš Adamiak, tercia, Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko?

Odpoveď na túto otázku je veľmi jednoduchá. Narodil som sa na Slovensku a mojím materinským jazykom je naša krásna slovenčina s ľubozvučnou mäkkosťou, vokálnom, širokým *ä*, tvrdým *γ* a mäkkým *i* alebo s *dz* a *dž*.

Myslím si, že na svete je mnoho krásnych miest a jazykov, ale pre mňa bude vždy slovenčina a moje rodné Slovensko to naj, teda najkrajšie miesto na svete, najlepšie miesto na žitie a najúžasnejšie miesto na trávenie prázdnin alebo dovolenky. Slovensko je nádherná krajina, ktorá má nádherné mestá, dediny, pohoria, doliny, rieky, jazerá, plesá, otvory v skalách, drevené stavby pre ovce a ich pastierov a rôzne krásne miesta, kde ľudia trávajú svoj voľný, ale aj pracovný čas. Sú to Vysoké a Nízke Tatry, Slovenský raj, Pieniny, Poloniny, Spiš, Kysuce, Liptov, náš Gemer a Malohont, Veľká a Malá Fatra, Oravská priehrada, Zemplínska šírava, kúpeľné mestá a mestečká, hrady, zámky, skanzeny, drevené kostoly a, samozrejme, naše jaskyne sprístupnené verejnosti, ale aj tie, do ktorých chodia iba nadšenci jaskyniari.

Slovensko je miesto, kde by som chcel žiť, aj keď budem dospelý. Táto krajina sa mi veľmi páči. Žije tu moja celá rodina. Žijem v dedine na strednom Slovensku, kde som spokojný, aj keď som sa v tejto dedine nenarodil. Narodil som sa v meste Rimavská Sobota. Dedina nie je veľmi vzdialená od Rimavskej Soboty. V škole sa učím aj cudzie jazyky, a to anglický a nemecký jazyk, ale pre mňa je slovenčina najkrajší jazyk. Veľkou výhodou je aj to, že so slovenčinou sa dohovorím aj v Českej republike, Poľsku alebo napríklad aj v Chorvátsku, teda v krajinách, kde žijú naši slovanskí bratia.

Slovensko je veľmi pekná krajina, jej príroda očarujúca v každom ročnom období, hlavne naše hory. Na Slovensku máme veľa pamätihodností, ktoré lákajú mnoho turistov aj zo zahraničia. Halušky, pirohy, syrové korbáčiky, trdelník, oštiepok a bryndza mi chutia len tu, na našom Slovensku.

Slovenčinu mám veľmi rád, lebo ako jediný jazyk ju nikdy nezabudnem a sny sa mi snívajú v slovenskom jazyku. Som hrdý, že som sa narodil práve na Slovensku, aj keď korene mojich prastarých rodičov a ich predkov siahajú do Čiech, Maďarska či Nemecka. Slovenčina nie je vôbec jednoduchý jazyk, má mnoho ťažkých vecí, ako je napríklad *i* alebo *γ*, alebo aj vybrané

slová, dvojhlasky, rody, spodobovanie, homonymá, ale aj napríklad slovo *oné*, ktoré je univerzálne slovo, používa sa na západnom, strednom, ale aj východnom Slovensku ako podstatné meno. A tiež čítame, ako píšeme, čo je pri používaní mnohých iných jazykov nepredstaviteľné. Sú to veci, ktoré sa deti učia na základných školách, aby ich vedeli správne používať po celý svoj život v práci, školách, úradoch, aj keď každý kraj na Slovensku má iné nárečie – čo je úžasné na takom malom území, ako je Slovensko, v porovnaní s celým svetom. Je to môj stred zemegule.

Jakub Balang, 9. ročník, ZŠ Pavla Dobšinského, Rimavská Sobota

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Prečo mám rád Slovensko, prečo mám rád slovenčinu

Prečo mám rád Slovensko? Poviem vám, sníval sa mi sen, že som si obul sedemmilírové čižmy a vybral som sa po Slovensku.

Aha! Nitra. Starobylá Nitra je medzi slovenskými mestami kráľovnou. Bratislava je krásavicou na Dunaji. Zastavil som sa aj v Modre, vinohradníckom mestečku s nádhernou keramikou. Trnavu nazývajú Malý Rím. Kúpeľné Piešťany pozná takmer každý Slováčok. Krásne mestá sú i Liptovský Mikuláš, Košice, Levoča, Martin, Banská Štiavnica.

Prešiel som rôzne mestečká a dedinky, ktoré mi rozprávali svoj príbeh, ukazovali mi svoje uličky, hrady, kaštiele, svoju históriu. Ľudia ma obdarovali úsmevom, spievali mi piesne. Započúval som sa do ich nárečí. Boli milí, láskaví a pohostinní.

Očarila ma aj príroda: lesy a lúky, rieky a potoky, jazerá a vodopády, horské chodníky a jaskyne. Tolko krásy je na našom malom Slovensku.

Zrazu som sa zobudil. Som predsa doma. Počujem známy hlas, hlas mojej mamy. Počul som ho už pri mojich prvých slovách *ma-ma, ta-ta* a potom pribudli ďalšie slová. Pomocou nich som spoznával všetko okolo seba. Za mnoho vďačím reči, je to reč našich predkov, ktorú ponesieme ďalej. Je v našich piesňach, básňach, rozprávkach.

Krásy je okolo nás. Krása je i v našej rodnej reči – slovenčine. Preto mám rád Slovensko, preto mám rád slovenčinu. Sú naša minulosť, prítomnosť aj budúcnosť.

Kevin Benko, 6. ročník, ZŠ, Benkova ulica, Nitra

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Tri oriešky pre Slovensko

Slovensko je sľubná krajina,
kde bývam ja a moja rodina.

Krášlia ju blikotavé mestá a tiché dediny,
pretekajú ligotavé rieky a plné zvierat sú pastviny.

Práve preto, pre tento kúsok zeme,
ako z orieška si vyberieme:

V jednom bude čistý vzduch,
v druhom zas ten najvyšší vrch.

A v tom treťom nájdeme veľa lásky.
Našu zem budú zdobiť tancujúce krásky.

Ešte som len dievča malé,
no keď trochu vyrastiem,
v srdci skrývam tajný sen:
spoznať celú túto zem.

Dominika Dinová, 5. ročník, ZŠ Andreja Sládkoviča, Sliač

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Čaro nárečia

K mojej babke do malej dedinky na východnom Slovensku som sa vždy tešila. Našla som si tam kamarátov a nezabudnuteľné zážitky, ktoré si zapamätám asi navždy. Každé leto som si na dva týždne zbalila kufor a z veľkého mesta som utekala na miesto, kde popred dom tiekol potok, za domom bol veľký čarovný les a najlepšie na tom bolo, že som sa mohla s kamarátmi hrať vonku aj po zotmení. Jednoducho paráda.

Moje prvé prázdniny boli najkrajšie. Plná očakávaní som si do kufra vložila obľúbené hračky, oblečenie, ktoré mi vybrala mama, a oco ma odviezol k babke. Najprv som nevedela, čo mám čakať.

Keď sme došli, babka mi hneď dala na stôl parené buchty s čokoládou. Boli výborné! Lepšie som dovtedy nejedla. Rozlúčila som sa s ocom a spýtala som sa babky, čo budeme teraz robiť. Babka mi povedala, že musí ísť do záhrady okopávať zeleninu a ja sa môžem ísť hrať na dvor.

Zobrala som si lego a obrovskú deku a začala som stavať hrad. V tej chvíli som začula krik nejakého malého chlapca. Zvedavo na mňa zazeral spoza susedného plotu a po chvíli na mňa zakričal: „Jak še volaš?“ S údivom som sa naňho pozerala a nerozumela som veľmi, čo hovorí. V škole sme mali angličtinu, ale taký jazyk sme zatiaľ ešte nemali. Opýtala som sa: „Nerozumiem. Čo sa ma pýtaš?“ Chlapec zopakoval otázku: „Jak še volaš? Skadzi ši?“ Prekvapene som len pozerala a nezmohla som sa na slovo. Babka prišla ku mne a povedala mi, že sa ma pýta, ako sa volám a odkiaľ som. Vysvetlila mi, že je to východoslovenské nárečie, ktorým rozprávajú v ich dedine. Zavolala som ho k nám na dvor a spolu sme stavali lego. Po dlhšom čase som aj ja vedela pár slov z toho zvláštneho dialektu a naše kamarátstvo bolo lepšie a lepšie.

Toto stretnutie si budem pamätať navždy. Uvedomila som si, aký zaujímavý je náš jazyk, koľko rôznych podôb môže mať, a preto by sme mali byť naň veľmi pyšní a nikdy sa nehanbiť za to, že rozprávme dialektom. Pri stavaní lega to predsa nie je žiadna prekážka! Práve naopak. Ja som môjmu kamarátovi porozprávala, ako sa nám býva v Košiciach, čo všetko sa tam dá robiť, ale ani som netušila, koľko zaujímavých vecí sa môžem dozvedieť o živote na dedine.

Keď som sa vrátila domov, ešte dlho som nad tým rozmýšľala. Dohodli sme sa, že si budeme posielat listy. Keď som práve začala písať, mama na mňa volala z kuchyne: „Sára, kde si si odložila rukavice?“ „Neznam!“ zakričala som naspäť. „Oh, pardon, neviem“, opravila som sa a začala som sa nahlas smiať.

Sarah Horňáková, sekunda, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Čestné uznanie v 2. kategórii:

V Starej Ľubovni

na vysokom kopci stojí
hrad krajší ako z rozprávky
nad ním plávajú už len oblaky
dotýka sa neba

pod hradom skanzen
domčeky mlyn stará škola
drevený kostol vyzvára poludnie
hovori
tak sa niekedy žilo

Môj strom

ruky vystiera vysoko do oblakov
napriek tomu stojí pevne na zemi
domov si našiel v našej záhrade
zakorenil sa tu
ako ja
z prstov mu vyrastajú listy
chráni ma pred slnkom
počúvam jeho piesne
cítim jeho vôňu
dodáva mi energiu
po stretnutí s ním
zostáva vo mne pokoj

Sára Hudáková, 6. ročník, ZUŠ Jána Melkoviča, Okružná ulica, Stará Lubovňa

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Milá slovenčina

Slovenčinu rada mám,
v škole sa s ňou pekne hrám.
Postoj milá slovenčina,
neutekaj do Jičina!
Keď tu zrazu pozriem
sa ja do zošita,
ľala!
Kurča, kačka, kuvíček,
je to pre mňa
veľký šok!
Moje milé slovíčka,
zbehli ste snáď do kríčka?

Hľadám všade, hľadám v kríčku,
keď tu zrazu pri rybníčku,
počujem tam plač a rev,
ale veď to nie je sen!
Je tam totiž ryba veľká,
čo svoje γ nikomu nedá.
No ocitla sa ona v strate,
γ jej vyskočilo z dlane.
A je tu zasa tolká krása,
je tu tolko nevädzí,
škriatok sa sem nezmestí.
Ale, ale, márna sláva,
ä sa spomedzi nich stráca.
A tam zrazu z kríčka
vyskočila veвериčka!
Ona ale bola ďalej,
viedla ku nej orechová alej.
Keď som prišla k veveričke,
ukázala mi cestu k riečke
a tam zrazu slovenčina!

Viktória Chromeková, 5. ročník, ZŠ s MŠ, Školská ulica, Maňa

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Čo mám doma najradšej

knihá

moja nová kniha
na stole na mňa číha
už čaká na večer
bude mi rozprávať o úli včiel
zatiaľ tam leží
ako princezná zabudnutá v najvyššej veži
nebojte sa
nebude navždy iba tam
o chvíľu ju oslobodím
s radosťou si ju prečítam

jablko

spadlo na zem jablko
bucľaté guľaté
pekné červené
sladké ako cukrík
asi bolo
neviem
zjedol mi ho môj pes
ako skoro každé jablko
ktoré spadne na zem
už nemám psa ale jablkožrúta

fontána

na námestí pri kostole
spieva si už od rána
láka ľudí a zvieratá
sahnú si na ňu
pozerajú ako šantí
hodia do nej mincu
niečo si prajú

aj ja som jej pošepkala
svoje tajomstvo

v noci naša fontána
od únavy zaspáva

a tak je to odkedy si to pamätám

Eliška Jeleňová, 5. ročník, ZUŠ Jána Melkoviča, Okružná ulica, Stará Ľubovňa

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Zážitok so sýslíkmi

S rodičmi často chodievame na výlety. Obdivujeme krásnu, rozmanitú prírodu, ktorá je liekom na dušu. Vždy sa vraciame domov s novými zážitkami. Medzi moju najmilšiu príhodu patrí stretnutie so spišskými sýslíkmi. Predtým som sýslíky v skutočnosti nikdy nevidela.

V jeden letný deň sme boli na výlete vo Vysokých Tatrách. Rodičia sa rozhodli navštíviť aj Spišský hrad. Cesta autom rýchlo ubiehala. Onedlho som zazrela obrysy hradu a ostala som očarená. S batohmi na chrbte sme ho celý objavovali, prezreli sme si každý kútik. Boli sme ním unesení a trošku i unavení. Sadli sme si na lúku pod hradom. Premohla nás únava i hlad, ale ten pohľad stál za to. Z batohov sme si vybrali olovrant. Zrazu sme počuli piskot, malé tenučké pískanie. Nikdy som také niečo nepočula. Mamina sa bála, ale vtipkovala, že nás napadnú asi myšičky. Obzerali sme sa, odkiaľ ten tenký hlások prichádza. A hľa: zrazu sme zazreli maličké zvieratko. Bol to syslík. Prišiel k nám celkom blízko, lákal ho šuchot piškótového vrečka. Postavil sa na zadné labky a prednými si pýtal piškóty. Podala som mu kúsoček, nevediac, že zvieratká sa týmto nemajú kŕmiť. Syslík odbehol a prichádzali ďalšie. A tak sme len sedeli na lúke pod Spišským hradom, rozdávali kúsky piškót syslíkom.

Vrátili sme sa do Smokovca na našu ubytovňu. Zvedavosť víťazila nad únavou. Prezerala som si čosi v encyklopédii o Spišskom hrade. Dozvedela som sa, že je v Zozname svetového dedičstva UNESCO. A že syslíky sú vraj priateľské, chránené zvieratká. Nie všetkému som rozumela. To všetko a možno čosi viac mi vysvetlia moji rodičia, učitelia v škole.

Jedno však viem: nezabudnem na tento milý, ale skvelý zážitok. Zážitok, ktorý mi utkvel v pamäti. Tatranská príroda sa snúbila so zvieratkom, ktoré som dovtedy na živo nevidela.

Kamilla Kantár, 5. ročník, ZŠ, Školská ulica, Zemné

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Pieniny – krásny kút Slovenska

Minulé leto sme sa vybrali s rodičmi do Pienin. Navštívila som ich veľmi malinká, tak si to nepamätám, ale vlni sme sa o tomto krásnom mieste učili na vlastivede.

Chata, ktorá bola na týždeň naším druhým príbytkom, si nás okamžite získala pocitom a „vôňou“ domova, ale aj svojou nádhernou okolitou prírodou.

Navštívili sme Múzeum v Červenom Kláštore. V minulosti ho obývali mníši. Podarilo sa nám „vychytiť“ aj odborný výklad jedného z nich. Musím uznať, že tam bolo naozaj krásne.

Po návšteve historického miesta som mala v pláne ďalší bod programu – plavbu po Dunaji. Možnosti sme mali dve: splav na plčkách alebo rafting.

Rodičia ma zobrali na splav plškami, keď som bola menšia, tak sme si zvolili rafting. Mali sme mierne obavy, ale ja som sa na to prevelmi tešila. Musím uznať, že som nebola úplne nadšená z toho, že sme boli nútení naše mobily a osobné veci odovzdať do nepremokavého vrecka, lebo by sa inak mohli namočiť vo vode. Zistila som, že aj bez mobilu sa dá chvíľku žiť. Aj tak to bol úžasný zážitok! Doslovne som si ho užívala plnými dúškami. Inštruktor nás usmernil, čo počas dobrodružnej plavby zažijeme. Výlet po Dunajci s vtipným komentárom sprievodcu ubehol, bohužiaľ, veľmi rýchlo. Dozvedeli sme sa rôzne zaujímavosti o histórii pltníkov, Červeného Kláštora i hranici s Poľskom, po ktorej sme sa chvíľku plavili.

Pozdravili sme veľa slovenských i poľských turistov. Výhľad na Tri koruny bol naozaj nezabudnuteľný.

Po skončení raftingu sme sa presunuli k požičovni bicyklov. Spiatočnú cestu sme zvládli na nich. Pieniny nás doslova „opantali“ svojou výnimočnosťou. Cyklotúru sme si dosýta užili a vychutnali si skvelý horúci letný deň i celý pobyt v rozprávkových Pieninách.

Už teraz sa teším na spoznávanie nových kútov Slovenska a mojím rodičom som naozaj veľmi vďačná, že som sa narodila práve tu a môžem spoznávať ďalšie čarovné kúty našej vlasti.

Emma Kasášová, 5. ročník, ZŠ Gábora Bethlena, Nové Zámky

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Tajomstvo krásy

Sledovala som zapadajúce slnko. Chladný večerný vietor pomaly hladil moje dlhé vlasy. Sadla som si na čistinku a chytila do dlane kus sýtozelenej trávy. Pozerám okolo seba na krásnu krajinu, moju krajinu a dýcham chladný vánok. Po horúcom letnom dni prichádza ako príjemné osvieženie. Nastavila som tvár posledným snečným líčcom. Zavrela som oči a vnímala krásu okolo všetkými zmyslami. Predo mnou horelo pole. Tisíce malých kvetov dychtivo dvíhla hlavy, aby zachytili posledné hrejivé lúče zapadajúceho slnka. Hrajú sa spolu každý večer rovnakú hru, až kým sa aj posledný líč neskrýje a všetky pomaly postupne skláňajú hlávky v smútku, že slnko opäť vyhralo. Na pole pomaly padol súmrak. Je plné zvesených hláv malých slniečok schovaných v tme a pole postupne mení farby. Stáva sa modrým, až kým nezmlizne v záplave čiernej. Odrazu je všade ticho. Len občas vietor pošepne niečo mojím vlasom a jemne ich rozstrapatí. Nastavujem mu tvár a pomaly si vychutnávam príjemné šteklenie. Vyšli hviezdy. Tisíce malých svetielok sa mi

odráža v očiach. V celej svojej kráse na oblohu vstúpil mesiac. Napäté ticho sa zmenilo na úžasný pokoj. Všetko zalialo strieborné svetlo a malé slniečka sa ligocú ako drahokamy. Zaplavil ma pocit vďačnosti. Za pár minút som zbadala, aká je príroda úžasná, aké nádherné je naše malé Slovensko.

Karolína Kozová, 9. ročník, ZŠ, Halíčska cesta, Lučenec

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Miesta na výlet

Nevieš, kam ísť na výlet
cez prázdniny, cez víkend?
Ja ti to hneď prezradím
a rád ťa tam vypravím.

Prvá zastávka je Banská Bystrica,
hrad, Pamätník SNP – pozri sa!
Blízko je Banská Štiavnica, Kremnica
pre toho, ktorý v Bystrici nudí sa.

A tam na východe Bardejov leží,
na jednej z jeho vysokých veží
znejú zvony Egídiovho kostola.
Už nás ďalšia zastávka volá.

Najväčší drevený oltár na svete
nachádza sa v Levoči,
v Bazilike svätého Jakuba
každému príde na oči.

Terchová je rodiskom Jánošíka,
tam nás drevený betlehem víta.
Vstupnou bránou Malej Fatry byť musí,
každý si i Jánošíkove diery skúsi.

Trnava, zvaná Malý Rím,
kostolmi ťa očarí.
V Bratislave prechádzať pod Michalskou bránou
úzkymi uličkami s históriou slávnou.

Okrem týchto krásnych miest
je veľa, veľa ďalších ciest,
ktoré vedú k miestam krásnym.
Tie ti poviem v ďalšej básni.

Michal Mičo, 5. ročník, ZŠ Pata, Školská ulica, Pata

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Úcta k jazyku a krajine

Slovenčina je môj rodný jazyk, zároveň je aj jediným jazykom, ktorý aj ovládam. Prečo však mám slovenčinu rada? Čo pre mňa znamená?

Tieto dve otázky by si mal položiť každý z nás a úprimne na ne odpovedať. Prečo nám tak záleží na jazyku, ktorému nerozumie takmer nikto na svete, len „niekoľko“ miliónov ľudí? Veď existuje mnoho iných jazykov, ktoré sú v týchto ohľadoch oveľa praktickejšie, hovorí nimi dokonca niekoľko miliárd ľudí!

Pre každého z nás niečo rodný jazyk znamená, akýkoľvek jazyk to je. Svet je multikultúrny, preto poznáme jazyky ťažké na učenie, také, na ktoré stačí niekoľko mesiacov, tie známejšie či dokonca tie, ktoré sú na pokraji zabudnutia.

Slovenčina má u mňa osobitné miesto, je to jazyk, v ktorom som ako malé dieťa počúvala rozprávky, učila sa čítať a písať. Už ako malá som si zamilovala mnoho krásnych, zvučných slov.

Rozmanitosť nášho jazyka – slovenčiny – je veľmi široká, autori kníh dokážu opísať každý detail tak, aby si ich ľudia dokázali predstaviť. Slovenský jazyk je pre mnohých ľudí, nielen pre cudzincov, ťažký. Ale aj napriek tomu je to jazyk, na ktorý nikdy nezabudnem. Veď trvalo veľmi dlho, kým sa slovenčina uzákonila a stala spisovnou! Neviem a nedokážem si predstaviť, čo by bolo, ak by sme nemali slovenčinu. Akým jazykom by sme rozprávali? Ostalo by nám nárečie, alebo by sme si našli iný jazyk?

Nuž a ako je to s mojou láskou k Slovensku? Narodila som sa tu a žijem tu celý svoj život. Prežila som veľa krásnych, ale aj smutných okamihov, vytvorila som si spomienky, mám tu svoj domov.

Ak by sa v minulosti nebojovalo za Slovákov, kde by teraz boli? Strácali by sa v množstve, boli by len ďalšou nepodstatnou masou obyvateľstva bez práv a akýchkoľvek nárokov na existenciu? Možno. Ale myslím si, že vždy by si pamätali aspoň drobné záblesky toho, že skutočne niečo znamenajú.

Slovensko je pre mňa ozajstný domov. Možno ma v budúcnosti život zavedie do zahraničia, ale vždy sa sem budem rada vracat.

Keď sa niekde objaví pojem Slovensko, či už je to v športe, alebo vo vede, a vlastne kdekoľvek v zahraničí, každý Slováčok to rád počuje a cíti istú národnú hrdosť, to, že sme zasa niečo nové dokázali.

Paradoxne, ako človek, ktorému až tak nezáleží na tradíciách, musím uznať, že by sme si mali ctiť tých, ktorí bojovali za slovenčinu a územie Slovenska. Existuje jedno keltské príslovie, ktoré hovorí: „Krajina bez jazyka je ako krajina bez srdca.“ S týmto príslovím sa stotožňujem. Nebolo by preda kompletné – a správne – mať len jedno a druhé nie.

Nina Sluková, kvarta, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Slovenské srdcia

V srdci Európy
je štát maličký,
v ňom pokojne žijú
moje dve babičky.

Jedna nárečím,
druhá slovensky mi vraví,
aké tu dakedy
mali ľudia mravy.

Žili chudobne
a ťažko pracovali.
Veselo im však bolo,
dvere si nezamykali.
Detí bolo veľa,
po poli behali.
Bez elektroniky a zdravo
dni im ubiehali.

Doba sa ale mení,
život je sťa dráma.
Pohostinnosť slovenská
je však stále známa.

Ludia sú tu nenároční,
priateľskí a družní.
Keď chceš radu, pomoc,
Slováci sú pružní.

Čo robí krajinu krásnou,
nie sú hory, lúky,
sú to ľudia, babky, známi
a ich pomocné ruky.

Matúš Suchý, 8. ročník, ZŠ, Duchnovičova ulica, Medzilaborce

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Óda na rodnú reč

Prečo ťa ľúbiť, reč moja rodná? Taká nádherná a hrdá ako hory, čo ťa obklopujú. Lahodne znejúca ako zurčiaci potôčik tečúci dolinami. Krásna si ako jar, keď hýriš farbami sťa paleta maliara v rôznych odtieňoch a formuješ nás v prenádherný obraz. Reč môjho ľudu, reč slovenská, národa pracovitého, ktorého krivdy minulosti naučili smiať sa cez slzy.

Prečo ťa ľúbiť, reč moja rodná? Svätá si pre moje uši, keď z neba padajú slzy anjelov. Keď v skromnom svetle spoja sa modlitby Slovákov zo srdca. Kľáčiac vzdávam hold ti, svätá matka, a vrúcnu modlitbu odriekam za každodenné stretnutie s tebou. Si môj strážny anjel, ktorý pri mne vždy bude stáť.

Prečo ťa ľúbiť, reč moja rodná? Skrývaš v sebe lásku, ktorá každému z nás denno-denne vkláza do srdca. Vďaka tvojej láske milujeme či sklame, spoznávame či zanevrieme, odovzdávame či prijímame, pomáhame aj ubližujeme, radujeme sa aj plačeme. Dávaš nám šancu vyjadriť našu vnútornú krásu či naše názory, ktoré zastávame. Dávaš nám šancu prejaviť sa. Byť samým sebou. Byť jedinečným, neopakovateľným.

Tvoja pestrosť, žiarivosť či rozmanitosť pripomína farebnú paletu Ludovíta Fullu. Ten svojim zázračným štetcom stvárnil mámiavý svet ľudových rozprávok Pavla Dobšinského. Vo svojich obrazoch zachytil čistotu v obyčajoch prostého ľudu. Pravda je odveká, že krása a zrozumiteľnosť je v jednoduchosti človeka. Hladkosť jeho štetca pripomína čitateľnosť ľudovej múdrosti. Na jeho obraz sa stačí raz pozrieť a je jasné, že ho spravil umelec. Umelec najväzácnejších rozmerov. Hlboký žiarivý pohľad jeho tvorby napovedá o neskutočnej láske k národu, k slovenskej prírode, k milovanej slovenčine.

Taká nádherná a rozmanitá ako farebná paleta umelca, taká nádherná a rozmanitá ako jemný vánok jeho štetca, taká nádherná a rozmanitá ako čistota výtvarného diela, taká je moja rodná reč. Skláňam sa pred tebou s úctou, slovenčina moja rodná, a kľáčiac odovzdávam ti Trojružu – symbol tvojej krásy, svätosti a lásky.

(edičná poznámka - práca bola skrátaná)

*Laura Szatmáriová, 7. ročník, ZŠ, Ulica Československej armády,
Moldava nad Bodvou*

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Moje obľúbené miesto na Slovensku

Liptovská Lužná je nenápadná malebná dedinka na severe Slovenska v okrese Ružomberok.

Keď sme po prvýkrát prišli do tejto krásnej obce na dovolenku, nebola by som si myslela, že mi tak rýchlo prirastie k srdcu.

Tento čarovný kúsok kraja sa rozkladá v dĺžke sedem kilometrov, rozprestiera sa medzi vrchmi, ktoré pevne stoja okolo neho – akoby na neho a jeho obyvateľov dohliadali.

Na týchto vrchoch dennodenne vidieť stáda oviec, ktoré pokojne žujú trávu, pričom sa im na krku hompálajú zvonce, ktoré vydávajú jemné cvendžanie vždy, keď sa poľnú.

Ak sa rozhodnete ísť na túru na ktorýkoľvek z týchto kopcov, naskytne sa vám pohľad na jedinečnú krásu Nízkych Tatier. V období zimy sú na cestách povedľa čiar od áut aj brázdy vytvorené deťmi. Vybrali sa užiť si biely sneh pokrývajúci krajinu a chrániaci ju pred mrazom. Na oknách sú nádherné maľby, ktoré svojou čarovnou mocou namaľovala „Pani Zima“. V tomto čase sa dá i lyžovať, keďže sú na dosah viaceré lyžiarske svahy.

A keď nastane čas osláviť Vianoce, všetci obyvatelia sa utiahnu do svojich príbytkov, aby strávili večer v kruhu svojich najdrahších. Ulice stíchnu a domy pokojne bafkajú z komínov sivastý dym. O pár dní, keď je čas nechať uplynulý rok za sebou a vrhnúť sa do toho ďalšieho, obloha sa rozžiarí svetlami desiatok ohňostrojov, ktoré vypustia Lužňania, aby oslávili nový začiatok.

Niekedy sa musíme zadívať do tých – na prvý pohľad – najobyčajnejších vecí, aby sme v nich našli jedinečnú krásu.

Práve preto som sa rozhodla napísať o tejto rozprávkovej dedinke – spočiatku ničím výnimočnej, ktorú som si veľmi zamilovala.

Lucia Széplakyová, 9. ročník, ZŠ Gábor Bethlena, Nové Zámky

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Rodina

Len šesť písmen v jednom slove,
za ním tak veľa sa skrýva,
pre mňa je to samozrejmosť,
no veľa ľudí o nej sníva.

Mama, otec, brat a ja
sme jedna rodina,
každé ráno nový príbeh,
písať sa začína.

Každodenné povinnosti
na chvíľu nás rozdelia,
napriek tomu doma
nás čakajú priatelia.

Voľné dni a výlety,
zážitky vždy máme,
krásne hory a aj vodu
si spolu vychutnávame.

Na potulkách po Slovensku
vzácné chvíle zažívame,
večer si ich pri kozube
vždy vyrozprávame.

Čarovné je, keď zasadneme
k spoločnému stolu,
radosť, šťastie a starosti
môžeme zdieľať spolu.

Večer dlhé rozhovory,
šantenia a smiech,
krajších chvíľ a okamihov
v celom svete niet.

Domov to je miesto,
kde sa každý deň začína,
pre mňa to najcennejšie, čo mám,
je moja RODINA.

Véronika Tirpáková, 6. ročník, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Príbeh o (ne)známom hrdinovi

Kde bolo, tam bolo, bola raz jedna krásna krajina – Slovensko. Písal sa rok 1944 a krajina bola veľmi vyčerpaná vojnou. Statoční partizáni aj obyčajní ľudia sa už viac nechceli pozerat' na utláčanie zo strany nemeckých vojakov a celej Nemeckej ríše. Rozhodli sa povstať a vyhnat' Nemcov z našej krajiny.

Medzi tými statočnými partizánmi bol jeden urastený vojak, ktorý mal krásne meno. Volal sa Jozef Kráľ. Hoci nebol ozajstným kráľom, urobil mnoho múdrych a odvážnych rozhodnutí ako ozajstný panovník. Stal sa spolubojovníkom slovenských hrdinov v rámci udalosti, ktorá zmenila naše dejiny – Slovenského národného povstania.

Protivníci však boli veľmi silní, mnohých z nich zajali, medzi nimi aj Jozefa. V starom chladnom dobytčom vlaku ho viezli na miesto, z ktorého nebolo návratu – do poľského mesta Osvienčim.

Odrazu sa vlak zastavil. Bola noc, vonku bolo počuť hlasy. Jozef zbadal tenký pásik svetla v podlahe. Zistil, že podlaha je slabá, prehnutá a dá sa celkom ľahko prelomiť. Dosky z podlahy vytrhol a podarilo sa mu ujsť zo stojaceho vlaku.

Ocitol sa v Čadci, poslednom mieste pred prekročením hranice s Poľskom, kde musela zastať väčšina vlakov. V Čadci, kde ho čakala jeho milá aj so synom, no on vedel, že za nimi ísť nesmie. Určite ho tam budú fašisti ako partizána hľadať. Ušiel do Bratislavy, kde sa dlho skrýval a denne nasadzoval svoj život v odboji. Stále mu veľmi chýbala jeho rodina. Až po skončení vojny sa mu podarilo dostať späť k svojim milovaným. Vyčerpaný, ale naradostený si tuho objal manželku. Ich život bol ťažký, no šťastný, mali spolu ešte ďalších troch synov a jednému z nich dali meno Jozef.

Tento príbeh je skutočný a napísal ho sám život. Kto vám ho porozprával? Volám sa Lucas Villem a narodil som sa v Čadci. Moja mama bola za slobodna Kráľová. Jej otec je Jozef Kráľ. Áno, Jozef Kráľ – syn statočného partizána z príbehu.

Som hrdý na môjho pradeda – jedného z množstva (ne)známych hrdinov, o ktorých možno ani nevieme, ale vďačíme im za to, že naša krajina nebola porazená, ale stála na strane víťazov v najhoršom krviprelievaní 20. storočia – 2. svetovej vojny. Som hrdý Slovákom, malú krajinu v strede Európy mám hlboko a navždy vo svojom srdci. O statočnom pradedovi budem rozprávať aj svojim deťom, aby nikdy nezabudli, že za ich spokojným a šťastným životom stojí odhodlanie, odvaha a hrdinstvo našich predkov. Lebo ten, koho máme v srdci, nikdy nezomiera. A preto nikdy nezomrie ani moja nádherná rodná zem, Slovensko, srdce Európy, v srdciach všetkých Slovákov!

Lucas Villem, 8. ročník, ZŠ s MŠ, Ulica kpt. Nálepku, Bánov

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Ty sloboda drahá

Ty, sloboda, ktorú doba vzala,
Slovákovi si sa túžbou stala.
Bez otázok, dlhých nocí.
Bez milosti, bez pomoci.

Šťastie tvoje v krehkej dlani,
v slzách rodnej reči tichý verš želaní.
A ona len o jedno prosí.
Prežiť. Nahí, hladní, bosí...

Krajinou sa vietor prehnať.
Hladili ju bičom ľudským.
Slovák svoje meno v rodnej reči nemal,
hoc dušou myslel menom veľkým.

Krajinou sa vietor prehnať.
Nežný vánok, čo sľuboval šťastie.
A Slovákom len vieru poznal,
ktorá v ňom neochvejne rastie.

Krajinou sa vietor prehnal.
Svetlo blesku, ktoré žiarou klame.
Slovák deti Slováckmi vychoval k úcte rodu a slovu,
by v láske tak žili samy.

Krajinou sa vietor prehnal.
Vôňa obilia s príchutou trpkého raja.
Slovák sa s minulosťou vyrovnal,
a tak dnes môže ľúbiť prítomnosť reči i rodného kraja.

Ty, sloboda, ktorú doba vzala,
Slovákovi si sa túžbou stala.
Slovák nemal, poznal, vychoval a vyrovnal sa.
A práve tým slobodu Slováckovi nazval.

Kristián Vrabel, 8. ročník, ZŠ Štefana Závodníka, Pružina

Čestné uznanie v 2. kategórii:

Odkaz Ľudovíta Fullu

Keď som bola dieťaťom, boli pre mňa ilustrácie obrázkami, ktoré som ako prvé vedela čítať a neskôr sa v mojom vnímaní stali dôležitou súčasťou knihy ako celku, prostriedok ju dotvárajúci i ponúkajúci čitateľovi hlbší význam na pochopenie deja. Uvedomila som si však, že sú oveľa viac ako len súčasťou niečoho, často najmä vďaka šikovnej schopnosti autora jasne v nich vyjadriť všetko podstatné. Sú samostatnými dielami umenia a jeho neoddeliteľnou súčasťou. Ilustrácie sú vlastne prvou formou umeleckého zážitku, ktorú cíti už malé batola, a počas života nás často sprevádzajú až k jeho koncu.

Tak som sa aj ja mala možnosť zoznámiť s tvorbou Ľudovíta Fullu. Či už púťali moju pozornosť čiernobiele perokresby alebo nádherne vytónované a originálne akvarely, s rozprávkami Pavla Dobšinského sa mi spájajú doteraz. Popolvár alebo perníková chalúpka, dobrodružstvami hlavných postáv ma vždy viedli práce národného umelca, skvelo zrkadliace dejovú linku. Jeho tvorba ma postupne začala zaujímať čoraz viac, a tak som sa rozhodla navštíviť galériu Ľudovíta Fullu v Ružomberku. Výrazné diela avantgardy vo mne hlboko zarezovali a inšpirovali ma k väčšiemu záujmu o umenie mojej rodnej krajiny, ktoré je podstatným dôkazovým materiálom slovenského národnostného vývoja. Umelci dokážu cítiť zmeny v spoločnosti s veľkou presnosťou a ľahkosťou, čo ma zaujalo aj vo Fullovom diele. Od

začiatku kariéry išiel proti umeleckým konvenciám i vnímaniu vtedajšej konzervatívnej spoločnosti a jej zastaraných ideálov. Spolu s Mikulášom Galandom výrazne ovplyvnil naše umenie vnesením nových prúdov a ideologických smerov. Ich Súkromné listy dokazujú pokrokové myšlienky a názory, ktoré boli vo vtedajšej spoločnosti novinkou. Obsahové poňatie je veľmi revolučné a dokazuje Fullovu snahu o modernizovanie obrazu, ktorý malo umenie v ďalších rokoch zastávať. A tieto vlastnosti mu ostali do konca života. Žiadne z jeho diel nie je podriadené striktnému socialistickému realizmu, ktorý síce zlomil krk výraznejším zmenám v jeho tvorbe, no diela Ludovíta Fullu boli od začiatku umelcovej kariéry veľmi vážené aj v zahraničí, za čo bol mnoho ráz ocenený. Najväčšou poctou, akej sa mu počas života dostalo, bolo založenie vlastnej galérie štátom. Na jej pôde som mala možnosť spoznať obrovský, nielen umelecký význam tohto maliara.

K Ludovítovi Fullovi ma však okrem toho, že sa časom stal mojím najobľúbenejším slovenským výtvarníkom, viaže aj jedna kuriozita. Narodila som sa totiž v rovnaký deň ako tento významný umelec, a to dvadsiateho siedmeho februára. Toto spojenie mi príde veľmi zaujímavé a možno je to jedna z premenných, ktoré ma priviedli k záujmu o jeho tvorbu. Fulla zmenil tvár moderného umenia na Slovensku neveriteľným spôsobom a prispel k jeho vývoju tak ako nikto pred ním a ani po ňom. Stal sa jednou z našich najvýznamnejších osobností a ja som vďačná, že som sa s Fullovým dielom mala možnosť stretávať od malička. Jeho odkaz je nezameniteľný a v maliarstve bude pamätným ešte mnoho období.

Silvia Vrbovská, 9. ročník, ZŠ Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

Ceny udelené v 3. kategórii

Hlavná cena v 3. kategórii:

Ludmila Podjavorinská

*Vstalo slnko spoza hory,
po nebíčku kráča.
Ide budiť včielky, lienky,
na konárku vtáča.*

Tento veršík som v detstve počúval veľakrát.

Každý večer sa týmito slovami otvárala knižka a ja som chcel stále počúvať o malom smelom vrabčekovi. A o žabiatku. O zajkovi bojkovi a chorom medvedíkovi. A o tom, ako šli zvieratka do školy. V mojej a iste aj vašej pamäti sú uložené milé básničky pani Ludmily Podjavorinskej.

V apríli 1872 sa v rodine Riznerovcov narodilo už 8. dieťa. Dievčatko Eudmilka. Jej otec – učiteľ jej dal základné vzdelanie doma, v rodných Horných Bzinciach. Z desiatich detí, ktoré Riznerovci mali, šesť zomrelo.

*Veď nemám mamky, tatička,
len teba, svojho bratříčka,
ak bys mi umrel za mladi –
ani mne žiť sa nesladí!“*

Ludmila bola plachá, ale veľmi bystrá, nosila okuliare a najradšej zo všetkého si čítala. Už ako dvanásťročná mala prečítaných mnoho kníh vtedajších slovenských autorov. Z českých to bola Božena Němcová a Alois Jirásek. Iné vzdelanie než to z knižiek si pre Ludmilu jej rodičia nemohli dovoliť. Dievča muselo pomáhať na statku a nie ísť do učenia. Život chlapcov a dievčat na vidieku bol celkom iný ako dnes.

*Zhora a či oddola
prišiel rozkaz do dvora,
či sa páči, či sa nie,
že sa začne učenie.
Zavčas rána, za zory
všetky deti do školy!*

Aj neskôr – ako škôlkar a neskôr školák som sa s jej básničkami stretával. Bolo potrebné niečo recitovať na vystúpení pre rodičov, potom zasa niečo na Hviezdoslavov Kubín... ..No a sám Hviezdoslav je pre detské hlavy riadne nepochopiteľný. Zato básničky pani Ludmily sú o deťoch a pre deti.

*Krivá čiara, rovná čiara.
Čo sa prvák s takou čiarou
natrápi a naumára!
A predsa tie detské rúčky
zdoľajú raz veľkú vedu: ABECEDU.*

S vlastným písaním začala Ludmila už ako pätnásťročná. Pod svoje práce sa podpisovala rôznymi menami, aj mužskými: Ružodolská, Šeršelinová, Veselohorská, Vrzalovská, Ružodolský, Podjavorinský, Podjavorský... Mne sa najviac páčili pseudonymá Nechtík, Nevädza, Sojka.

Nekupujem si často knihy, ale keby som v obchode uvidel autora Špirifangulínová, iste by som po takej knihe siahol, už len zo zvedavosti, aby som vedel, čo môže písať osoba s takýmto priezviskom. A ako pani Eudmile pribúdali roky, podpisovala sa ako Ludka, Ludmila, Teta Eudmila, Teta Ludmila Podjavorinská.

Eudmila ešte v detstve prekonala osýpky a kiahne, ale odnieslo si to jej ľavé oko, na ktoré len veľmi slabo videla. V dospelosti jej ho vo Viedni vymenili za sklenené. Vraj sa odvtedy na všetkých fotkách dávala fotiť radšej z pravej strany. Ale ani takýto hendikep jej nebránil v tom, aby ďalej písala a vo voľnom čase sa sama vzdelávala.

*A dúška, žiaľom uvädla,
na bylku kvietkom zasadla.
Tak čaká, hľadá za lesy,
čakanka – kvietok belasý.*

Nikdy sa nevydala a nemala ani vlastné deti. Nevieam, či je to dobré, ale možno keby mala vlastnú rodinu, tak by všetky tie básničky rozprávala večer pred spaním len svojim vlastným deťom a my ostatní by sme o nich ani nevedeli. Dúfam, že nebola smutná a že vedela, že jej rýmovačky prinášajú deťom radosť. A aj ponaučenie. Chcel by som, aby vedela, že jej knižky sú na policičkách všetkých slovenských detí.

*Čimo, Čimo, istá vec,
milý si, no nedbalec.*

Ale nepísala len pre deti. Všímala si ťažký život ľudí na vidieku, ale aj nerovné postavenie žien. Celá jej tvorba bola napísaná krásnou slovenčinou, prístupnou všetkým. A vo všetkých jej dielach bola vždy láska. Láska k ľuďom, k prírode, k životu a k práci.

Eudia ju mali radi. Tri roky pred smrťou jej udelili titul národná umelkyňa. Keď umrela, dedinky Dolné a Horné Bzince sa spojili a na jej počesť si dali názov Bzince pod Javorinou.

*Vzplanulo slovo plameňom
na srdce padlo kameňom,
obledlo líčko dobiela –
a duša z tela letela...*

Ondrej Králik, kvinta, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Cena poroty v 3. kategórii:

Menovec

Na svete je mnoho ľudí, ale mien či priezvisk len istý počet. Preto sa stáva, že sa vo svojom živote stretne s nejedným menovcom. Na hodinách slovenského jazyka a literatúry sme sa presvedčili, že je to tak. Náš spolužiak Dávid Kráľ zdieľa priezvisko so slovenským jazykovedcom Ábelom Kráľom. Vďaka tomu sme si ľahko zapamätali, kto je autorom Pravidiel slovenskej výslovnosti. Dávid má aj ďalšieho slávneho menovca. Je ním jeden z kráľov slovenskej poézie – Janko Kráľ.

Dúfam, že sa Dávid nenahnevá, keď si ho zoberiem na mušku. Ale na um mi prišiel zaujímavý nápad. Porovnať Dávída s jeho menovcami. Ábela nechám na inokedy. Začnem Jankom Kráľom, lebo už po chvíľke zamyslenia som medzi ním a Dávidom natrafila na pozoruhodné paralely, ale aj na isté protiklady.

Vzhľad nebudem porovnávať, pretože Janko Kráľ sa počas života nechcel dať namaľovať ani odfotiť, a preto sa nezachovalo jeho žiadne dôveryhodné vyobrazenie. Existuje síce istá fotografia, ktorá sa nachádza v Múzeu Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši. Mnohí sa domnievajú, že by na nej mohol byť on so svojou manželkou, ale sú tu aj isté pochybnosti, preto sa tomu nebudem ďalej venovať.

Z Janka Kráľa by bol poriadny matuzalem, oslávil by totiž v tomto roku dvojsté narodeniny. Dávid oslávi skoro tak isto, iba o jednu nulu menej. Bude mať dvadsať.

Dvadsaťročný Janko už študoval na evanjelickom lýceu v Bratislave. Neostal tam dlho. Začiatkom roku 1844 aj on odchádza zo školy na protest proti odvolaniu Ľudovíta Štúra z katedry. Ako reakciu na túto udalosť napísal známu báseň Duma bratislavská. Okrem nej sa nám zachovala aj balada Zakliata panna vo Váhu a divný Janko, v ktorej básnik opísal svoje detstvo. Aj Dávid je umelec a čo ostane po ňom, uvidíme až o desiatky rokov.

Ktovie, či nemajú nejakých spoločných predkov. Hm, to asi nie, veď Dávid je pokojný chlapec, flegmatik a Janko Kráľ bol búrlivák, podivín, revolucionár. Tieto charakteristiky sa s ním spájali celý život, a tak nás učia aj na vyučovacích hodinách. Janko sa už v spomínanej balade sám označil za divného. Za jeho revolučnosť ho dokonca uväznili, pretože počas revolúcie v roku 1848 nielen veršami, ale aj so zbraňou v ruke burcoval ľud do povstania proti feudálom. Mohli by sme pripustiť, že aj Dávid rebeluje, ale o tom radšej pomlčím.

Keď to celé zhrniem, vyplynie mi z toho, že nie je Kráľ ako Kráľ. Každý je originál, aj keď sa niekedy stane, že sa objaví človek s rovnakým menom.

Dávid Král, flegmatický maturant, ktorý má celý život pred sebou. A oproti nemu Janko Král, muž so zvláštnou povahou, výnimočný básnik štúrovskej generácie a jeden zo slovenských romantikov, ktorý sa najviac priblížil parametrom svetových klasikov svojím dielom i svojou biografiou. Niet divu, že sa na 150. výročie svojho narodenia dostal do svetových kultúrnych výročí UNESCO k takým veľikánom európskej romantickej literatúry, ako je Puškin, Mickiewicz či Byron.

*Lucia Líšková, 4. ročník, Gymnázium sv. Košických mučeníkov,
Čordákova ulica, Košice*

Osobitná cena poroty v 3. kategórii:

Zlatko Klátik – srbsko-slovenský most

Človek si vzťahy ku krajinám vytvára aj prostredníctvom ľudí, a to preto, že ich spájajú miesta, činy, názory. V mojom živote sa vyskytujú dva národy, ktoré tak minulosťou ako i súčasnosťou spájajú isté udalosti alebo činy, ktorými sa zapísali do môjho povedomia. Pochádzam zo Srbska, z oblasti Vojvodina, z Báčskeho Petrovca, som však študentom prestížnej strednej školy na Slovensku. Poznám kultúru obidvoch národov, som na obidve hrdý. Sú odlišné, ale v niečom sa aj podobajú. Dokonca majú aj osobnosti, ktorých životy sú späté s obidvomi národmi. Osobnosti bytostne naviazané tak na Srbsko, ako i na Slovensko. Takým je spisovateľ Zlatko Klátik.

Narodil sa v v Starej Pazove v učiteľskej rodine 24. 1. v roku 1922. Jeho otec bol učiteľom. Počas I. svetovej vojny bol československým legionárom (v nich vydával aj noviny spolu s Jozefom Gregorom Tajovským), vydával časopis Zornička a bol aj riaditeľom školy, ktorú Tomáš Baťa založil vo Vukovare. Dve Zlatkove sestry boli učiteľkami. Dcéra Zlatkovej sestry Nely, vydanaj Rijavcovej, Silvia bola predsedníčkou Zväzu mládeže SFRJ.

Základnú školu ukončil v rodisku. Do gymnázia chodil v Novom Sade a vo Vukovare. Počas vojny bol učiteľom v Łube, Lugu a v Erdevíku, neskôr odišiel do partizánskeho oddielu a zapojil sa do protifašistického odboja. Po vojne študoval na učiteľskom ústave v Sombore. Vysokoškolské štúdiá absolvoval v Novom Sade, Belehrade a nakoniec v Bratislave.

Pred odchodom na Slovensko bol literárne činný. V roku 1945 bol šéfredaktorom týždenníka Hlas ľudu, o rok neskôr profesorom na gymnáziu v Báčskom Petrovci. Vtedy vydal svoju prvú knihu *V boji a pokoji*.

V živote sa často rozhodoval inštinktívne, nikdy vopred nekalkuloval s následkami. V roku 1949 ilegálne odchádza na Slovensko. Preto v Juhoslávii

bol úplne ignorovaný a jeho meno sa prakticky vytratilo z povedomia vojvodinských Slovákov.

Aj na Slovensku sa často prejavovala jeho tvrdohlavá povaha. Napriek tomu, že sa v roku 1949 odchodom z Juhoslávie rozhodol pre socializmus sovietskeho typu, v roku 1968 ostro protestoval proti vstupu vojsk Varšavskej zmluvy do Československa. Za to bol politicky prenasledovaný. Na Slovensku striedal pracoviská, ale najdlhšie zotrval v Ústave svetovej literatúry a v Literárnovednom ústave Slovenskej akadémie vied. Stále pritom písal a prekladal. Časopisecky publikoval preklady tvorby významných srbských básnikov Stevana Raičkovića, Jovana Hristića, Vaska Popu, Miodraga Pavlovića a iných.

Z literárnej komparatistiky vydal diela: *Štúrovcí a Juhoslovania* (1965) a *Slovenská a juhoslovanská literatúra* (1985), *Slovenský a slovanský romantizmus* (1977). Venoval sa aj genéze slovenskej cestopisnej literatúry, ktorú spracoval v monografii *Vývin slovenského cestopisu* (1968). Zostavil aj viacero čítaniek a učebníc literatúry a napísal desiatky predslovov alebo doslovov kníh slovenských autorov detskej literatúry. Zomrel v roku 1990 v Bratislave. Dnes ho považujeme za jedného z najproduktívnejších dolnozemsých autorov.

Z pera tohto autora vyšli prozaické diela venované jednej z najväčších katakliziem ľudstva – 2. svetovej vojne, najmä úsiliu vymaniť sa spod nadvlády fašistov, a to vyhlásením otvoreného protifašistického odboja vedeného proti ustašovcom v bývalej Juhoslávii a prisluhovačom v uniforme gardistov na Slovensku.

Zlatko Klátik do prostredia Juhoslávie „zasadil“ dielo *Zázračná puška*. Zaujali ma príbehy jej hrdinov, prečítal som si ju. Ide o súbor poviedok/rozprávok obsahujúcich mýtické prvky v príbehoch opisujúcich odhodlanie národa. Mýtizácia v podobe čarovných pušiek, košeľe, zvierat, súčastí prírody tematicky nadväzuje na znak ľudových rozprávok, kde hrdina zvíťazí nad zlom i vďaka zázračným predmetom, objektom. Klátik sa inšpiroval ľudovou slovesnosťou, aby podčiarkol účasť všetkého živého i neživého v snahe o likvidáciu nepriateľa. Pri čítaní jednotlivých príbehov dá vyniknúť práve tým nie ľudským prvkom. Myslím si, že úlohu ľudských hrdinov pritom nepodceňuje (veď puška nestrieľa sama, košeľa je zázračná, až keď si ju mladík oblečie). Účasťou neživých predmetov a bytostí vyzdvihuje význam všetkého, čo malo podiel na účasti v uvedenom boji.

O partizánskej puške – V tejto rozprávke sa spomína mladík, čo sa pridral k partizánom so zázračnou puškou, ktorá ho ochraňuje a strieľala podľa mladíka. Keďže puške tak veril, raz sa vybral na obhliadku nepriateľského teritória. Bohužiaľ, počas tejto expedície zomrie a puška sa stratí.

Po niekoľkých mesiacoch sa fašisti prechádzali po lesnej cestičke a zrazu zazreli krásnu pušku – snajperku. Hneď si ju privlastnili a každému sa ňou chválili. Prišiel čas a puška šla s nimi prvýkrát do boja. Fašisti boli nadšení, lebo verili, že s ňou všetkých premôžu. Začala sa prestrelka, snajperka už mala prvýkrát vystreliť, vojak stlačil spúšť, puška sa zatriasla, urobila veľký hluk, ale nevystrelila. V ten deň fašisti prehrali a puška sa znova stratila.

Po pol roku sa jeden mladík rozhodol pridať k partizánom. Keď išiel do partizánskej skrýše, prechádzal po lesnom chodníčku a zazrel niečo v húštave. Priblížil sa a zazrel snajperku. Zobral pušku do rúk a nevedel sa vynadávať. Bol pyšný a šťastný, že má vlastnú zbraň a nemusí si pýtať pušku od partizánov. Počas cesty zazrel troch fašistov, ako prechádzajú čistinkou v lese, prišiel k nim zozadu a zakričal: „Ruky hore, položte zbrane na zem a vzdajte sa!“

Fašisti sa najprv zľakli a pomaly sa otočili, no potom vybuchli smiechom: „Poznáme tú pušku, je falošná, tá ani strieľať nevie!“ Mladík sa ešte viac nahneval a stlačil trikrát spúšť. Puška vystrelila presne a silno, všetky tri strely trafili cieľ. Keď prišiel do skrýše, hneď sa pochválil: „Touto puškou som dnes zabil troch!“ Všetkým sa páčil a hneď nasledovný deň išli do boja, ktorý vyhrali rýchlo a ľahko.

O vyšívanej košeli – Chystal sa raz mladík k partizánom. Mama mu do tašky zbalila všetko jedlo, čo mali, veľmi plakala a prosila ho, aby nešiel. No mladík sa nedal odradiť, a tak mu mamka pribalila i košeľu, ktorú ručne vyšila a na ktorej jej veľmi záležalo. So slzami v očiach ho odprevadila po bránu a odtiaľ už mladík vandroval sám. Po dňoch putovania prišiel k partizánom, a tí ho medzi seba s radosťou prijali. Nasledovné dni mladík trávil v skrýši, pripravoval všetkým večere a raňajky. Takto to trvalo nejaký čas.

Už sa mu zunovalo čistiť iba zemiaky, a tak išiel za veliteľom a opýtal sa: „Pane, prečo mňa tu nechávate, prečo mám len zemiaky čistiť?“

Veliteľ sa zasmial a odpovedal: „Si z nás najmladší, preto si ťa chránime, ale keď tak veľmi chceš, zajtra pôjdeš s nami.“

Mladík sa potešil a s radosťou šiel spať. Tak isto sa nasledovné ráno s radosťou budil. Keď prišli na miesto boja, mladíka sa zmocnil strach, začal sa triasť a bolo mu do plaču. Našťastie bola ešte tma, takže jeho spolubojovníci nemohli vidieť jeho strach. Potom si mladík spomenul na košeľu, ktorú mu dala jeho mama, rýchlo si ju obliekol a strach nečakane ustúpil. V ten deň vydal mladík zo seba všetko najlepšie a v bitke zvíťazili. Odvtedy si mladík pred bitkou vždy obliekal tú istú košeľu.

Jeden večer obklúčili partizánsky úkryt fašisti. Partizáni mali jediný spôsob, ako sa zachrániť – jeden musel ísť strieľať z vysokej skaly. Náš mladík si ihneď obliekol košeľu a prihlásil sa. Veliteľ si ho nevšímal, hľadal na túto úlohu niekoho iného. Nikto však nechcel riskovať, báli sa, že zahynú, a tak

veliteľ musel pustiť s ťažkým srdcom najmladšieho. Mládenc vybehol na skalu a čakal na znamenie. Keď ho dostal, začal strieľať, ako najlepšie vedel. Strieľal dobre, trafil veľa cieľov. No kým on strieľal, ostatní partizáni fašistov zozadu obkľúčil a pomaly všetkých likvidovali. Na konci boja začuli posledný výstrel z mladíkovej pušky. Keď k nemu dobehli, mladík ležal nehybne na zemi a jeho červená krv na bielej košeli kreslila krásne rozkvitnuté ruže. Mladíkova jediná otázka pred tragickým koncom bola: „Porazili sme ich?“ Partizáni si neboli istí, či mladík ešte počul, ale odpovedali, aby zomrel šťastný: „Áno, zvíťazili sme, a to kvôli tebe.“

Zázračná puška – Žili raz traja chlapci, bratia, ktorých vojna pripravila o rodičov, sestry a domov. Ich správanie, emócie a vzhľad taktiež postihla vojna, nevedeli si už rady, a tak sa rozhodli požiadať pole o pomoc.

Prišli k poľu a najstarší brat vraví:

„Pole naše, dobrí kamaráti sme vždy boli, teraz sme sa dostali do ťažkej situácie. Pomôž nám, prosíme ťa, buď naším ochrancom a domovom.“

Rozbúrené zlaté klasy na poli stíchli. „Viem, mládenci, aká hrôza vás zastihla, počulo som smrteľné výstrely aj plač vašich sestier, preto som také rozbúrené. Ale povedzte mi, ako vám pomôžem. Domovom vám nebudem, moja úroda je ešte mladá a slabá, strely nezastaví a ani vás neskryje,“ povedalo pole smutne.

Aj mládenci zosmutneli, no pole pokračovalo:

„Ale vždy, keď budete cítiť hlad, nakŕmim vás čerstvým voňavým chlebíkom. No radím vám – choďte za riekou, ona je silnejšia a skúsenejšia.“ Chlapci sa potešili, s radosťou poďakovali a vybrali sa za riekou. Keď prišli k rieke, stredný brat sa prihovril:

„Riečka naša, dobrí sme kamaráti, vždy sme ťa vyčistili od bahna, vždy si nám dovolila napiť sa z teba, teraz ťa prosíme o pomoc, lebo nás zastihli zlé časy.“

Rozbúrená rieka stíšila svoje vody a odpovedala: „O všetkom viem mládenci, aj ja som počula smrteľné výstrely aj plač vašich sestier, to preto som taká rozbúrená. Ale povedzte, ako vám pomôžem?“

Chlapci odpovedali: „Buď nám domovom a ochranou pred nepriateľmi.“ Rieka sa zamyslela: „Ja nie som dostatočne silná, aby som zastavila strely, a nebudem vám ani istým domovom.“ Mládenci zosmutneli, no rieka pokračovala: „Avšak vždy, keď budete cítiť smäd, dám vám tolko vody, koľko budete chcieť. A teraz vám radím, choďte za horou, ona vám bude dobrým domovom.“

Chlapci s radosťou poďakovali a šli za horou. Prišli k hore a najmladší začal: „Hôrka naša, kamarátka najlepšia, buď nám domovom aj ochranou pred nepriateľmi.“ Stromy v hore prestali pukať, buky sa prestali lámať a hora odpovedala:

„Dobre, mládenci, dlho sa poznáme. Počula som smrteľné výstrely aj plač vašich sestier, to preto som taká rozbúrená! Budem vašim domovom a budem vám poskytovať ochranu pred nepriateľmi.“ Chlapci boli veľmi šťastní a spokojní. Odvtedy, vždy keď sa vrátili z boja, sa šli skryť do hory. Keď ich prenasledovali nepriatelia, hora práve im zasypala cestu skalami a bukovým drevom. Veľa ľudí sa dozvedelo o týchto mládencoch, pridali sa k nim stovky mládenčov, ktorí im pomáhali v partizánskych bojoch.

V slovenskej literatúre má dôstojné miesto cyklus poviedok **Neodovzdaný odkaz** z roku 1960. Dielo zaraďujeme do podsystému literatúra pre deti a mládež, ktorú autor začal písať v Juhoslávii už počas svojho pôsobenia v partizánskom odboji a prvé verše a rozprávky uverejňoval v tamjších partizánskych časopisoch.

Neodovzdaný odkaz si v slovenskej literatúre pre deti a mládež zasluluje pozornosť vzhľadom na špecifickú tematiku, a to tematiku Slovenského národného povstania (ďalej SNP). V čase svojho 1. vydania zaznamenalo úspech a dodnes je považované za jedno z významných diel so spomínanou témou.

V čom sa prejavuje jeho hodnota? Jednak v tom, že vyšlo na Slovensku, ale najmä preto, že sa do radu diel s protifašistickou tematikou zaradilo svojím ideovým zámernom. Jeho jedinečnosť spočíva v tom, že Klátik medzi prvými dôslednejšie narušil konvenciu panujúcu v próze s témou SNP pre deti a mládež – nedáva do popredia detských hrdinov. (V rokoch 1945 – 1960 boli deti ako účastníci SNP hyperbolizované, čo nie vždy zodpovedalo realite).

Klátik spracoval spomienky na juhoslovanský protifašistický odboj. Dielo nie je situované na Slovensko a nemá priamy vzťah k SNP, no slovenská literatúra ho prijala za svoje. Cyklus sa skladá z trinástich poviedok, prológu a epilógu. Už z prológu – Synovi, vyplýva, že dielo je umeleckou spomienkou priameho účastníka národnooslobodzovacieho boja v Juhoslávii:

„V tých dedinách som učil slovenské a juhoslovanské deti, po tých horách som chodil ako partizán,“ takto sa sám Klátik vyjadril o spomínanom diele. Evidentný je aj fakt, že spomienky píše človek, ktorý má rád svoje rodisko, matku, krajanov. Čitateľ by však prepadol ilúzii, ak by čakal, že sa v diele prejaví miera sentimentalizmu, ktorým by boli hrdinovia hyperbolizovaní. Naopak, autor svojich hrdinov nehyperbolizuje, neglorifikuje. Svojich hrdinov opisuje jednoducho, ich príbehy sú vyrozprávané tak isto jednoducho. Klátik píše o Mitrovi, Olesovi, Zorke triezvo, neopisuje priamu bojovú akciu, čitateľ sa dozvedá len o jej dôsledkoch.

Napríklad v poviedke **Janko Ivan**. Bol Slovákom, mal veľmi šikovné ruky, opravoval nimi sedliakom všetko, čo potrebovali. A potom?! Ležal v nemocnici, ruky mal ovinuté obvázmi. Nedozvedáme sa, ako Janko ruky

stratil, čo sa mu stalo, nepíše sa o budúcnosti jeho rúk. Tu má možnosť čitateľ.....

V poviedkach sa takisto nikde nestretávame so slovami vďaky. V poviedke **Človek a pes** je protagonistom poštár Maxim, ktorý nosí partizánom poštu. Sprevádza ho pes Rex. Raz Maxima zastavili ustašovci, zastrelili ho, ale on poštu zachránil – dal ju odnieť psovi, a ten prežil. „.....prvá hviezda vyskočila na oblohu, keď sa Rex vracal s partizánmi. Ako sa blížili k výmoľu, jeho štekot bol zúrivejší! Keď partizáni zbehli za ním dolu, pes už stál nad mŕtvym Maximom, ňufákom sa mu dotýkal tváre, labou sa pokúšal pohnúť ho z miesta a na prichádzajúcich partizánov sa díval s otázkou a úžasom v očiach. Partizáni položili Maxima na nosidlá a vykročili. Pes pobehúval zmätene za sprievodom a žalostne zavýjal.“

Zo štylistických prostriedkov využíva pri výstavbe textu vnútorný monológ, ktorý je umeleckým prienikom do psychiky hrdinov a dynamizuje text. Podobnú funkciu má i dialóg, ktorý tiež i dopĺňa opisné pasáže.

Deti v Neodovzdanom odkaze nie sú rovnocennými partnermi partizánov, veď nimi v skutočnosti ani neboli. Len literárne stvárnenie diel s témou SNP do roku 1960 ich stavalo do takejto pozície a Klátik prekonal zaužívaný „predsudok“, čím v slovenskej literatúre pre deti a mládež s témou SNP zaznamenal kvalitatívne nové obdobie – začalo sa písať pre detského čitateľa o dospelých, kde je ťažisko na dospelých, partizánoch.

Na otázku **Prečo mám rád Slovensko a prečo mám rád slovenčinu** sa mi snáď ľahšie odpovie teraz v závere. Zlatko Klátik nie náhodou umelecky spracoval tému, vďaka ktorej obidva národy zareagovali na spomínané udalosti rovnako. Svojimi činmi sa zaradili medzi pokrokové národy sveta v boji proti neľudskosti. A čo je dôležité, ja som tak v rodnom Srbsku, ako i tu na Slovensku našiel to, čo nás spája. Autora so správnym postojom, autora schopného zanechať umelecký odkaz pre nasledovné generácie.

Klátik: Neodovzdaný odkaz

Klátik: Zázračná puška

<https://www.litcentrum.sk/autor/miroslav-demak/zivotopis-autora>

Milan Hansman, 1. ročník, Evanjelické lýceum, Vranovská ulica, Bratislava

Cena Referátu štátneho jazyka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

Eternita

Láska je pocit
Nepodmienený
Nepredvídateľný
Nekontrolovateľný
Neznesiteľný
Moje srdce vie, že
hrud' ho už neunesie
Akoby mi už nepatrilo
Patrí tebe
Slovensko
Chceš ho?
Neželám si nič na oplátku
Žiadne dary
Prejav oddanosti
Nič
Iba vedieť, že
ma ľúbiš tiež

Zuzana Škodová, 4. ročník, Gymnázium Jána Hollého, Na hlinách, Trnava

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Svet je krajší so slovami

Slová. Nieкто hovorí, že slová nedokážu dostatočne vyjadriť to, čo cítime. Myslím si, že človek musí byť najprv obdarovaný darom reči, okoreneným umeleckým citom, štipkou humoru, kvapkou šmrncu... Kto má tento dar, v živote vyhral. Nemá problém začleniť sa do spoločnosti a zaujať nových ľudí. S ľahkosťou priťahuje ostatných na svoju stranu. Každý vie, že ak stretneme človeka, s ktorým sa vieme spontánne rozprávať o všetkom a zároveň o ničom, držíme sa ho ako kliešť. Nie nadarmo sa vraví, že vzťah bez komunikácie vedie do záhuby

Je pre mňa fascinujúce, ako sa dieťa naučí rozprávať a potom porozumieť slovám, čo rozpráva. Aj keď celkom nepozná význam, presne vie, kedy má čo použiť. Postupom veku má čoraz širšiu slovnú zásobu, ktorú si do konca

života zväčšuje. Všetci vravia: „Čítaj knihy!“ Vždy som si vravela: Knihy? Teraz chápem, že je to najlepší spôsob, ako si obohatiť slovnú zásobu a priučiť sa pravopisu. Niektorí ľudia potrebujú dospieť, aby si uvedomili cenu knihy.

Slovenčina má veľa krásnych slov. Je zaujímavé, že na takom malom Slovensku si západniari s východniarmi mnohokrát neporozumejú. Taktiež si mladí ľudia vytvorili slang, ktorému poväčšine rozumejú len oni sami. Naopak, starí rodičia používajú zastarané slová, a tak sa niekedy s vnúčatami nepochopia. Je úsmevné vidieť *goralov* diskutovať spolu s Bratislavčanmi.

Slovami netreba plytvať nadarmo. Slovo má veľkú váhu! Môže zachrániť aj ľudský život. Taktiež ho aj zničiť. Niekedy len pár povzbudivých slov môže človeka naštartovať v jeho životnom smere. Milým slovom či pochvalou nikoho neurazíme, ba naopak, zvýšime mu sebavedomie a vyčaríme úsmev na tvári. To je snáď to najdôležitejšie. Slovom vieme aj ublížiť. Veľakrát sa kamaráti či rodiny pre jedno slovo pohnevajú. A znova pre ďalšie slovo „prepáč“ opäť vrátia k sebe.

Slovenčina patrí k najťažším jazykom na svete. Cudzinec hovoriaci po slovensky je vždy odhalený. Zabávame sa na nich, keď si idú jazyk polámať na slove „čučoriedka“ či „gulôčka v jamôčke“. Vždy mi „cuká“ kútikmi, keď počujem predavača rozprávať v „čičaku“ našou rečou. Je pre nás až nepochopiteľné, aký problém im robia dvojhlasčky. Na druhej strane, možno sa tak isto cudzinci smejú z nás.

No snáď najkrajším prejavom slovenčiny je poézia. Keď čítam básne, či už detské, alebo pre starších, vždy si poviem: „Ach, aká je tá slovenčina krásna.“ Básne v žiadnom inom jazyku nemajú pre moje srdce také potešenie, ako keď ich čítam v rodnom jazyku. Koľko podôb lásky vo svojich veršoch opísali naši básnici! Kto by si nespomenul na najdlhšiu lúboštnú báseň na svete od **Andreja Sládkoviča**: „*Ja sladké túžby, túžby po kráse/ spievam peknou nadšený,/ a v tomto duše mojej ohlase/ svet môj je celý zavrený.*“ Ani sa nám nechce veriť, že predchádzajúce verše sú medzi nami vyše stopäťdesiat rokov a stále „sú in“ a medzi mladými či starými letia.

Buďme radi, že sa náš zamilovaný básnik napriek nešťastnej láske nedal odradiť od písania a zanechal nám po sebe dielo hodné obdivu: „*Z výsosti Tatier ona mi svieta, ona mi z ohňov nebeských letí,/ona mi svety pohýna;/ona mi kýva zo sto životov:/No centrom, živlom, nebom, jednotou/krás mojich moja Marína!*“

Diana Andrášová, 1. ročník, SPŠ techniky a dizajnu, Poprad

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Ostrov

alfa bez omegy
iba nekončiaci úvod

posúvajú nás do neznáma
nízke vlny
tsunami dospievania
na chrbtoch lúčnych koníkov
tam kdesi za humnom

ódy prírody
vyplavujú lastúrky
prepletené riasy – prsty mora
a tvoje v mojich vlasoch
voňajú arómou z kuchyne
tak vzdialenej a blízkej
zároveň

a káva
tá neskorá biela
len zalievaná láskou
len krok od prebudenia
len keď sa vrátíme
bez znamení aj s nimi
s rohmi býka
či vtáčimi krídlami

na verandu v strede sveta
s tabuľou
večne popísanou
mnou
k tebe
starká.

Martina Aneščíková, 2. ročník, Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Pre národ

Keď nad tým Liptovom zahučali hory,
keď slnce vyšlo zo svojej skrytej nory,
keď sa v drevenici čosi divné dialo,
nebo na tento svet nový život dalo.

V izbietke, v skrytosti pred očami sveta,
darovala zemi matka milé dieťa.
Chlapčeka narodeného riecť národu,
by bojoval dravo za slobodu svoju.

By burcoval svoj ľud v jeho ťažkom žití,
za národa pamäť treba sa aj bití.
Pre kraj a otčinu hodno aj obeť dať,
abys' mohol deťom do očí pozeráť.

Aby ľud môj po krajšej zemi chodiť smel,
drieť a otročiť pánom viac nemusel.
Aby spev a tanec rozliehal sa vôkol,
od plaču obrúsok by už viac nemokol.

Bojovať za dav bratov nie je ľahká vec,
tento čin dokáže len pravý vlastenec.
Aj keď ľudia hovoria, aký je divný,
smelo vzhopí sa, pred Pánom nie je vinný.
S hlavou hrdo vztýčenou by si chodiť smel,
potomok tvoj utláčanie viac neuzrel.
Eud by neponižoval žiaden cudzí pán,
to svojím životom kázal Janko Král.

Daniel Ďurica, 3. ročník, SPŠ techniky a dizajnu, Poprad

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Revúca

V tomto roku si budeme pripomínať 160. výročie založenia jedného z prvých slovenských gymnázií v Revúcej. Od tohto významného momentu už ubehla doba dlhšia ako jeden celý ľudský život, no predsa to v širšom historickom kontexte nebolo ešte tak dávno, čo slovenskí obyvatelia nemali možnosť vyššieho vzdelania vo svojom materinskom jazyku.

Prečo je dôležité pripomínať si túto udalosť? Ak by som mala byť úprimná, nie vždy si uvedomujem, že moja realita nie je takou samozrejmosťou, ako sa na prvý pohľad môže zdať. Vo všeobecnosti dnes mladí školu často spájajú hlavne s negatívnymi prívlastkami, vidia ju ako neželanú povinnosť, „oštaru“. Myslím si, že je to škoda, aj keď tomu z jednej strany rozumiem – sama som často vyčerpaná a želám si aspoň jeden týždeň prázdnin navyše, najmä tesne pred štvrťročnou či polročnou klasifikačnou poradou. Napriek tomu však u mňa prevládajú skôr iné pocity.

Škola je pre mňa miestom, kde sú mi sprístupnené informácie, ktoré ma nielen posúvajú dopredu, ale aj zaujímajú a intelektuálne naplňajú. Ani si neviem predstaviť, akým iným človekom by som bez školy bola, no ešte menej si viem predstaviť, akým smerom by sa ľudstvo uberalo bez vzdelávacích inštitúcií. Práve vzdelávací systém je základom pre ďalšie fungovanie spoločnosti, pre výkon väčšiny zamestnaní, pre intelektuálny rozvoj a vedecký pokrok.

Preto, aj keď nepoznám osobne zakladateľov revúckeho gymnázia a všetkých, ktorí sa o otvorenie tejto inštitúcie zaslúžili, som veľmi vďačná za tento krok. Je skutočne ohromujúce uvedomiť si, že nebyť tohto momentu, život dnešných Slovákov by mal úplne iné kontúry. Ťažko povedať, či by sme mohli vôbec hovoriť o Slovensku ako o samostatnej krajine.

Vo svojom doterajšom štúdiu som ešte nepočula o národe, ktorý by o svoju svojbytnosť a samostatnosť bojoval tak vytrvalo a neoblomne ako práve Slováci. Predstavme si, že len pred približne 200 rokmi stále neexistoval spisovný slovenský jazyk, žiadne oficiálne slovenské kultúrne inštitúcie, nič, čo by symbolizovalo riadny právne fungujúci štát. A už v dvanástom školskom roku po vytvorení prvého slovenského gymnázia bola táto inštitúcia, bohužiaľ, zavretá pod silnejúcim vplyvom maďarizácie a snahy uhorských úradov o zmarenie slovenských národnobuditeľských snáh. Až do rozpadu Rakúsko-Uhorska po 1. svetovej vojne sa úplnú slovenskú strednú školu nepodarilo obnoviť.

Napriek tejto, ale aj mnohým iným nástrahám mariacim slovenské snahy sa Slováci nikdy nevzdali a dnes sme samostatným a uznávaným štátom.

Verím, že táto akási zdieľaná sila spája celý náš národ a napriek našej maličkosti v porovnaní so zvyškom sveta nás robí silnými a súdržnými. Predsa len, nebolo to ešte tak veľa generácií dozadu, čo sme museli aktívne bojovať za naše územie a materinskú reč a táto pribojnosť stále koluje v našich žilách. Práve preto som taká hrdá, že som Slovenka a rozprávam slovenským jazykom, ktorý v sebe okrem ľubozvučnosti nesie mnoho rokov tvrdej práce, odhodlania a boja. Aj keď oficiálne sme ešte stále mladou krajinou, nesieme si v našich génoch bohaté kultúrne dedičstvo.

Vzdelanie však ešte stále nie je samozrejmosťou pre všetkých obyvateľov našej zeme. Je potrebné pamätať, že tento boj nie je zďaleka vyhratý a na mnohých územiach naprieč zemeguľou je fungovanie škôl, ale aj iných inštitúcií, znemožnené vojnou, humanitárnou či ekologickou krízou, ale aj xenofóbiou a diskrimináciou, či už rasovou, rodovou, alebo inou.

Preto by sme si mali vážiť, že máme možnosť žiť na Slovensku, vzdelávať sa bez rozdielu v našom rodnom jazyku a ak je to možné, nezabúdať na ľudí v núdzi a nezištne im pomôcť. Budme aj my prínosom pre iných a zabezpečme pre nich lepšiu budúcnosť tak, ako to urobili naši predkovia pre nás. Koniec koncov, určite by sme sa im nemohli za ich zásluhy lepšie poďakovať.

Simona Gibalová, oktáva, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Tu máte slovo moje o reči vašej

„Dobrý deň, pomôžem vám?“

Zákazník na moje slová odvetí tichým zabručaním. Asi nie je v zhovorčivej nálade.

Popravde, ani ja - aj keď moja práca v tom spočíva. Ticho ho sledujem, ako sa potáca po infocentre v Trnavskej veži a prezerá si...neviem, nejaký letáčik. Najlepšie trnavské kaviarne, monumenty, kostoly. Ech! Rovno vedľa sú vyvesené tričká a mikiny, ktoré sú na slovenský pomer celkom slušne nadizajnované. Jedna z nich opätuje môj zaujatý kukuč, tá s nápisom *Nyšt sa mi nesce*. Je to môj favorit spomedzi vystaveného oblečenia, ale cenovka mňa a moju peňaženku neohúrila. Navyše, moja mama, pôvodcom z Komárna, by asi dostala infarkt, ak by ma v tomto uvidela.

Výzganie dverí ma vytrhne z môjho večerného snívania. Mňa to ale nemrzí: odchádzajúci zákazník značí chvíľku pokoja.

„A to vedz, že si ju pekne užijem!“ odpíšem kolegyni a usalaším sa v celkom pohodlnej stoličke. Cez presklené dvere je nádherný výhľad na večernú Trnavu – je predsa december a mesto sa trochu rozšuplo. Čo mi však kazí príjemnú atmošku, je rádio z vedľajšej kaviarne, ktoré sa akosi zaseklo na asi troch vianočných skladbách dookola. Skôr než stihnem vypeklíť reproduktory s troškou rocku, však dovnútra vkročí ďalší zákazník.

Vyzerá...zaujímavo. Na tvári nosí čudný výraz, taký...zablúdený. Je tu teda správne, ja a moja verná mapka sme spolu rozmotali všetkých turistov. Niečo na ňom mi však nesedí.

„Vedel by som si vyžiadať sprievod?“ prehovorí s prízvukom, ktorý som v živote nepočula.

No to ma podrž! To odkiaľ je? Niekde blízko, ale zároveň ďaleko. Pobavene zaklapnem laptop a postavím sa zo stoličky.

„O tejto hodine?“ neisto sa opýtam, „a odkiaľ by som vám ho teda vzala?“ Tvár sa mu skrúti do grimasy.

„A vy mi nepomôžete?“

Popravde, nie je to najčudnejšia vec, akú sa ma kedy kto opýtal.

Do čerta s tým. Je koniec smeny. Ak si niekto chce prísť kúpiť vínny balíček do infocentra na prelome večera s nocou, tak ho pošlem do teplých krajín. Nahodím si kabát a vezmem kľúče.

„No dobre, hlavne to ale nepovedzte môjmu šéfovi,“ potmehúdsky sa usmejem a rázne otvorím dvere. Spravím len rýchly okruh. Žiadna profesionalita.

Pánko na mňa vďačne kývne a bez slova sa vyjde von. Ja nasledujem za ním.

Len čo zamknem infocentrum a otočím sa, takmer ma vyvalí. Žiara vianočných svetielok ma naraz udrie ako pravý hák Muhammada Aliho. Tak mi treba, že som si privykla na tlmiace sklo. Monsieur Tajomný sa obzerá navôkol, akoby snáď Trnavu cestou sem nevidel. Pripomína mi sedemročné deti v múzeu dinosaurov. Je to... milé.

„Tak vpred,“ autoritatívne zavelím, pričom vďaka oslepujúcim svetielkam takmer spadnem zo schodíkov. Geniálny prvý dojem.

Prechádzame okolo pouličných hudobníkov, predavačov punču aj veselých rodín. Hlavná je dnes fakt plná. Čoby nie, veď je víkend, navyše ten pred Vianocami. Pán turista sa ma občas niečo opýta. Jediné, čo ho zrejme zaujíma, sú okolité budovy a ja mu zväčša krátko odpovedám. Slovenský dejepis ma nikdy moc nebral.

Mám pocit, že nás celý svet prestal vnímať. Aj interaktívne súčasti trnavského ľudu, ako napríklad môj obľúbený saxofonista. Sme kompletne odignorovaní.

„A sme pred knižnicou Juraja Fándlyho,“ vyhlásim. „Trefne pomenovaná, prihládajúc na jeho status v slovenskej histórii. Aspoň toľko si pamätám.“ Turista zrazu zväžnel a spozornel.

„Juraj...“ zahundre.

„Hádám mi nechcete povedať, že nejakého aj poznáte!“ veselo zvolám a rozhodím rukou smerom ku knižnici. „Veď ten chlap je taký starý ako tá budova!“

Na druhej strane, musím uznať, že pri tom, ako je pán Turista oblečený, by ma to vôbec neprekvapilo. Za roky práce som postretávala také osoby, že by ma už ani sám Bernolák nedostal.

Bernolák, Bernolák. Ach, veď tu má bránu. A z jednej strany vedie k infocentru. Super, tak mám plán. Začnem kráčať preč od knižnice, ale pána Turistu to akosi neláka. Je zahľadený do okna a mumle si niečo, čo moje nahlučné uši nemajú šancu zachytiť.

„Haló, hýbeme kostrou! Brána volá.“

„Mmmm.“

Bez slova za mnou začne opäť ťapkať, ale podstatne tichšie. Trochu mi to príde hlúpe, načo ma teda vytiahol von? Promenádom prejdeme bez slova. Keby bolo leto, aspoň by ticho vyplnil šum stromov... Namiesto toho nám do cesty veje tradičný *trnafašský veter*, komplet aj s otravným hvízdáním. Toto napätie by sa dalo krájať. Hádám som nepovedala nič zlé?

„Bernolákova brána, sme tu! Aj jeho pomník. Ale to je na taký pekný večer trochu depresívne, nie?“ nadhodím chvejúcim sa hlasom. Pán Turista nadobudol pokojnú formu. Vyzerá, že by ho nerozhodil ani koniec sveta. Dobré pre neho, ale mohol by mi tu trochu aj nahráť, nech tu nestojíme v trápnom tichu.

„Tak napokon moja práca zabudnutá nebola,“ hlesne a po kúskoch sa približuje k pomníku.

Konečne sa otočí ku mne. „Aspoň tu.“

Premôže ma zvedavosť. Už to neviem vydržať.

„Pane, ak sa môžem opýtať, odkiaľ vy vlastne ste?“ vytryskne zo mňa. Ako ospravedlnenie mu venujem zahanbený pohľad.

„Prespal som mnoho rokov, ale prežili sme.“

„Všeličo možné,“ sarkasticky odvetím a odvrátim zrak na prichádzajúce fešné Porsche.

„Vyslyš moju prosbu, slovo moje tu dodržte naďalej.“

Hm?

Obrátim sa, ale pri pomníku nikto. Akoby sa vyparil, rozpustil, zapadol do akejsi škáry v chodníku. Chytí ma mierna panika.

Piate kolečko, šieste kolečko. Kam ten chlap zmizol?! Šesťkrát som to tu obehla, pýtala som sa ľudí, či ujca s dlhým kabátom a výrazným čelom nevideli. Ani ň. To hádam nie. Udychčane konečne zastavím pred pomníkom. Schizofrénia? Psychóza, paranoja, aj celý obsah mojej učebnice psychológie mi nechceme zavíta do hlavy. Teraz s dychom lapám aj po zdravom rozume.

A čo to vlastne povedal...? Písmená na pomníku sa mi prihovoria. Vidím rozostrene, ale viem prečítať:

„TU MÁTE SLOVO MOJE O REČI VAŠEJ.“

„Slovo... moje.“

Monika Hulíková, 4. ročník, Gymnázium Jána Hollého, Na hlinách, Trnava

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Baštínsky chlebík

Slovensko je tvorené mnohými krásnymi mestami, ale tvorí ho aj niekoľko tisíc dedín a v nich ľudia, každý s originálnym osudom.. V jednej maličkovej, ktorá je vlastne iba časťou susednej, nazwanej Baštín, bývam aj ja s mojou rodinou. Bývame spoločne so starými rodičmi z otcovej strany.

V jeden zimný večer som bola doma iba s babkou a dedkom. Mamina mala nejaké neodkladné vybavovačky v meste, tatino mal byť dlho v robote, brat u kamaráta, no a ja so starými rodičmi doma. Babka zamiesila cesto a upiekla svoj fantastický domáci chlieb. Ten všetci zbožňujeme, dá sa jesť iba tak, nasucho. Popri tom, ako sme si vychutnávali toto „nebíčko v papulke“ a pozerali nudný seriál v televízii, padala na nás nostalgická atmosféra pokoja. Ale keďže bolo vonku hnusné počasie, keď v jeden moment neskutočne prší, sneží aj fúka odporový vetrisko, ktorý z nás určite nikto nemá rád, začal vypadávať obraz v telke. Neskôr prerušilo signál úplne, a tak sme zostali bez vysielania. Sedeli sme, spomalene žuli chlebík, dívali sa po sebe a nevedeli zrazu, čo s tichom okolo. Babka sa však pousmiala: „Vieš čo, vnučka moja, práve keď som dnes piekla chlieb, tak mi napadol príbeh tunajšieho pekára, od ktorého mám aj tento jedinečný recept. Nechceš ho počuť?“ Nadvihla som a spustila plecيا. Pre babku to značilo: áno.

„Bol obyčajným človekom, ako aj všetci ostatní tu u nás, na Baštíne. Dedine aj Pánu Bohu za chrbtom. Rodičia mu zomreli a aj manželka pri autonehode. Mal iba jednu dcéru, s ktorou však nemal veľmi dobrý vzťah. Žil sám, ale nie v dome, lež v jednej izbietke schátraného kaštieľa, rovno

v strede dediny. Aj by mu závideli „kaštieľové bývanie“, lenže na opravu tej izby si musel požičať peniaze, ale bohužiaľ, ich nestíhal splácať. Dcéra mu v tomto nepomáhala, pretože mala vlastnú rodinu a bývala dosť ďaleko od otca. Jedného dňa mu prišiel list, v ktorom sa písalo, že ak do mesiaca nesplát veľkú čiastku pôžičky, bude sa musieť vystahovať a odoberú mu právo na bývanie v kaštieli, hoci už z neho veľa nezostalo. Celý zúfalý rozmýšľal, kde zoženie také veľké množstvo peňazí. Nemal ani zďaleka toľko našetrené. Celé dni chodil bezradný, ako sa z tejto šlamastiky dostať. Na nič nemohol dôjsť. Až raz, keď prišla susedka Betka k nemu si požičať pol chleba ku gulášu, ktorý varila pre celú rozvetvenú rodinu, mu skrsla nádej. Veľmi mu potom, po návšteve, totiž jeho chlebič vychválila, že všetkým jej hosťom náramne chutil. Skrsla mu myšlienka, že by možno mohol aj na tom chlebe nejaký peniaz zarobiť. Zabezpečil si dve pece a začal piecť. Najskôr ho ponúkol susedom, neskôr k nemu začal chodiť celý Baštín a aj vedľajšia dedina Bošany. Chýry o fantastickom chlebičú sa šírili veľmi rýchlo po celom okrese. Pomaly sa začali kotúľať peniaze do jeho peňaženky rýchlejšie, ako čakal. A tak mohol začať splácať dlh. Postupne si v kaštieli vybudoval pekáreň, zamestnal pár ľudí a po roku obchodovania s chlebom dokázal vyplatiť celú dlžobu. Vo veku 97 rokov zomrel na starobu a na smrteľnej posteli prezradil recept na povestný chlieb mojej prababke, tá babke, tá dcére, a tak sa po mamičke dostal až ku mne. A raz sa dostane aj k tebe. Len si musíš ešte počkať. Nedáš si ešte krajček?“ Ukončila svoje rozprávania a privoňala si ku chlebičú.

Po dorozprávaní tohto zaujímavého príbehu, ktorý som s napätím počúvala, sa vonku vyčiasilo, prišli domov unavení rodičia. Boli šťastní, že na stole ich čakal obľúbený baštínsky chlieb, do ktorého sa s chuťou všetci pustili.

Som hrdá, že aj takúto malú dedinku na Slovensku preslávilo niečo výnimočné. Niečo každodenné, ale vzácne. Chlieb. Chlieb, ktorý dodnes pečieme aj my doma.

Lea Kňazeje, 1. ročník, Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topolčany

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Príbeh Janka

Môj príbeh sa jednou náhodou začal pred 10 rokmi vetou: „To snáď nie, mami!“ Bola som tretiačka na základnej škole, mala som pocit, že som sa perfektno naučila vybrané slová a prečítala som si jednu písomnú prácu mamkinho študenta, v ktorej bolo uvedené „býva so sinom“.

Pomyslela som si: „Toto je budúci doktor? Ved' to už viem aj ja, že sú to dve hrúbky v jednej vete.“ A moja mamka na to: „Zuzi, to nerieš, to je zahraničný študent.“ „Isto, isto,“ hovorím si v duchu, „ešte meno Ján Farkaš nebolo zahraničné.“ Uverila som až vtedy, keď mi mamka vysvetlila, že Janko je z Kovačice, zo Srbska a vysvetlila mi historické súvislosti horných Uhier a Dolnej zeme.

O pár rokov neskôr som Janka spoznala už ako začínajúceho lekára. Odoberal mi krv a popri tom som sa ho s detskou zvedavosťou opýtala: „Vy ste ten ujo za zahraničiaci?“ Na jeho tvári sa zjavil údiv a trpezlivo mi vysvetlil, že on je Slovak tak ako ja, má skončenú slovenskú základnú školu, gymnázium, doma aj v kostole rozprávajú po slovensky, len vyrástol mimo Slovenska, v Kovačici. Keď sa rozhodoval, kde bude študovať vysokú školu, do úvahy prechádzala poľnohospodárska škola alebo medicína. Samozrejme na Slovensku. Prijatý bol do Nitry aj do Košíc. Rozhodol sa pre kariéru lekára. A to napriek tomu, že doma mali traktor aj malý kombajn a obrábali veľké lány pôdy.

Prostredníctvom Janka som sa naučila veľa o živote v Kovačici, o dodržiavaní tradícií, o naivných umelcoch a ich insitnej tvorbe, ako aj o *Klobásafeste* a neopakovateľnej štiplavej klobáse, ktorá je typická pre oblasť Báčskeho Petrovca. Nadobudla som pocit, že Slováci v Kovačici si vážia naše tradície, kroje a najmä náš jazyk ešte viac ako my Slováci na Slovensku. Iba tak je možné, že si dokázali ľubozvučnú slovenčinu udržať počas dlhých 220 rokov, odkedy sa uskutočnilo ich presídlenie z horných Uhier.

Janko svoj balkánsky temperament nepoprie. Keď sa oslavuje, tak je ruka vysoko hore. Keď sa pracuje, je prvý, ktorý sa hlási. Ovláda všetky domáce práce, tiež si vlastnými rukami prerobil dom. A to všetko mimo času, keď sa venuje liečbe ľudských srdc a svojim deťom, dvojčatám.

Vraj v živote nie je nič náhodné. Verím tomu, že poznaním Janka sa mi mali rozšíriť moje vedomosti o slovenských národnostných menšinách v zahraničí, o entuziazme udržiavať tradície pre nasledujúce generácie a o hrdosti na národ a našu vlasť. Aj prostredníctvom tohto poznania si vážim slovenčinu, svoj materinský jazyk ešte viac.

Ďakujem ti, Janko.

Zuzana Kozárová, oktáva, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Ruky

Plyšom sú vystlané,
škvarené v zlosti
tie ruky, čo hladia,
čo brúsia kosti.

A na nebo hviezdy vešajú,
chvejú sa pod žiarou Polárky,
tie ruky, ich oheň –
ich polámané zápalky.

Nastavené slzám dažďa,
raz zbabelé a bez sily,
tie ruky tuho stisnuté,
ruky, ktoré vlasť bránili.

Lahký v nich spánok pre duše,
čo pod bičom bozku trpeli,
tie ruky z hriechu, krvavé,
tie ruky, strážni anjeli.

Drobné vojny s každodennosťou

Po návrate domov a odšmarení kľúčov
na ich zvyčajné miesto pred prahom,
kde ráno čo ráno palcom nohy
prilákavam cencúle ich tesákov,
udrelo ma,
že som celý deň nechala zasvietené
ako na výsmech slnku,
ako s vytrčenou päsťou, pripravená na bitku,
no Slnko
vo svojej všemohúcej mierumilovnosti
na svitaní opäť prečistilo delá,
nabilo a namierilo na zastreté okná
ako na výsmech mne,

lebo žeravé škvvrny,
háňkami farbené modriny a či
polmesiac zubov vrastený do kože
vykrikujú zvrchu útesu:
som tu,
som tu,
som tu,
existujem ako čosi viac než tieň či chlad,
viac než sucho a spánok a hladomor
a všetky ďalšie druhy neprítomnosti,
viac než zvuk, to šumenie,
ktorým o seba trú nôžky všetky veci:
starobylo, vytrvalo, všadeprítomne,
šumenie, ktoré sa dáva znať, až keď
pod uhladenou handrou každodennosti
znenazdajky utíchnu...

Viktória Kubišová, 4. ročník, Gymnázium Jána Hollého, Na hlinách, Trnava

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Dobrý deň, pán Bernolák!

Nedávno som po dlhej dobe znovu navštívila knižnicu. Bezradne som sa prechádzala medzi regálmi s knihami. Za nič na svete som si totiž nevedela vybrať, čo si mám prečítať. Ako som tam tak blúdila, zrak mi padol na obraz zavesený na stene. Bol na ňom muž, ktorý bojoval za jazyk, v ktorom boli napísané všetky knižky naokolo. „Pán Bernolák,“ pozdravila som ho so sklopeným zrakom. Neodpovedal. Čo som aj mohla čakať od obrazu? No keď som sa mu lepšie prizrela, zazdalo sa mi, akoby sa ma chcel niečo opýtať. Áno, v tvári mal vpísanú otázku: „Čo sa stalo s mojou milovanou slovenčinou?“ Najprv sa mi nechcelo odpovedať. Predsa len, ak by ma niekto počul, myslel by si, že tomu dievčaťu teda riadne špliecha na maják. V knižnici ale žiaden návštevník okrem mňa nebol, a tak som sa osmelila. Trochu som nadvihla hlavu, zatvárila som sa najserióznejšie, ako som vedela, a spustila som:

„Viete, svet sa zmenil od dôb, čo ste po ňom kráčali, a vzťah ľudí k ich rodnému jazyku tiež. Ako by som vám to vysvetlila? Je to ako s vojnou. Tí, čo ju zažili, čo vedia, aká hrozná bola, ako ťažko sa počas nej žilo, sú vďační, že sa už skončila. Vychutnávajú si mier a slobodu. Tí, čo o nej počuli len z rozprávania, nevážia si padlých, nevážia si mier a bezhlavo sa vrhajú do

ďalšej. Nemôžu za to. Mladosť ich núti pozeráť sa dopredu, a nie späť. Tak je to. Naš národ omladol a zabudol. Zabudol, aké to je topiť sa v rieke cudzích jazykov a nemôcť hovoriť vlastným.“

Asi si hovoríte: ako to? No je to jednoduché. Svet sa neustále mení a my Slováci s ním chceme držať krok. Myslím, že je to istým spôsobom ušlachtilé. Učíme sa jazyk, ktorým dnes rozpráva polovica zemegule. Je to od nás ústretové gesto. Posielame ním modernému svetu správu, že sme odhodlaní k nemu patriť. No každá minca má dve strany. Odvrátenou stranou tejto mince sú anglicizmy. Nechápte ma zle, ich výskyt v našej reči nie je ničím ojedinelým ani zvláštnym. Už v minulosti k nám vo veľkom prenikali slová z iných jazykov.

Otázkou však zostáva, prečo to dovoľíme. Je to kvôli našej túžbe prispôbovať sa (byť „moderný“) alebo len z čistej lenivosti? Iste, chápem, že do jazyka musia pribúdať nové slová, aby ostal živý, ale v takomto množstve? Popravde, bojím sa, kam to až môže zísť. V angličtine sa totiž dá opísať niekoľko vecí len jedným slovom. Pri tej predstave, ako jedno anglické slovo požiera šesť našich, mi je naozaj do plaču.

Slová sú predsa jediným dedičstvom po našich predkoch, nad ktorým máme absolútnu moc. Nie sú nejakou genetickou predispozíciou (ako farba pleti, schopnosť zjesť tri omrvinky a pribrať päť kíľ alebo výbušná povaha), ktorú nemôžeme zmeniť. Sú tou najčirjšou formou vedomostí odovzdávaných z generácie na generáciu. Iste, za tie veky sa mnohé prestali používať a iné zasa vznikli. No stalo sa to len vďaka nám. Máme moc ich meniť, pretvárať, zahrnúť a vytvoriť nové. Vládeme nad nimi, pretože bez nás by proste neexistovali. Mali by sme si ich chrániť a nie vymieňať za dedičstvo niekoho iného. Nemyslíte?

Keď som dokončila svoj monológ, pristúpila som trochu bližšie k Bernolákovmu obrazu. Vyzeral akosi inak. Akoby sa na mňa usmieval. Môžete ma pokladať za blázna, no odprisahám vám, že predtým sa tak netváril. Asi sa mu moja reč páčila...

V ten deň som si našla perfektnú knihu, čo sa stala jednou z mojich najobľúbenejších. Dúfam, že až ju tam pôjdem vrátiť a zastavím sa pri tom záhadnom obraze, tentoraz povie niečo on mne.

*Tamara Schrimplová, 3. ročník, SPŠ stavebná Dušana Samuela Jurkoviča,
Lomonosovova ulica, Trnava*

Čestné uznanie v 3. kategórii:

Džbánik plný spomienok

To, že som Žochárka, mám od rodičov. Aj po rodičoch. Ocino aj mamina sú tiež Žochári. Ocino vyrastal na „Štumerke“. Najznámejšej ulici v meste. Je to hlavná ulica, jedna z najkrajších a najväčších v Topoľčanoch. Pomenovali ju podľa rodu Stummerovcov, ktorí tu kedysi mali panstvo, boli významnými bankármi, podnikateľmi a veľkostatkármi, ale vedeli sa postarať aj o ľudí, čo pre nich pracovali. Mohli používať ich úzkokolažnú železničku, ktorá im spájala firmy, chodiť do školy či do jednej z prvých škôlok, čo zriadili. Postavili nemocnicu, chudobinec, vraj nehýrili, hoci mohli a aj napriek tomu všetkému museli po vojne z regiónu odísť a prišli o všetko.

Zostala tu však po nich pomenovaná ulica. Stummerova, ale všetci ju volali takmer rodinne: „Štumerka“. Tvoria ju vilky, ktoré nepodľahli času a zachovali si svoj genius loci. Skrátka, samé malebné zákutia. Ocinovi starí rodičia bývali práve na tejto ulici od nepamäti. A ich dom, starobylý, s pôvodnou sivastou fasádou so zaujímavými detailami nad oknami, vchodom aj na rímse po obvode, s krásnym kovovým oplotením, pripomínajúcim popínavé rastliny, zostal v našej rodine aj po ďalšie generácie. Skrytý v tóni starých stromov a umne strihaných krov.

Prastarí rodičia v tomto dome kedysi založili mliekareň. Poznali ju v tej dobe všetci Topoľčanci. Moja babka veľmi rada spomínala, ako to tam vyzeralo a čo všetko tam zažili. Na povale má dodnes schované rôzne predmety z tej doby. Napríklad všakovaké nádoby na spracovanie mlieka, o ktorých funkcii som nemala ani páru.

Spolu s babkou sme chodili občas všetko si riadne poobzerať a babka aj zaspomínať si. Vždy som sa tešila, keď sme šteblík za šteblíkom stúpali na povalu po rebríku, ktorý vŕzgol pri každom kroku.

Bolo to tam čarovné, plné tajomstiev a aj po rokoch to tam voňalo po mlieku. Vždy, keď som tam vkročila, v kútiku dušičky som cítila napätie a motýle v brušku pri predstave, čo všetko bolo treba vykonať, aby si babka mohla dať pohár mlieka. Mne dnes stačí otvoriť si chladničku.

Minulé leto som na povale zakopla o maličký džbánik. Ani neviem, kde sa tam vzal. Bol prekrásny, hlinený a maľovaný. Babke sa rozžiarili oči.

„K tomuto džbániku sa viaže jeden príbeh, moja malá,“ začala babka, „keď moji rodičia otvárali mliekareň, bol to prvý džbán, ktorým naberali mlieko a ponúkali z neho zákazníkov! Potom si už každý chodil a odnášal mlieko v kondvičke.“

„Takže reklamný džbánik?“ Zatlieskala som rukami pyšná, že som ho objavila práve ja.

„Nechávali si ho ako pamiatku pre nás deti, ktoré budeme o tom všetkom už len počuť. Tvoji prastarí rodičia pracovali od skorého rána do večera. Aj ja som zo začiatku, keď som bola malá, roznášala mlieko po okolitých uliciach. Poznali sme každý každého a ľudia bývali akísi vďačnejší. Neskôr si naši prikúpili malé autíčko, ktorým robili rozvoz mlieka priamo pred dvere susedov aj do vzdialenejších častí mesta. Práca bola ťažká a náročná na čas, ale poctivá a potrebná. Mlieko husté a voňavé. Ľudia usmiati a spokojní...“

Dnes je všetko inak. Každý máme možnosť kúpiť si akékoľvek potraviny od výmyslu sveta. Nepátrame veľmi, odkiaľ pochádzajú a čo sa za nimi skrýva. Kvalita, čerstvosť, vôňa výrobkov a kúzlo podomového predaja sa stratilo. Len naše spomienky s babičkou sú tu stále. A džbánik, ktorý mám postavený v izbe na polici.

Ella Zimová, 1. ročník, Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany

Ceny udelené v 4. kategórii

Cena predsedu Matice slovenskej v 4. kategórii:

Knižnica Štefana Homolu

V mojom rodnom Petrovci je budova, v ktorej sa nachádza veľké bohatstvo. Myslíte si, že je to banka? Nie. Nie je to ani žiadna iná veľká stavba s pokladom. Je to knižnica! Áno, knižnica.

V tejto knižnici je veľký počet rôznych kníh a v nich veľmi veľa príbehov. Niektoré sú pravdivé, iné vymyslené a sú i záhadné. To je ten ukrytý poklad, ku ktorému môžeme prísť, keď tam zijdeme a nazrieme do bohatstva na stranách kníh. Knižnica, o ktorej píšem, sa volá Knižnica Štefana Homolu. Prvýkrát som v nej bola ako malá spolu s mojou mamou. Videla som tam veľa zaujímavých kníh. Najviac ma zaujali tie obrázkové pre deti, tak som v nich listovala, kým som nenašla tú knihu, ktorú som si chcela vypožičať. Knižnica Štefana Homolu v Báčskom Petrovci je dnes najväčšou knižnicou vo Vojvodine a v Srbsku z tých knižníc, ktoré majú knihy prevažne v slovenčine. Je veľmi vzácna a stará. Založená bola v auguste roku 1845 ako súčasť Homolovej nedeľnej školy. Knižnica trvá dodnes a počet kníh v nej stále pribúda. Nielen slovenské, ale i srbské, anglické, nemecké, ruské, francúzske a iné. Vzácna je, lebo v minulosti boli naši predkovia veľmi málo

gramotní, no záležalo im na vzdelanosti a k tomu sa tak dopracovali, že sa starali o našu knižnicu, o obohatenie kníh, o prostriedky, ktorými zachovali budovu. Teraz je v knižnici takmer päťdesiatpäťtisíc kníh, ako nám rozprávala pani riaditeľka, keď sme tam boli zo školy s našou učiteľkou slovenčiny na návšteve. Mali sme si zároveň vybrať knihu na povinné domáce čítanie, aj som si vybrala. No vybrala som si ešte jednu knihu. Bola to moja obľúbená kniha, ktorá sa volá Dokonalá Klára a napísala ju spisovateľka Gabriela Futová. Mám jej diela veľmi rada. Rada vôbec čítam. Naozaj vám úprimne hovorím. Vždy, keď čítam i iné knihy, tak sa cítim, ako keby som vošla do rozprávkového sveta, kde zažívam rôzne príbehy. Predstavujem si, že som hlavná postava v rozprávke. Zažívam rôzne príbehy, cestujem do rôznych krajín a fantázia ma odvedie často i do vesmíru. Čítanie rôznych kníh mi pomáha naučiť sa viac aj o gramatike a spisovnej slovenčine.

Knižnica Štefana Homolu je naozaj plná pokladov – slov, viet, zrníek múdrostí a fantázie, ktoré sa nachádzajú na stranách kníh. Prialo by som si, aby všetci objavili toto bohatstvo v mojej obľúbenej knižnici. Tak, ak ste neboli ešte, nech sa páči, navštívte ju a presvedčte sa, že vám hovorím pravdu.

Adela Ruth Petrášová, 6. ročník, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Hlavná cena v 4. kategórii:

Prababkin odkaz

Prababkina izba je aj dnes v takom stave, v akom ju opustila. I dnes spí ponorená do spomienok. Čas akoby tam zastal a ja môžem začíť závan minulosti.

V kúte ticho drieme stará murovaná sedliacka pec, drevený stôl prestretý tkaným obrusom, vyšítym šikovnou rukou prababkinej matky, dve staré postele s hrubou perinou, nad nimi obrazy predkov a starobylý zelený kredenc. Chýbala však iba jemná vôňa pečeného chleba a láskavé slová tej, ktorej už niet.

V myslí mi svítila spomienka, ako prababka spomínala akúsi knihu, kde zapisovala dôležité dátumy. A tak som začala v tichej prababkinej izbe hľadať. V hĺbke starej dubovej skrine som našla knihu v čiernej koženej väzbe. Bola to Biblia. Kralická biblia. Mala zažltnuté strany a vzadu zopár strán popísaných traslavým rukopisom. Text bol písaný nárečím a začínal sa menom, komu patrila ... Katarína Čuhová. Postupne boli pridané ďalšie mená: Michal Durgala, Zuzana Kubicová, Juliana Kunčáková, dátumy a miesta narodenia, sobášov, úmrtia. Dozvedela som sa, že sa prísťahovali zo

Slovenska, že cestovali Dunajom s malým bábätkom v batôžku, s jednými husličkami a vzácnou knihou v ruke. Priniesli si so sebou najvzácnejší kus svojho domova, svoj rodný jazyk, slovenské piesne a vieru v lepší život.

Pozornosť mi však upútalo aj starožitné zrkadlo s dreveným rámom a toaletou. Cítila som, akoby skrývalo nejakú tajnosť. Pozorne a s napätím v duchu som otvorila drevený vrchnák. Všimla som si, že sa tam niečo písalo. 1790, Nitra, Pinczed. Ale čo to znamená? Rýchlo som však pochopila prababkin odkaz. Postarala sa, aby aj jej potomkovia pamätali na svoje korene. Totiž moji predkovia sa prisťahovali z Nitry v roku 1790 a usadili sa v dolnozemskej dedinke Pinczed, ktorú vtedy obývalo nemecké a maďarské obyvateľstvo. Pozrela som sa do zrkadla. Odrazu som mala pocit, že tam vidím neznáme dievča s dlhými vrkočmi zviazanými červenou stužkou. Prosebné sa dívalo na mňa a ja som v jeho očiach vyčítala všetko. Milo som sa mu usmiala.

Večer, keď všetci odišli spať, v tichosti svojej izby vytiahla som z pleciaka prababkinu Bibliu. Opäť som ju otvorila na poslednej strane, vzala som pero a dopísala: *Lucia Kámaňová, 2011, Pivnica.*

Lucia Kámaňová, 4. ročník, ZŠ 15. októbra, Pivnica, Srbsko

Hlavná cena v 4. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

Slováci z Hornej zeme pred 250 rokmi prišli sem, na Dolnú zem, do Starej Pazovy. Medzi nimi boli aj moji predkovia, hrdí Slováci, práve takí, aký som i ja dnes.

Moji predkovia dňami, mesiacmi šliapali po cudzej zemi, aby prišli sem, na priestor, ktorý vtedy bol pustý a močaristý, aby tu mali domov. Mám veľkú úctu k mojim predkom, ale som hrdý aj na môjho pradeda a deda, ktorí aj v tých najťažších časoch nezabúdali na svoje korene, nezabúdali na to, kto sú a skadiaľ sú. Silu v ťažkých chvíľach im najčastejšie dávala slovenská pieseň, ktorá sa odzväňala Furškou horou ako niekedy nad Tatrami. Spievalo sa i pri práci v poli, ale aj v domoch, kým moja prababka a stará matka vyšívali bračkové a mne krásne slovenské šaty alebo chystali slovenské jedlá pre nás.

Od môjho narodenia každodenne sa stretávam s mojou krásnou milozvučnou slovenčinou, ktorou ma matka každé ráno zobúdza a každý večer uspáva. Preto je celkom pochopiteľné, prečo tak veľmi milujem slovenčinu. Lebo ju od narodenia nosím v srdci a duši.

Po prvýkrát, keď som odcestoval na Slovensko, pochopil som, že je Slovensko tá najkrajšia krajina. Nemyslím iba prírodné krásy, ale aj kvôli slovenčine, ktorú počuť na každom kroku od milých a vždy usmiatych ľudí. Vtedy sa vo mne zobudilo niečo k Slovensku, ani sám neviem, či to bol strach, či vôľa, túžba, jednoducho neviem, ako to nazvať. Vlastne vtedy som pochopil, že ja, ako aj moji predkovia musím robiť všetko, aby sa aj tu na Dolnej zemi ešte dlho počul slovenský jazyk, lebo iba tak budeme časťou tej najkrajšej krajiny, s ktorou nás viaže toho mnoho, a zvlášť krásna slovenčina. Som si vedomý, že som malý a že nie je v mojich silách robiť veľké veci. Ale mám svoj cieľ slovenčinu chrániť. Preto sa zapájam do každej aktivity, promócií, divadla, súťaží, všade, kde môžem ukázať na tú krásnu našu slovenčinu. Mám nádej, že tým povzbudím aj iných, aby sa zapojili do zachovania našej krásnej slovenčiny a aby nikdy nezabudli, kto sú, skadiaľ sú, kde sú naše korene.

Slovensko je pre mňa ako jeden veľký srom, ktorý má veľké, hlboké a dlhé korene. Ten krásny strom má mnohé výhonky, práve jeden je aj tu v Srbsku. O dolnozemský výhonok sa starali moji predkovia, ale aj ja sa taktiež starám a aj sa budem starať, budem ho pestovať krásnou slovenčinou.

Dávid Simendić, 6. ročník, ZŠ hrdinu Janka Čmelíka, Stará Pazova, Srbsko

Cena poroty v 4. kategórii:

Prečo mám rada slovenčinu? Prečo mám rada Slovensko?

Túžobne čakám, kedy zazvoní. 5.30, budíček! Konečne! Veselosť. Radosť. Motivácia. Dobrá nálada. Muzika. Energia. Každé ráno vládnu v mojej izbe. Potrebujem asi hodinku, aby som sa dala do poriadku. Vstávam. Izbou sa ozýva Adam Ďurica: „Čo nedokážeš sám, to dokážeme spolu. Život nám nasadí tú najlepšiu školu...“ „Ouu ouu ooooh ooooh ooh oh, iba spolu,“ kontrujem s úsmevom. Je pondelok, najkrajší deň v týždni. Škola volá! Na posteli posedím 2-3 minúty, vdychujem úžasnú atmosféru rána, dopočúvam Adama a pritom premýšľam, do čoho sa dnes nahodím. Zapnem ešte ranný playlist na Spotify. Vstávam, obzerám sa... Mám najúžasnejšiu izbu na planéte!

Skriňa oblepená fotkami. Celé Slovensko na jednom mieste, aby som bola presnejšia! Táto je z Modry. Na fotke sa usmievajú moji kamaráti. Boli sme tam v tábore. Urobili sme vari 1000 fotiek. Všetci pekne vedľa seba v rovnakých čiapkách čakáme na program. Je mojou obľúbenou. Na druhý opäť ja a moji kamaráti na Slovensku. V teplých kabátoch, v čiapke,

niektorí so šálom na krku sa smežeme do kamery. Nevieť presne, kde sme tú fotku urobili, ale je naozaj milá. Na chvíľu som sa zamyslela. Vďaka škole, vďaka slovenčine mám mnoho úžasných zážitkov, kamarátov. Som šťastná! Môžem cestovať, spoznávať krajinu, kultúru, ľudí, jazyk.... Všetky tábory, všetky súťaže, všetky programy mi priniesli niečo nové, niečo cenné, niečo neopakovateľné....

Joj, ale som vo svojich myšlienkach zaletela kamsi príďaleko. Edina, škola! Do čoho sa dneska oblečiem? Vyťahujem najlepšie kúsky. Pôjdem v sukni! Ja a sukňa? Vyberiem ju, pančuchy a ružovú blúzku. Bomba! Obliekam sa, tichučko si spievam a tancujem. Som gymnazistka! Chodím na gymnázium tu v Békešskej Čabe! Vlasy nechám rozpustené. Dnes fakt vyzerajú výnimočne dobre. Belavé, jemné kadere, ako ich mám rada. Dúfam, že to zbadajú aj ostatní v triede. Do tašky vložím peračník, papiere zo slovenčiny a knihu na národopis.

Moje obľúbené predmety. Na slovenčine by som rozprávala od začiatku až do konca hodiny. Nemôžem! Ešteže existujú prestávky. Čas pokecať s učiteľmi i niekoľkými kamarátkami po slovensky. Som na seba pyšná! Viem sa celkom pekne vyjadriť aj v cudzom jazyku.

Hodina slovenskej vzdelanosti, teda národopisu, zdroj informácií o minulosti Slovákov. Moja obľúbená téma: Slováci na Dolnej zemi. Na rukách mám husiu kožu. Aj moji predkovia boli Slováci. Viacerí žili tu, v okolí Békešskej Čaby. Ich tradície, slávnosti, spôsob života sú naozaj veľmi zaujímavé. Radi sa o tom rozprávame v triede so spolužiakmi.

S takýmito myšlienkami som dala papiere a knihu do tašky. Posledný pohľad do zrkadla. Okej, som hotová. Pozerám sa na hodiny. 6.30. Aká som presná!

Vyjdem zo svoje izby. Tichučko, ako sa len dá, rodina ešte spí. Umyjem si zuby, zvrťam sa na hudbu, ktorá mi znie v ušiach. Všetko mám pripravené. Z chladničky vyberiem jedlo na dnes. Rýchlo sa oblekam. Topánky, kabát, čiapka. Aspoň 3-4 vrstvy šiat. Nechcem, a ani nemôžem prechladnúť. Keď som chorá, musím zostať doma. Bez školy som stratená! Mame napíšem krátku poznámku: „Odchádzam do školy. Návrat podvečer.“ Každé ráno, hlavne keď je pekne, idem na bicykli. Otváram dvere, cítim čerstvý vzduch. Tichučko za sebou zatvorím. Na telefóne zase spustím hudbu. Tašku hodím do košíka na bicykli. Je 6.37. Ešte mám 3 minúty vychutnať si hudbu. Nahlas si spievam. Pesnička sa končí, a aj mobil končí v taške. Naskočím na bicykel a vydám sa na úžasnú cestu. Mám 30 krásnych minút na to, aby som obdivovala prírodu a okolie, vychutnala si ranný ruch nášho mesta. Pondelok ráno, všetko okolo je nádherné! Tráva, kríky, stromy, budovy, vtáci... Ľudia sa ženú do práce. V aute zbadám našu triednu, kývam jej s úsmevom od ucha k uchu.

O chvíľku sa dostanem do školy. Už ju vidím! Zrýchlim... A vpálím rovno do brány! Som tu! Zaparkujem bicykel a približujem sa k dverám. Za tými dverami je prameň mojej radosti!

Potknem sa. Hlava ma strašne bolí. V ušiach sa mi ozýva nejaký nepríjemný zvuk. Som zmätená.

Pomaly otvárať oči. Som vo svojej izbe? Obzerám sa. Zvuk vychádza z môjho telefónu. Stačila chvíľka, aby som všetko pochopila.

Nie! To snáď nie je pravda! Neverím! To je môj nenávidený budík. Už je 7.55. Onedlho nám pani učiteľka pošle link na online biológiu. Nechce sa mi vstať! A načo?! Opäť jeden deň, ktorý strávim doma pred počítačom. Bože, prečo? Prečo si mi zoslal taký živý, uveriteľný sen a teraz toto...! Chcem sa doň vrátiť! V tom sne bolo všetko práve tak, ako má byť. Každé ráno som bola plná energie, tešila som sa do školy. Vždy nové zážitky. A teraz?

*Edina Csajbók, 16. ročná, Slovenské gymnázium, ZŠ, MŠ a kolégium,
Békešská Čaba, Maďarsko*

Osobitná cena poroty v 4. kategórii:

Noc na Lomničáku

Zvonenie budíka oznámilo, že je čas vstávať. Všetky veci potrebné na dnešnú túru, sme si pripravili ešte včera. Naším cieľom bude dnes Lomnický štít. Do Tatier chodíme veľmi radi. Najčastejšie na jar alebo v jeseni. Vždy si donesieme odtiaľ množstvo zážitkov. Dnes ideme len dvaja. Ocko a ja. Môj malý brat ochorel, a tak mamka s ním musela zostať doma.

Cesta nám ubiehala výborne. Celý čas sme sa s ockom rozprávali, spomínali na spoločné výlety a smiali sme sa. Tešili sme sa na túru, na fantastické výhľady. Táto túra bola výnimočná aj tým, že sme mali spať jednu noc na Lomnickom štíte. Bol máj, počasie bolo úplne ideálne. Bolo bezvetrie, svietilo slniečko, na oblohe ani mráčika.

Keď sme dorazili do Tatier, auto sme zaparkovali v Tatranskej Lomnici a zeleným turistickým chodníkom sme sa vybrali na Skalnaté pleso. Prekvapilo ma, koľko veľa ľudí sme stretli cestou hore. Chvíľami sme sa zastavili a obdivovali okolitú prírodu. Tešili sme sa, že po čase opäť dopraje našim pľúcam trošku čerstvého tatranského vzduchu. „Dorka, pridaj, aby sme stihli poslednú lanovku na Lomničák!“ volal na mňa ocko, keď som na chvíľu zastala a robila si selfička pri jednej skale. Wau, už vidím, ako mi budú baby závidieť, keď im ukážem tieto fotky. Odložila som mobil a pridala som do kroku. Asi po troch hodinách stúpania sme zbadali, že náš prvý cieľ máme

takmer na dosah ruky. Skalnaté pleso nás privítalo malým eko-mini parkom s drevenými sochami a Svišťou krajinkou. Z terasy reštaurácie sme si chvíľu vychutnávali krásny panoramatický výhľad. Bol už pokročilý čas, preto naše rozjímanie sme museli prerušiť. Prešli sme ku lanovke, ktorá nás vyviezla rovno na Lomničák. Počas jazdy mi ocko povedal, že je to unikátna lanovka, pretože jej prevýšenie je viac ako 800 metrov. Ako sme stúpali stále vyššie a vyššie, so zatajeným dychom som sledovala mohutné skaly, ktoré sme cestou hore míňali. „Tak, a sme tu,“ povedal ocko. Z lanovky sme prešli rovno do chaty, ktorá je postavená priamo na skale. Tu sa nachádza aj reštaurácia s hotelom. Výhľad, ktorý sa nám naskytol, sa jednoducho nedá opísať. Úzkym chodníkom sme sa prešli k vyhladke. Pred nami sa rozprestierali Tatry a široké okolie ako na obrázku. Vraj, keby sme mali ďalekohľad, dovideli by sme v ten deň až do Maďarska. Čarovná atmosféra spojená so západom slnka, úplne jasná viditeľnosť doďaleka a ničím nerušené ticho. V jednom momente som mala pocit, že sa okolité tatranské končiare dotýkajú neba. Obidvaja sme cítili, ako nás oblieva pocit šťastia a radosti. Ubytovali sme sa v tomto malom vysokohorskom hoteli. Jeho názov „Dedo“ ma aj trochu rozosmial. Po vynikajúcej večeri nám ujo Peter, ktorý tu pracoval, porozprával zaujímavé príhody. Počas jeho rozprávania mi tak napadlo, aké to tu môže byť, keď je búrka. „Nuž, moja, je to tu riadne peklo,“ s úsmevom dodal ujo Peter. Keby mi vtedy povedal, že to „peklo“ zažijem na druhý deň, asi by som sa mu vysmiala.

Na druhý deň ráno, v dohodnutom čase, sme išli s ockom na raňajky. Ujo Peter nás vítal so širokým úsmevom a volal: „Ktože to chcel vedieť, ako je to tu, keď je búrka?“ Pobežla som ku vchodovým dverám. Ani vo sne by mi nenapadlo, že počasie sa môže tak rýchlo zmeniť. Včerajší takmer letný deň vystriedala úplná zima. Všetko okolo prikryvala hrubá vrstva čerstvého snehu a k tomu ešte zúrila víchrica. „Ako pôjdeme dole?“ opýtala som sa potichu a moje ústa ešte stále ostávali otvorené v nemom úžase. „Žiaľ, dnes nie. Lanovku pre veľký vietor museli zastaviť,“ dodal pokojným hlasom ujo Peter. Moju včerajšiu radosť a nadšenie vystriedal strach a panika. Ocko s ujom Petrom ma upokojovali, že všetko bude v poriadku. Vystrašená bola aj mamka, keď sme jej zavolali, že náš pobyt na Lomničáku sa predĺži. Našťastie len o jednu noc. Na ďalší deň, keď víchrica trochu ustala, zobrali nás pomaly, ale bezpečne lanovkou na Skalnaté pleso a odtiaľ sme sa po známom turistickom chodníku vrátili až k nášmu autu. Nuž, noc na Lomničáku - zážitok na celý život. Kto nezažije, ten nevie.

*Dorka Blázsek, 8. ročník, Maďarsko-slovenská dvojjazyčná národnostná škola
a internát, Nové Mesto pod Šiatrom, Maďarsko*

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Zabíjačka

Dom, v ktorom bývam, má viac ako 100 rokov. Pred našim domom a tiež za našim domom sú postavené rovnaké dva domy, ako je náš. Môj dedo hovorí, že v týchto troch domoch bývali v minulosti traja bratia Čániovci. Keďže nevlastnili mnoho zemí, na konci každého dvora mali postavené chlievy a chovali plno ošípaných. Samozrejme, kŕmili ich na predaj, ale aj pre svoje potreby *zabíjačky* (zakáľacky). Aby predali vykŕmené ošípané, tzv. mangulice, museli ich zaviezť na vozoch až do Budapešti, ale samé *zabíjačky* sa konali doma.

Môj dedo mi porozprával, ako to bolo na tých *zabíjačkách*. Včasráno sa zhrnula mnohopočetná rodina v dome, kde boli pozvaní niekoľko dní pred *zabíjačkou*, a predtým, ako začali robiť, prebudili sa pálenkou, ako hovorili, „umyli si oči“ a pochutnali si na raňajkách. Bola tam prichystaná tlačienka - *brezák*, kyslá kapusta, čerstvý domáci chlieb a suchá údená klobása, aby *zabíjači* vedeli, akú klobásu majú urobiť. A potom už sa to začalo. Najprv s veľkým kvikotom *zarezali* jednu ošípanú, obarili vriacou vodou v drevenom koryte a nasledovalo *opaľovanie slamou*. Srst z ošípaných sa využila na mazanie sedliackej pece spolu s blatom alebo sa predala na štetky. Opaľovanie slamou nebolo také jednoduché, ako sa neskoršie konalo plynom. Niekedy, keď koža na ošípanej praskla, *zamazala* sa blatom, aby sa oheň ďalej nešíril. Pomôcky na naprávanie ohňa a slamy boli vlastne palice využité z konopí. Zaujímavosťou a žartom bolo, že kto zmeškal na *zabíjačku*, dostal opaľovať klát z dreva. Keď pochopil, že robia z neho žart, rozhneval sa a odišiel domov. Keď boli ošípané umyté od tej *zhorenej* slamy, nasledovalo tzv. rozoberanie mäsa z ošípanej, krájanie a mletie. Potom už nasledovala i ženská práca s umývaním čriev. Najprv sa umývali tie hrubé a potom aj tenké črevá. Na to používali vápno a cibuľu. Museli byť veľmi čisté a tá práca potrvala a bola namáhavá. Najhoršie bolo to, že bolo tuhé chladno, veľké mínus teploty, keď nepríjemne primŕzali jemné prsty. Medzičasom bol aj obed a varila sa rascová polievka – *rostouka* a *krumple na ťapši*. Keď sa všetci posilnili, zohriali sa trochu a oddýchli si, na rade bola výroba *klbás* - klobás. Síce sa nerobilo toľko klobás ako dnes, ale boli štipľavé z petrovskej mletej papriky. Možno to boli začiatky dnešného brendu Petrovskej klobásy. Keď sa dobre vymiešané mäso dalo, vlastne *nadialo* do čriev, poviazali ich motúzmi, za každou piatou klobáskou sa muselo popiť si. Buďto pohár vína alebo pohárik pálenky. *Zabíjačka* nemohla prejsť ani bez tzv. *drďákov*. Boli to niektorí susedia alebo priatelia, ktorí si obliekli staré kabanice, natreli si sadzou z pece tváre, aby ich nespoznali, a prišli rozveseliť *zabíjačov*. Trochu si aj zatancovali, zažartovali a samozrejme aj niečo za to dostali.

Koniec *zabíjačky* však ešte vtedy nebol. Uvarený bol *brezák* – tlačienka, ktorá sa dala do umytého žalúdka z ošípanej, ešte sa i *škarke* vypráždili z pokrájanej slaniny vo veľkej *katlani*. Klobásy sa *pokvačkali* na palice a vyvesili na prievan dozajtra. Nasledovalo už potom iba údenie klobás, slaniny a *brezáku* v *kedare* – udiarni, ale to sa už robilo nasledovný deň po *zabíjačke* a trvalo niekoľko dní. Sama *zabíjačka* sa končila večerou. Schystaná bola *sárma* a upražená svieža klobása. Koláčov nebolo neúrekom ako na dnešnej *zabíjačke*. Pochútkou boli iba sadlové koláčiky. *Zabíjačka* trvala niekedy aj do rána pri hre s kartami mužov a upíjaní pálenky a klebetení žien, ako i v detskom hraní.

U nás doma každoročne býva tiež *zabíjačka* a to vždy v zimnom období. Je to trochu inak, ako mi porozprával dedo, modernejšie a ľahšie. Som hrdá, že si moji starí rodičia a rodičia zachovali aspoň nejaké kúsky obyčajov a tradícií z minulosti a mám nadej, že si aj do budúcnosti budeme spomínať na *zašlé* časy.

Jana Čániová, 6. ročník, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Petrovská pálenica

Ako ôsma generácia po narodení môjho prvého predka na Dolnej zemi sa cítim veľmi hrdó. Patrím do rodiny Čániovcov, ktorá medzi prvými prišla na Dolnú zem a priviedla i prvých osadníkov do Báčskeho Petrovca.

O mojich predkoch síce neviem mnoho povedať, ale viem z ústneho rozprávania mojich starých rodičov a rodičov, ako to voľakedy bolo, pokiaľ siaha ich pamäť. Nebudem písať o prvom narodenom Matejovi z rodiny Čániovcov, lebo žil dávno a o ňom by mi nemal kto už porozprávať. Môj dedo mi však porozprával o svojom prastarom otcovi, čiže o mojom praprastarom otcovi. Narodil sa tuná v Báčskom Petrovci, ale keďže v tom období život nebol ľahký u nás, rozhodol sa vrátiť späť za jeho a našimi predkami na Slovensko do Kráľovho Brodu. Je známe, že tam mal liehovať a dosť rokov sa mu tam dobre darilo v práci. Zoznámil sa tam s jednou mladou dievčinou, s ktorou sa i oženil a po čase sa vrátili spolu do Petrovca. V Petrovci už liehovať nemal, ale vtedy okrem poľnohospodárstva sa ľudia zaoberali aj výrobou hodváb. Na každom dvore rástol veľký počet stromov morúš a pestovali sa *priadky morušové*, ktoré vyrábali hodváb stravovaním sa lístím zo stromu moruše. Samozrejme, každé ráno sa zbierali plody z morúš a páčila sa pálenka, tzv. *morušovica*. Liehovať – alebo ako sa u nás volá – *pálenicu* prastarý dedo nemal doma, ale domácu pálenku páčil v lokálnej pálenici. Dnes už moruše je zriedkavo možné vidieť na dvore, ale sa môžem pochváliť, že vôňa

ovocia a pálenky sa znova cíti na našom dvore. Túžbou môjho otca už veľa rokov bolo kúpiť si medený kotol na pálenie pálenky. Domáca pálenka je len domáca a najlepšie je vyrobená v domácej atmosfére, neraz som počula hovoriť o tom môjho otca. A máme i veľký a bohatý ovocný sad v *humne*. Vlni sa mu to aj podarilo. Rozmýšľala som o tom, či je možné, že niečo v krvi môjho otca zostalo po predkoch? Myslím si, že zostalo. Aspoň láska k páleniu domácej pálenky, aj keď pálenku skoro ani nechutná. Predsa má radosť, keď môže niekoho ponúknuť vlastnou pálenkou alebo hoci potešiť darčekom na narodeniny alebo meniny, veď fľaša *litrouka* domácej pálenky je zlata hodná, ako sám hovorí, nie ako tie *ofarbenie* litrovky, ktoré sú vyrobené v továrni a predávajú sa v obchodoch. Dedo mi porozprával aj jeden príbeh z pálenice ešte za čias Rakúsko-Uhorska. Vtedy v dedine boli maďarskí vojaci, tzv. *periaši*. Na veľkých klobúkoch mali vtáčie perie a stadiaľ im pridali aj pomenovanie. Práve tí vojaci išli po domoch a brali ľuďom všetko, čo mohli. Jeden majster páleníčiar, aby mu nezobrali pálenku, ktorej bolo veľmi mnoho, nalial ju do drevených sudov na dvore, ktoré sa *zapúčali*, aby z nich nevytekalo víno alebo kvas. Celá pálenica voňala pálenkou a vojaci pálenku nenašli. Stačilo iba, aby zmočili prst do suda na dvore, ale to sa nespamätali urobiť. Mysleli si, že tam je iba voda. Páleníčiar bol veľmi šťastný, že nezostal bez pálenky. V páleníciach sa odohrávali aj iné diania. Spev, hudba, niekedy aj tanec, ale keď boli ľudia poriadne podnapití, bývali aj bitky.

Vždy pozorne sledujem celý proces výroby pálenky. Od chystania ovocia na kvas, kysnutia kvasu, nalievania do kotla a výtoku hotovej pálenky. Je to zložitý proces, ale veľmi zaujímavý. Som hrdá, že moji prarodičia, starí rodičia chránili obyčaje a tradície od zabudnutia a že od toho neodstupujú ani moji rodičia. Ktovie, možno budem i sama pokračovať v tejto činnosti v budúcnosti.

Marína Čániiová, 8. ročník, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Keď môj dedko chodil do školy

V našich krajoch Slováci žijú už viac ako 200 rokov. Zachovávajú si svoj materinský jazyk, kultúru, tradície, obyčaje, ľudový kroj. Aj ja chodím do slovenskej školy a učím sa po slovensky. Som rád, keď sa naučím nové slovo, zaspievam si slovenskú pesničku alebo si s pani učiteľkou pozrieme slovenský film pre deti. Cítim sa tam dobre, lebo naša učebňa je moderne vybavená a plná mojich kamarátov.

Keď som s dedkom sám, rozprávam mu o mojej škole, o tom, ako sa učíme a on len vytreští oči. Akoby mi neveril. Zahľadí sa do diaľky a zaspomína si na dávne časy, keď sám bol žiakom.

„Vtedy v Pivnici neexistovala budova školy. Výučba prebiehala na viacerých miestach v dedine. Nechodili všetky deti do školy, niektoré museli zostať doma pomáhať rodičom, iné žili na salaši a často sa nemohli dostať do školy. Zo salašov chodili pešo, po blate aj po snehu. Neraz sa museli z domu pohnúť, kým ešte bola noc a v noci sa aj zo školy vracali. Ak mali šťastie, niekto ich zobral na koč alebo na koňa.

V škole sme sedeli vo veľkých drevených laviciach. Písali sme na drevené tabuľky kriedou. Keď už na tabuľke nebolo miesto, zotrelí sme to a písali niečo nové. Nemali sme zošity, ceruzky, pastelky a iné pomôcky od výmyslu sveta. Učiteľ nám rozprával, písal na tabuľu a to bolo všetko. O lepšom sme nevedeli. Žiadne učebnice, počítače, projektory... To, čo sme si zapamätali na hodine, to bolo to.

Učiteľ bol prísny. Báli sme sa ho. Keď sme nespravili domácu úlohu, boli sme potrestaní. Museli sme kľačať. Neraz sme dostali prútom po prstoch či po dlaniach alebo nám učiteľ vyťal po zadku. Kým učiteľ niekoho trestal, my ostatní sme sa nesmeli ani hnúť, lebo by sme dostali aj my.

Ráno, keď som sa chystal do školy, nerozmýšľal som pol hodiny, čo si oblečiem. My chlanci sme nosili vyprané, ošúchané, často aj zaplátané a krátke nohavice, dievčatá chodili v kroji. Dlhé sukne sa im plietli medzi nohy. Na nohách sme nosili bačkory, drevené cokule naplnené slamou, vynosené sedliacke topánky. Niekedy sme sa za to hanbili.

Detí bolo veľa. Zo začiatku sme ani neboli podelení na ročníky, nebolo nadostač učiteľov. Všetci sme sa učili spolu, starší aj mladší. Ako to učiteľ zvládal, neviem. Neskoršie nás delili do tried, lebo v jednej generácii bolo aj viac než 120 detí. Nikomu nebolo ľahko, ale aj tak...boli to pekné časy. Kolkí ste dnes v triede?“

„Dvadsaťjeden“, odpovedal som dedkovi.

„No... to je smutné“, povedal.

Zdalo sa mi, že sa mu v očiach zaleskla slza. Už som sa ho na nič nepýtal.

Teo Čítanov, 4. ročník, ZŠ 15. októbra, Pivnica, Srbsko

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Deti večnosti

„Ako dobre, že je možné zachrániť spomienky!“ – pomyslela som si, pozerajúc na starú fotografiu mojej babičky. Narodila sa na Zakarpatí, a preto má rusínsky pôvod ako aj moja matka a ja. Doma si chránime rodinné fotografie v albumoch. Ale táto stála v kuchyni. Zdá sa, že ju tam dali nedávano, pretože predtým som si ju nevšimla.

Napriek tomu, že fotografia bola urobená v čiernobielych tónoch, hneď upútala moju pozornosť. Prišla som bližšie, aby som si ju mohla lepšie pozrieť. Na fotografii bolo mladé usmievajúce sa dievča s krátkym účesom. Bola v ľahkých letných šatách jednoduchého strihu zdobených kvetmi. Pre nás by to bolo staromódne, ale na mňa pôsobí milo. Drží za ruky malé dieťa, zrejme ho učila chodiť. Okolo nich je vysoká tráva. Zdá sa, že to je v lete...

V tom momente prišla moja mamička a povedala: „Urobiť dobrú fotografiu je veľké umenie. Zachytiť moment a posúvať ho do budúcnosti... Moment, ktorý musel odísť do neznáma s časom, ostáva v pamäti a vidíme ho cez hmlu nových udalostí. Vďaka fotke vidíme ľudí takými, akými boli predtým, ako ich zmenil čas.“

S úsmevom som jej odpovedala: „Ja viem, že raz aj to, čo sa deje dnes, bude len príbehom. Aj naše fotografie sa stanú starými fotografiami a my všetci budeme pre niekoho mamou alebo otcom. Ale teraz to ešte nie je história, toto sa práve deje. Ja som tu a pozerám na fotku starej mamy i na teba, aké ste prekrásne. V takýto moment cítim, že pozeráme rovnako na všetko okolo, čo nás v údive zastavuje. Premýšľame, pozeráme si fotky, počúvame piesne, ktoré kedysi počúvali aj naši predkovia, kráčame spolu cestou s ľuďmi, ktorých milujeme viac, ako čokoľvek iné. A v tento moment cítim, že všetci sme časťou večnosti.“

Tatiana Daniuk, 9. ročník, IV. všeobecnovzdelávacia škola s prehĺbeným vyučovaním slovenského jazyka v Užhorode, Užhorod, Ukrajina

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Priadky

Dlhé zimné večery sú vhodné na trávenie krásnych chvíľ v spoločnosti iných ľudí. Zvlášť v minulosti, keď nebola súčasná digitálna technológia, nejestvovali sociálne počítačové siete. Dávno to už bolo, keď sa mládež

a aj celé rodiny, príbuzní a susedia *schádzali na priadkách*. Pracovali takto i v zimnom období, keď nemohli pracovať v poli, v záhrade a na dvore.

Priadky sa začínali v novembri v predzimnom období a končili sa na fašiangy pred príchodom jari. Bývali vždy u druhej a druhej rodiny, takže sa tu rôzni ľudia stretávali. Na priadky si ženy so sebou nosili *kolovraty* a *praslicu*, na ktorej sa nachádzali spracované a pekne vyhladené konope, čiže *kúdele*. Z nich usilovné ženské ruky priadli tenké nite, ktoré sa používali na tkanie *klinovníkov*, *plachtou*, *košelou* atď. Ručne si takto zhotovovali látku pre svoje potreby alebo i na predaj. Ženy si brali so sebou aj svoje malé deti, ktoré okolo obskakovali a hrali sa. Na priadky sa však najviac tešila mládež. Prenajímali si izbičku, obyčajne u starších ľudí, ktorí nemali deti a na ten spôsob si aj finančne dopomohli. Dievčatá na priadky začínali chodiť ako 14-ročné, ktoré sa už potom považovali za dievky. V závislosti od toho, z ktorého kraja petrovskej dediny boli, dievky sa delili na *Lukavčanke*, *Zabarke*, *Drozdiarke*, *Vrškárčanke*, *Novošorčanke* a iné. Každé mali svoje miesto v dome, izbičku, kde priadli. Priadky sa konali od pondelka do piatka každý večer. V sobotu boli doma, lebo sa kúpali a v tom období nemali kúpeľňu, tak bolo to trochu zložité, kým v nedeľu sa zase išlo do kostola a bol to nepracovný a oddychový deň. Dievky na priadky chodili s kolovratom a so spevom vchádzali dnu. Najprv prišli dievky a potom i mládenci. Dievky usilovne priadli tenké nite a mládenci si prišli obzrieť ich, zaliečali sa im, spolu si zaspievali a zažartovali. Často sa stávalo, že mládenec, keď sa mu dievča páčilo, ukradol jej *kúdelu*, ušiel s ňou von, aby dievča vybehlo von za ním a aby mohli byť trochu sami. Na priadky chodili aj mládenci z iného kraja, ak sa im tu niektoré dievča páčilo. No vtedy vedelo prísť k hádkam, lebo si mládenci svoje dievky strážili. Zvlášť vedelo prísť k hádkam, ak sa na priadkách núkala pálenka a víno. A priadky bez vína a pálenky by neboli poriadne priadky. Dievky vedeli aj po celé dni priasť. A keďže sa v každej izbe nachádzala sedliacka pec, nebolo zložité upiecť si *krumple na tápši*. A ak sa k tomu jedlo zavárané ovocie, nebolo im ťažko ísť si vypýtať. Ak jedna z kamarátok nebola medzi nimi a mala frajera, išli k tomu frajerovi s rozprávkou, že tá dievka je chorá a že sa jej žiada jesť *dunst* (zavárané ovocie). Flašku *dunstu* obyčajne aj dostali. Lebo voľakedy ste *dunst* dostali jesť, len keď ste boli chorí, a nie, kedy sa vám zachcelo. Keď sa priadky zakončili, mládenci často vyprevádzali dievky domov a tí smelí aj v *kutke* pred domom pri zaliečaní sa pokúsili *uchytiť* bozk od dievčata.

Priadky boli hlavným pobavením pre mládež. V Petrovci zanikli okolo roku 1962, avšak príhody z *priadkov* ešte stále žijú, ale bojím sa, že aj tie zaniknú. Priadky sú odrazom života našich predkov, ktorý bol ťažký, chudobný, ale zároveň šťastný a úprimný.

Igor Ferko, 8. ročník, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Slovenské halušky na Čabe

Slovensko a halušky patria jednoznačne k sebe. A hoci Békešská župa je od Slovenska dosť ďaleko, predsa ich tu máme. Dostali sa sem vďaka Slovákom pred vyše 300 rokmi. Tí priniesli so sebou jazyk, svoje tradície, zvyky. K tomu patrilo varenie halušiek. Príbory boli v každej roľníckej domácnosti, ale nie také, ako používame teraz, stačili i drevené lyžice. Keď pred ne postavili poriadne plnú misu halušiek, roľnícky dom bol plný šťastia. Preto často varili halušky. O týchto zvykoch som sa rozprávala so starou mamou, ktorá býva blízko Čaby v obci Kondoroš a je hrdou Slovenkou žijúcou na Dolnej zemi. Halušky rada varí dodnes a my ich radi jeme.

Podľa nej sa jednoduché ingrediencie na halušky našli a nájdu v každom dome. Stačí kilogram múky, štyri vajcia, jedna lyžica soli, voda. A aj nástroje na varenie halušiek: veľká miska na miešanie, ostrý nôž na rezanie, válok, lopár.

V Kondoroši a jeho okolí sa často varili halušky a často varia i teraz. Stalo sa to aj cez všedné dni, ale sobota bola kedysi vždy dňom na varenie halušiek.

Najčastejšie sa robili kapustové, cesto bolo rozrezané na šírku alebo nakrájané na kocky. Okorenili, osolili, dali červenú papriku. Boli domácnosti, kde to robili s cukrom.

Tvarohové halušky vyrábali so soľou a s kravským syrom, cesto tiež rozrezali na šírku alebo na kocky. Navrch dali kyslú smotanu.

Bryndzové halušky boli ochutené silným tvarohom, cesto vtedy nakrájali natenko.

Babrilové halušky podľa starej mamy boli zaliate krémom z mlieka a múky, ten priliali na cesto.

Všetky tieto halušky sú však z nakrájaného cesta, skutočné halušky, aké som jedla na Slovensku s bryndzou, sa tu nerobili. A tvary cesta? Čo sálaš, to tvar. Každý mal svoje obľúbené.

V zemi okolo domov boli zemiaky vždy. A preto často robili zemiakové halušky. Uvarili zemiaky, potom pretlačili, osolili a pridali korenie. Opekali na cibuľovom tuku a potom zmiešali s uvareným cestom. A mohli jesť.

V každej domácnosti chovali sliepku. Tak vždy bolo i vajíčko. Preto robili často vajcové halušky. Rozbili vajce a osolili. Uvarili cesto, nakrájali na tenko a zmiešali s vajíčkami. Upekli to a potom jedli.

Keď robili makové halušky, nakrájali cesto na tenko, pridali mak, práškový cukor alebo med. Robili to aj so strúhankou, opekli strúhanku, pridali cukor a posypali na cesto. Bolo to veľmi chutné aj s orechmi.

Eudia tu milovali halušky! V Sarvaši napríklad aj na Štedrý večer nesmeli chýbať na stole. A chutné boli i vtedy, keď sa kapustové, tvarohové a bryndzové na druhý deň piekli na pekáči v peci.

Varenie halušiek nie je ťažké, ale časovo náročné. Po miesení cesta robili menšie bochníčky. Z kilogramu múky urobili bochníčky tri. Tieto natiahli natenko, potom, podľa toho, aké halušky chceli, dorobili. Vývarili v horúcej vode. Po uvarení dali na halušky tuk, aby sa cesto nespojilo. Potom pridali to, čo práve mali: tvaroh, bryndzu, mak...

Dávno sa dali halušky do ozdobnej misy. Misu dali na stred stola, rodina sedela okolo stola, jedli spolu. Jedli drevenými lyžicami alebo vidličkami.

Počas ťažkej práce sa muselo na obed uvariť aj niečo iné, lebo halušky boli ľahko stráviteľné. V okolí Kondoroša na sálašoch sa s haluškami varili aj polievky. Aj to bolo veľmi chutné. Časť uvareného cesta odložili nabok. Cibufu opiekli na tuku, okorenili červenou paprikou a soľou, potom naliali vodu. Priviedli do varu. Halušky sa zamiešali do vody. Polievkou doplnili haluškový obed.

Všetko toto robili gazdinky. Pretože to bola práca náročná na čas, varili halušky v sobotu, lebo vtedy gazdinky nepracovali na poli. Keď babky bývali s rodinou, aj ony pomohli variť. Pretože sa často varilo aj v 10 hrncoch, aj deti pomohli. Pri miesení, ťahaní a veľmi opatrne pri rezaní. Varenie a pridanie príchutí bolo záležitosťou dospelých.

Varenie halušiek sa medzi slovenskými obyvateľmi Južnej Veľkej maďarskej nížiny zachovalo až dodnes. Len spôsob a čas prípravy sa zmenil. Porekadlo tu však medzi Slovákami platí dodnes: „Ak sobota, tak halušková robota.“

*Hana Krajcovicz, 8. ročník, Slovenské gymnázium, ZŠ, MŠ a kolégium,
Békešská Čaba, Maďarsko*

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Prečo mám rada slovenčinu, prečo mám rada Slovensko

Ahoj, volám sa Viana, bývam v Josipovci Punitovskom a som žiačkou 8. triedy. Po slovensky viem rozprávať odmalička. Cez letné a niekedy aj zimné prázdniny chodievam na Slovensko. Pravidelne odchádzame s rodinou navštíviť moju babičku a príbuzných, ktorí tam žijú.

Preto sa mi stále zdá, akoby som mala dva domovy. S tým rozdielom, že v Chorvátsku nemám až tak veľa príbuzných, ale preto tu mám veľa priateľov, s ktorými sa kamarátim. Na Slovensku je to zase iné, pretože tam mám veľa

príbuzných, ale nie až tak veľa priateľov. Kamarátim sa hlavne s niekoľkými priateľmi z babičkinej ulice.

Keď nastúpilo obdobie pandémie, všetko sa zastavilo a akoby sa všetko obrátilo naruby. V tých prvých mesiacoch korony život v Chorvátsku zmeravel. Samé zákazy, izolácie a púste ulice. Pocity sklúčenosti, osamelosti, strachu... Bolo to veľmi ťažké obdobie, pretože mi chýbali priatelia.

Ale keď som minulý rok odišla na Slovensko, tam som sa zrazu cítila slobodná a šťastná. Keď som tam vlni bola cez letné prázdniny, zoznámila som sa aj s mnohými novými priateľkami a priateľmi, neustále sme chodievali na rozličné výlety. Prvé miesto, kam sme išli, boli Jánošíkove diery. To bola nádhera! Objavila som takú prírodu, o akej som dovtedy ani neslýchala.. A k tomu ešte krištáľovo čistá, priehľadná voda, čerstvý vzduch a vtáčiky, ktoré spievali ostošest. Preto mi bolo veľmi smutno, keď prišiel čas na návrat domov.

Počas minulých Vianoc sme pre koronu nemohli vycestovať na zimné prázdniny k babičke a to mi bolo veľmi ľúto. Vďaka vymoženostiam techniky počas vianočného obedu boli sme všetci spolu, mali sme rodinný videohovor. Ale nebol to taký skvelý zážitok, ako keď sme naozaj všetci spolu. Predsa, som si vedomá, že teraz tak musí byť a že je zo všetkého najdôležitejšie, aby sme všetci zostali zdraví.

Tento rok je môj posledný školský rok na základnej škole, a preto uvažujem, na ktorú strednú školu sa zapíšem. Rozmýšľam aj o možnosti študovania na Slovensku, moji príbuzní zo Slovenska mi hovoria, že je aj tam mnoho kvalitných stredných škôl. Viem, že by študovanie vyžadovalo dosť námahy a snaženia, bola by to veľká zmena začať študovať po slovensky, na slovenskej škole. Ale čím viac o tom rozmýšľam, tým viac sa mi idea páči. Myslím si, že by to bola veľmi dobrá skúsenosť. A viem aj to, že keď niečo veľmi chcem, tak to zvládnem.

Viana Labaková, 8. ročník, ZŠ Josipa Kozarca, Josipovec, Chorvátsko

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Čajakovci – Zypa Cupák v súčasnosti

Po Čajakovcoch v Báčskom Petrovci zostali stopy aj v súčasnosti. Základná škola v Báčskom Petrovci bola roku 1958 pomenovaná menom Jána Čajaka - učiteľa, spisovateľa, publicistu a veľkého humanistu. V tomto roku si pripomenieme 40. výročie smrti taktiež spisovateľa, taktiež Jána Čajaka, ktorý bol jeho synom. Svoje prvé štyri desaťročia života strávil tu v našom

slovenskom Holandsku (Nederland – Dolná zem), čiže na Dolnej zemi. Bol profesorom na gymnáziu v Petrovci a taktiež aj prekladateľom juhoslovanskej literatúry na Slovensku. V prvej fáze prevažuje v jeho tvorbe humoristická próza, v ktorej svojou jedinečnosťou vyniká román *Zypa Cupák*.

V románe sa hovorí, ako bohatému sedliakovi Ďurovi Sirákovi poštár doniesol neočakávaný list, na ktorom bolo napísané cudzie meno Zypa Cupák. Ďuro si myslel, že je to meno nejakého žandára Albánca, a preto vyslal ženu do policajtskej stanice. Tam sa jej žandár snažil vysvetliť, že je to cyrilika a nie latinka. Také omyly sa stávali aj pozdejšie v našej dedine. Osobne som ich zažil. Toho letného dňa som prišiel domov zo školy, bol som unavený a uličná brána bola zamknutá. Školskú tašku som zhodil na zem a snažil som sa z nej vybrať kľúče. Prehrabával som sa vo veciach, no kľúče som nenašiel. Natrafil som len na Rubikovu kocku a tak som zostal sedieť vonku pred uličnou bránou. Riešenie *Rubikovej kocky* je jedna z vecí, ktoré sa zdajú také ťažké. Nuž začal som cvičiť, kým to nezvládnem so zatvorenými očami. Cvičiac môj obľúbený koníček, začul som hulákanie, obzrel som sa vôkol seba a zočil som človeka, ktorý sa nachádzal pred bránou. Šiel som k nemu dúfajúc, že mi nosí kľúče. Bol to mrzutý poštár, podal mi list, ktorý som mu okamžite schmatol z rúk. On mlčky vysadol na bicykel a aj napriek letnej horúčave pokračoval s doručovaním poštovej zásielky. Na obálke môjho listu písalo: Matej Марчок (Matej Marčok). Skúšal som rozlúštiť, čo to znamená. Nakoniec som prišiel na to, že tam píše po anglicky: Matej Map 4(for) OK. Zamyslel som sa nad tým, čo by to malo znamenať. Po krátkom váhaní rozhodol som sa hľadať OK. Dlhو som premýšľal, kde a ako môžem nájsť tie dve písmená. Šiel som prezrieť odpadkový koš pred našim domom s nádejou, že sa tam niečo nájde, a predstavte si, našiel som tam odpadky! Nič z toho ma neupomínalo na OK, ani tvarom ani rečou. Chcel som ďalej pátrať, ale neviem ani ako, ibaže som sa ocitol na zemi. Prečo? To preto, že sa mi susedova mačka zaplietla do nôh. V hlave sa mi ozýval cvengot, no nielen v hlave, ale aj v pravom vrecku nohavíc. Nakoniec som z OK našiel len K-key, čiže kľúče. Ešte dlho som nevedel, prečo mi zaslali taký záhadný list, pokým som sa nestretol s komiksmi, z ktorých som sa naučil aj cyriliku.

Tu na Dolnej zemi žijeme v prostredí, v ktorom sa dve písma (latinka a cyrilika), viacej jazykov a viacej kultúr navzájom prepletajú a ovplyvňujú. Dnes vďaka neúnavnej práci Čajakovcov si lepšie rozumieme, sme si bližší a možnože niektoré zypacupákovské omyly časom pochopíme a nad nimi sa schuti zasmejeme.

Matej Marčok, 7. ročník, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Asociácie na Zuzku Medvedovú

Som Slovenka. Slovenský jazyk je môj materinský jazyk a mám ho rada. Slovenčina, ktorou hovorím doma, v škole, mimo školy, v rodine bližšej a ďalšej, v obchode, reštaurácii, je pre mňa samozrejmosťou. I keď žijem v inojazyčnom prostredí a v inom štáte, slovenský jazyk je pre mňa ten prvý. Po slovensky rozprávam, čítam a snívam. Áno, je to jazyk aj v mojom sne.

Tu vo Vojvodine je slovenský jazyk jeden z úradných, ktoré sú štátom uznané. A to ma veľmi teší a som na to hrdá. Na tomto území sú narodené naše osobnosti, ktoré sú dôležité pre naše dejiny.

Slovenka, ktorá sa narodila v našej osade a bola prvá akademická maliarka, je Zuzka Medvedová. Zuzka je naša významná osobnosť a v tomto roku zaznamenávame 125 rokov od jej narodenia. Je zaujímavé, ako sa mladé dievča v dedinskom prostredí a z roľníckej rodiny dostalo na štúdium do Záhrebu a do Prahy a získalo tak titul prvej akademickej maliarky slovenského pôvodu. Zuzka od malička kreslila, cvičila si ruku a maľovala všetko vôkol seba. Dnes máme príležitosť vidieť jej práce v galérii, ktorá nesie jej meno. Zuzka maľovala kvety, práce v poli a asi najkrajšie sú jej portréty. Maľovala portréty členov rodiny, významných osobností a zo svojej práce sa živila. To, čo namaľovala, predala, a tak sa jej umenie šírilo. Žila v Báčskom Petrovci a na Slovensku. Pochovaná je na petrovskom cintoríne.

Teší ma, keď vidím slovenskú svadbu v Petrovci, olejomalbu, na ktorej znázornila sestrinu svadbu, okamih, keď sa sestra líči s rodičmi a rodinou. Tiež sa mi páči olejomalba Petrovskej dievča v kroji, lebo má krásne červené „koleso“ (ozdobu) na hlave a príjemný úsmev. Očarujúce sú Zuzkine orgovány. Maľovala ich v rôznych farbách a odtieňoch. Orgovány boli jej obľúbené kvety. Mala som príležitosť vidieť Zuzkine kresby. Tie sú nádherné, presné a reálne, akoby to boli fotografie. Možno som aj ja preto začala kresliť ceruzou. Zuzka ma inšpirovala.

Slovenský jazyk, Slovenka, Vojvodina, umenie, Slovensko. Sú to asociácie na Zuzku Medvedovú.

Petra Pintírová, 7. ročník, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Čestné uznanie v 4. kategórii:

Prečo mám rád slovenčinu?

Slovenčinu milujem, samozrejme, že ju milujem. Je to, ako keby sa ma niekto spýtal, prečo milujem mamu a otca alebo sestry a brata, starých rodičov.. Moja rodina je pre niekoho nezvyčajná a pre mňa je super. Môj otec je Slováčok a mama Ukrajinka, obaja sa narodili v Chorvátsku, našej milovanej vlasti. A my stále spomíname na našu dávnu vlasť – Slovensko a Ukrajinu. Pestujeme kultúru a zvyky oboch národov, spievame slovenské a ukrajinské piesne, vyšívame ľudové motívy, vyrábame ľudové ručné práce z drôtu, bábiky v ľudových krojoch a tradičné kraslice. Slovenčinu sa učím v škole, po slovensky rozprávam s otcom a starou mamou, Slovenkou zo Slovenska, a s mamou sa rozprávam po ukrajinsky. Zatiaľ mi to nejde, ale snažím sa a učím sa.

Na Slovensku som bol krátko, lebo tam mám ešte príbuzných, brata a sestru mojej starej mamy, ich deti. Tam sa mi naozaj páčilo. Rád počúvam moju starú mamu, keď mi rozpráva o Slovensku, kde vyrastala, chodila do školy. Možno ma niekedy v budúcnosti život zavedie na dlhší čas na jej rodné Slovensko. Ktovie, veď aj moji predkovia prišli do Chorvátska z diaľky a boli statoční. Som na nich hrdý a som hrdý, že v sebe nosím kus Slovenska.

Petar Žagar, 6. ročník, ZŠ Višnjevac, Višnjevac, Chorvátsko

LISTINA VÍŤAZOV

1. KATEGÓRIA

Hlavná cena

Ľuboš Mojžítová, ZŠ Námestie mládeže, Zvolen

Cena poroty

Matúš Villem, ZŠ s MŠ, Ulica kpt. Nálepku, Bánov

Osobitná cena poroty

Juliana Lacká, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou

Čestné uznanie

Adam Dzivý Balucha, ZŠ Fričovce, Fričovce

Sofia Mária Danielovičová, ZUŠ Jána Melkoviča, Okružná ulica, Stará
Lubovňa

Dorka Ďuricová, ZŠ, Školská ulica, Zemné

Katarína Horniaková, ZŠ Andreja Kmeťa, Levice

Nelly Kačalová, ZŠ, Duchnovičova ulica, Medzilaborce

Nina Kelleriková, ZŠ, Školská ulica, Handlová

Martina Kušnierová, ZŠ s MŠ, Vančurova ulica, Trnava

Nina Vesna Leško, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou

Adriana Lietavová, Spojená škola Dudince, Ulica Ľudovíta Štúra,
Dudince

Peter Magura, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou

2. KATEGÓRIA

Cena primátora mesta Nové Zámky

Matúš Gregor Krajčí, ZŠ, Nábřežná ulica, Nové Zámky

Hlavná cena

Ľuboš Tóthová, ZŠ Gábora Bethlena, Nové Zámky

Lukáš Kuchar, ZŠ, Školská ulica, Zemné

Cena poroty

Ľuboš Michelčíková, ZŠ, Kúpeľná ulica, Prešov

Michaela Mičeková, ZŠ s MŠ, Ulica kpt. Nálepku, Bánov

Osobitná cena poroty

Dominik Ferianc, ZŠ Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

Vanesa Sátorová, ZŠ Školská ulica, Dunajská Lužná

Šimon Oravec, ZŠ, Gorazdova ulica, Bánovce nad Bebravou

Čestné uznanie

Lukáš Adamiak, Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany

Jakub Balang, ZŠ Pavla Dobšinského, Rimavská Sobota

Kevin Benko, ZŠ, Benkova ulica, Nitra

Dominika Dinová, ZŠ Andreja Sládkoviča, Sliac

Sarah Hornáková, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Sára Hudáková, ZUŠ Jána Melkoviča, Okružná ulica, Stará Ľubovňa

Viktória Chromeková, ZŠ s MŠ, Školská ulica, Maňa

Eliška Jeleňová, ZUŠ Jána Melkoviča, Okružná ulica, Stará Ľubovňa

Kamilla Kantár, ZŠ, Školská ulica, Zemné

Emma Kasášová, ZŠ Gábora Bethlena, Nové Zámky

Karolína Kozová, ZŠ, Halíčska cesta, Lučenec

Michal Mičo, ZŠ Pata, Školská ulica, Pata

Nina Sluková, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Matúš Suchý, ZŠ, Duchnovičova ulica, Medzilaborce

Laura Szatmáriová, ZŠ, Ulica Československej armády, Moldava nad Bodvou

Lucia Széplakyová, ZŠ Gábora Bethlena, Nové Zámky

Veronika Tirpáková, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou

Lucas Villem, ZŠ s MŠ, Ulica kpt. Nálepku, Bánov

Kristián Vrábel, ZŠ Štefana Závodníka, Pružina

Silvia Vrbovská, ZŠ Ďumbierska ulica, Banská Bystrica

3. KATEGÓRIA

Hlavná cena

Ondrej Králik, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Cena poroty

Lucia Líšková, Gymnázium sv. Košických mučeníkov, Čordákova ulica, Košice

Osobitná cena poroty

Milan Hansman, Evanjelické lýceum, Vranovská ulica, Bratislava

Cena Referátu štátneho jazyka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

Zuzana Škodová, Gymnázium Jána Hollého, Na hlinách, Trnava

Čestné uznanie

Diana Andrášová, SPŠ techniky a dizajnu, Mnoheľova ulica, Poprad

Martina Aneščíková, Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany

Daniel Ďurica, SPŠ techniky a dizajnu, Mnoheľova ulica, Poprad

Simona Gibalová, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Monika Hulíková, Gymnázium Jána Hollého, Na hlinách, Trnava

Lea Kňazeje, Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany

Zuzana Kozárová, Gymnázium, Alejová ulica, Košice

Viktória Kubišová, Gymnázium Jána Hollého, Na hlinách, Trnava

Tamara Schrimplová, SPŠ stavebná Dušana S. Jurkoviča, Lomonosovova ulica, Trnava

Ella Zimová, Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany

4. KATEGÓRIA – ZAHRANIČNÍ ÚČASTNÍCI

Osobitná cena predsedu Matice slovenskej

Adela Ruth Petrášová, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Hlavná cena

Dávid Simendić, ZŠ hrdinu Janka Čmelíka, Stará Pazova, Srbsko

Lucia Kámaňová, ZŠ 15. októbra, Pivnica, Srbsko

Cena poroty

Edina Csajbók, Slovenské gymnázium, ZŠ, MŠ a kolégium, Békešská Čaba, Maďarsko

Osobitná cena poroty

Dorka Blázsek, Maďarsko-slovenská dvojjazyčná národnostná škola a internát, Nové Mesto pod Šiatrom, Maďarsko

Čestné uznanie

Jana Čániová, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Marína Čániová, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko

Teo Čitanov, ZŠ 15. októbra, Pivnica, Srbsko

Tatiana Daniuk, IV. všeobecnovzdelávacia škola s prehĺbeným vyučovaním slovenského jazyka v Užhorode, Užhorod, Ukrajina
Igor Ferko, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko
Hanna Krajcovicz, Slovenské gymnázium, ZŠ, MŠ a kolégium, Békešská Čaba, Maďarsko
Viana Labaková, ZŠ Josipa Kozarca, Josipovec, Chorvátsko
Matej Marčok, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko
Petra Pintírová, ZŠ Jána Čajaka, Báčsky Petrovec, Srbsko
Petar Žagar, ZŠ Višnjevac, Višnjevac, Chorvátsko

OCENENÉ ŠKOLY

ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou (1. kategória)
Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany (2. kategória)
ZUŠ Jána Melkoviča, Stará Ľubovňa (2. kategória)
Gymnázium, Ulica 17. novembra, Topoľčany (3. kategória)
Slovenská škola a škôlka v Zürichu, Švajčiarsko (4. kategória)

OCENENÍ PEDAGÓGOVIA

Mgr. Ingrid Bančanská, ZŠ, Bernolákova ulica, Vranov nad Topľou (1. kategória)
PaedDr. Gertrúda Podvorečná, ZŠ, Školská ulica, Zemné (2. kategória)
Mgr. Jana Kozová, ZŠ, Halíčska cesta, Lučenec (2. kategória)
PaedDr. Helena Duffeková, Gymnázium, Alejová ulica, Košice (3. kategória)
Boženka Dasovičová, ZŠ Josipa Kozarca, Josipovec, Chorvátsko (4. kategória)

LISTOVANIE

**Slovenčinu mám rád preto,
lebo je to jazyk predkov.
Lúbozvučná je naša reč.
Ja ju mám rád a ty tiež.**

Matúš Macko, šiestak, Medzilaborce

Štíty Tatier, šire doliny,
veľké mestá i malé dediny,
čisté rieky, plesá, jazerá,
na to Slovák hrdo pozerá.

Slovensko má každý rád
od východu po západ.

Sára Ella Petrušová, piatačka, Medzilaborce

**Slovenský kraj - to sú Tatry,
tradície a jánske vatry.
Kraj Hrona, Dunaja či Váhu,
poniklec na strmom svahu.
Vo viniciach hrozno zraje,
slovenčina srdce hreje.**

Viktória Priščáková, piatačka, Levice

Všetky naše hory akoby z rozprávky vyskočili.

Katarína Ballová, šiestička, Levice

**Rodina, to nie je len otec a mama. Je to miesto, kde nájdeme lásku,
oporu, istotu, pomoc a úprimnosť. Je to skupina ľudí, ktorá robí z
domu domov. Rodina je miesto, kde sa život začína a láska sa nikdy
nekončí.**

Martina Ténzerová, piatačka, Šurany

Slovensko je moja vlasť,
žiť tu vždy ja chcem.
Neboj sa ty, moja milá,
ja ťa veru nesklamem.
Ďakujem ti zo srdca,
domovina moja.

Som ja hrdá vlastenka,
som ja dcéra tvoja.

Sofia Viktorínová, šiestačka, Handlová

**Ak by ma zavialo zo Slovenska preč,
viem, že nezabudnem svoju krásnu reč.
Viem, že aj tak sa sem vrátim,
lebo iba domov to krásne v srdci dá ti.**

Dominik Gacko, piatak, Pata

Slovensko mám veľmi rada,
to je naša domovina.
Pod horami plesá krásne,
potok žblnká veľmi hlasne.
Sú tu krásne zámky, hrady,
vôkol stromy, polia, domy.
Pamiatok je neúrekom,
správy o nich letia svetom.

Kamila Poláková, šiestačka, Nové Zámky

**Slovensko je srdce na Zemi.
Všade dobre, no tu najlepšie je mi.
Ak ma raz aj iný kraj zláka,
vždy rád otvorím svoje rodné vráta.**

Marek Petík, šiestak, Nové Zámky

Láskavý dotyk starých mám je viac ako drahé fára.

Eva Ostrolucká, šiestačka, Nové Zámky

**Slovensko, Slovensko,
krásny je to kraj.
Nádherný je, veru tak!
Je to skrátka raj.**

**Hory má i husté lesy,
lúky a či horské plesá.
Od tej prenádhery, krásy
srdce nejednému plesá.
Vrchy, tie sú vysoké,
až do neba sa týčia.
Na nich často turisti
kolená si ničia.**

**Slovensko, Slovensko,
krásny je to kraj!
NAOZAJ je prekrásny,
už nie iba „vraj“.**

Nina Bočková, druháčka na osemročnom gymnáziu, Topoľčany

Vôbec nie je náhoda,
že najkrajšia je naša príroda.
Keď sa pozrieš na hory,
aj tebe srdce láskou zahorí.
Ak tu more trochu chýba,
je to iba drobná chyba
Keď je veľká páľava,
osvieži Zemlínska šírava.

Adam Pargáč, druhák na osemročnom gymnáziu, Topoľčany

Tu na scénu prichádza môj ocko. Aj napriek vyhrotenej situácii sa správa pokojne. Vystúpi z auta a ide sa opýtať vodiča pred nami, či sú všetci v poriadku. Jeho reakcia ma veľmi zaskočila. Preukázať pokoj a rozvahu je v takýchto kritických situáciách veľmi kľúčové. Nehovoriac, že to svedčí o inteligencii a rozvážnosti. Ďalším prekvapením bolo pre mňa jeho priznanie. Aj napriek zdanlivo bezchybnej jazde uznal, že možno stál pri druhom aute príliš blízko, čím preukázal aj čestnosť. Toto vidíme v spoločnosti čoraz menej a menej, takže som nesmierne hrdý na tento jeho prístup.

Jerguš Handzok, druhák na gymnáziu, Košice

Obrovským spoločným znakom nás ľudí je, že robíme chyby. Nikto nie je ideálom dokonalosti. Ani otec. Aj on má svoje strachy, nálady a aj neduhy. Napriek tomu nám človek, ktorého môžeme nazvať otec, nikdy neprestane pomáhať stavať náš „záмок.“ Aj keď na neho doľahne únava či strasti každodenného života, nikdy nevztýči bielu vlajku.

Matej Kočík, štvrták na gymnáziu, Košice

Slovenčina odráža pestrosť našej jedinečnej histórie. Človek počuje, ako vo veľkých rušných mestách rinčia kladivá kováčov, klopajú kopytá koní v kočoch, praská oheň v peciach s domácim chlebom, cinkajú šperkárské výrobky zavesené na lankách, šelestia látky krajčírov a v kontraste s nimi začuje kovové cenganie jasnej rytierskej zbroje stráži kráľovských miest. V myslí sa mu vybavuje jasná, ničím nezmysliteľná vôňa medovníkov z jarmočných trhovísk a na rukách cíti šteklenie, akoby ohmatával kvalitné garbiarske výrobky alebo vlnené kabátce pastierov oviec. A pomedzi to všetko nepatrné

štrngotanie zlatých mincí, krompáčov zo stoviek baní na mnoho vzácných nerastov a zdobených vykladaných čiaš hradných pánov. To sú zvuky slovenskej zeme a usilovného národa. Nie sme možno bohatí na také veci ako ostatné krajiny vo svete. My sme bohatí na tradície, krásne remeslá a kroje, hudbu, prírodu, a nakoniec, náš slovami a zákonmi najbohatší jazyk.

Mária Farkašová, tretiačka na strednej škole, Trnava

Usmiala som sa. Na druhej strane, všetko malo svoju dobrú stránku. Najmä Topoľčany.

A nebolo to len kvôli tomu, že som tu mala rodinu a priateľov, ľudí, ktorých by som možno nikdy nestretla, ak by som sa narodila a vyrastala niekde inde, či kvôli tomu, že som tu mala spomienky, obľúbené miesta, možnosti snívvať o budúcnosti, učiť sa, trápiť sa a smiať. Nie, toto miesto bolo a aj bude môj domov a nič to nikdy nemôže zmeniť. Práve tu sa to všetko začalo a ešte stále to všetko prebieha. Som na to hrdá, lebo to tak má byť. A to je fajn.

Lebo Topoľčany sú pre mňa čarovné aj napriek tomu, že v nich všetci sledujú váš ďalší krok.

A aj napriek tomu, že dnes sa niečo malo skončiť.

Miriám Mečárová, prváčka na gymnáziu, Topoľčany

Nielen reč je u nás zaujímavá. Pestujeme tu aj starodávne zvyky a tradície. Po našich regionálnych jedlách sa často len tak zapráši. Čo je nás po talianskej pizze, keď máme bryndzové halušky, naše národné jedlo. Alebo – ochutnali ste už niekedy „džadky“, tradičné jedlo z oblasti goralov? Poznáte makové „bobalky“? Tie sa na Štedrý večer dostanú na ne jeden stôl. V dnešnej dobe, aspoň sa domnievam, je dôležité obnovovať si a ochutnávať „slinky berúce“ jedlá, aby neupadli do zabudnutia. Preto budme hrdí na našu utešenú krajinku a zvyky našich predkov.

Lea Lopatová, prváčka na strednej škole, Poprad

Pocta veľikánovi

v turistickom bedekri
napísali o nej strany tri:
socha majestátna
socha medená
socha Bernoláka
socha socha socha

ako zvláštne to slovo znie
lež tí čo písali toto len
pozerajú na sochu

ako na formu bezduchú
predsa ona objíma v sebe človeka

(úryvok)

Adriana Šinková, oktávánka, Trnava

Počas letných prázdnin som rád navštevoval tábory na Slovensku. Čím viac som chcel spoznávať slovenskú kultúru a vlast mojich predkov. Už dva roky, pre pandémiu, sme na Slovensku neboli. Veľmi by som sa chcel opäť dostať na Slovensko, počuť pravú slovenčinu, užívať si krásy Slovenska a proste opäť precítiť, že som slovenským krajanom, že som doma...

Ivan Kryvka, prvák na strednej škole, Užhorod, Ukrajina

Môj najväčší sen vždy bol, aby som svoj materinský jazyk ovládala perfektne, aby som všetky slová písala a vyslovovala správne. Mňa k tomu vedie samo srdce a dúfam, že ešte mnoho ľudí bude kráčať k tomu, aby i naši potomkovia mali možnosť učiť sa po slovensky, aby boli vedomí svojho pôvodu.

Lea Ušiaková, ôsmačka, Báčsky Petrovec, Srbsko

V predvianočný čas v kostole na každej omši niekto číta epištoly po slovensky. Nádherné je to počúvať. Budí to v nás zvláštny pocit hrdosti a krásne hreje na duši. Milujem svoju rodnú reč a som na ňu veľmi hrdá.

Tia Paola Kuricová, siedmačka, Josipovec Punitovský, Chorvátsko

Šťastná som, že môžem byť súčasťou slovenského národa, lebo mnoho ľudí práve zahynulo a veľmi sa usilovali, aby tie obyčaje zachovali. Kedykoľvek sa ľudia vysmievajú, máme byť pyšní, že vieme o jeden jazyk viacej a sme diel jednej krásnej kultúry.

Mária Grbićová, 12 rokov, Stará Pazova, Srbsko

Milí čitatelia a priaznivci slovenčiny,

práve ste dolistovali zborník literárnych prác žiakov a študentov základných a stredných škôl zo Slovenska a zo zahraničia, ktoré získali ocenenia v jubilejnom 30. ročníku celoslovenskej súťaže s medzinárodnou účasťou *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko*.

Súťaž ***Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko*** pokračuje ďalším, v poradí už 31. ročníkom, ktorý organizátori vyhlásili v októbri 2022.

Podrobnejšie informácie o jeho zameraní, ako aj o možnostiach zapojenia sa do súťaže môžete získať na webových stránkach Národného inštitútu vzdelávania a mládeže <https://nivam.sk/vyhlasenie-sutaze-preco-mam-rad-slovincinu-preco-mam-rad-slovensko-31-rocnik/> alebo Ministerstva kultúry Slovenskej republiky <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/statny-jazyk-narodnostne-mensiny-a-zahranicni-slovaci/statny-jazyk/sutaz-preco-mam-rad-slovincinu/>.

Vyhlasovatelia 30. ročníka

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
Matica slovenská
Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied
Spolok slovenských spisovateľov
Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá
Štátny pedagogický ústav
Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí
Vydavateľstvo Matice slovenskej

ISBN 978-80-972297-9-5